

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל')

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת פקודי תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגטאון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

1 אשני נפשך. שנה עצמך כדי שלא יכיווך: ואמר: אטא אני גאלתי: קשייתא.
2 גרעני תמרם: פתון. אלו גרענין ונתן לך מספרים היינו דכתיב בתער השכירה
3 על שם שטרך נתנו לו תער לגלח ואיזה שבר נתנו לו בעברי נהר דברים שדרכך
4 לעשות על ידי נהר היינו טענית דרובים: וגם חוקן תספת. דלא כתיב גלוח אלא
5 אראש אבל אוקן תספת לשון כלוי על

6 יד אור שאלה לגמרי: נידויה לארמא
7 ושפר באפיה. אם אתה מרחך את הארמאי
8 הוטב בעיניו הבער לו את בוקו ולא שבעת
9 חוכא מניה: ברת נבדך אלוהי. לשון נטר
10 שהשתחוה לנסר ועשאו אלוהי היינו דכתיב
11 ליהוה הוא משתחוה. משמע מפני שמשתחוה
12 לשם הכהה: והלך ויהי אידוי אידוי
13 במלכות אידוי נמי בדיאי ארז דכתיב וידוי
14 בלילה הזה ונצא מלאך ה' וגו' נקט ויחלק
15 עליהם לילה וגו': מלאך שנתנו לאברהם
16 לילה שמו. אלוהי סיעה: עומד לילה.
17 שנלחמו בשבילו כוכבי לילה כמו שעשו
18 בשביל ברק: טבא מילה דר' יצחק נפחא
19 מדבר נפחא. ר' יוחנן דמקרי בר נפחא
20 כבולא הי"ש כמו (כ"מ דף פ"ה) מאן עיל בר
21 נפחא טראח למורי דאביו של ר' יוחנן הוי
22 נפחא ולכוי מקיך בר נפחא ואית דמפשי
23 בר נפחא על שם זופה אחיה בוקן. אינש
24 ששכח תלמודו הואיל ומחמת אונס הוא:
25 הוחרו בורדיין כד' יודיה. דאמר בשחטת
26 חילין (ע"ב כו) ע"ש ששוחט את הורדיין של
27 עוף הואיל ונולדו כולו באחד אתו וחוברו
28 ומולחו כבשר היה ובהמה הוחרו בני עמי
29 הארץ. שנעשו תלמידי הבנים לעשות להם
30 כבוד שנמה תוצא תורה: לישאל שורם
31 יצאו שמייה ואבטליין מבני בניו של
32 שתרביב ומבני בניו של המן למדו תורה בבני

33 ברק בדלוקמן ואע"ג דאמר רבי יהודה הכי יהודה בני עמי הארץ: כי הא מילתא.
34 דלוקמן מודעין ליה כי היכי דחויקן לקמן וזה נבוכדנצר לאותו כבוד אלא
35 מפני וכות ד' פסיעת כדארמין לקמן ה"נ אמרי לבני עמי הארץ דלא זכו לאותו
36 כבוד אלא מחמת וכות מעט שזיה באביהם מ"ר. ואית דאמר רבי אבא לרעיל
37 קאי אבני שתרביב אע"ג דשלח רבי יהודה
38 הוחרו בני ע"ה לכבוין שטרם תצא תורה
39 וכי היכי דנפקו מסתרביב כי הא מילתא
40 מודעין ליה לבני ע"ה דהא דמוקדן ליה
41 לא משום אביהם אלא משום תורה שברם
42 שלא תווח דעתם עליהם ויאמרו אבותיהם
43 צדיקים היו: מוקדן וכוך רשעים צלחה. מפני
44 מה הלחילו נבוכדנצר ודבר ירושלים: אחוהו
45 ליה. לרמיח: בעניי בים. מרשקו בלעו: ד'
46 פסיעות. מפרש לקמן: על אחת כמה וכמה.
47 שידו כל אדם יוכלין לתמוה על מן שבר
48 גדול שישלמום עליהם: לבאיביהם אברם
49 יצחק ועקב: נשבר לבי בקרבי. כלומר
50 המחתי על מן שברך: שתי שעות. כדי שלא
51 יהא פנאי לספור ולקברה: אתפת. תנרפא:
52 אחדינתי חקב"ה. לחך שעות לחקוהו
53 דאדונו היום שתרפא חוקה היה של כ"ב
54 שעות שבת. חבורי. דשילית אל היה להם
55 תקנה. שדיה שברו מרובת והיה לו רשות
56 לאבר שאריתו: הוה כתיב שמה ושמה
57 דאבות. כדי שיתכבד אביו לכך קראו שם
58 אביו עליו שנקרא מרודך בלאון דאי לא
59 כתיב אלא שר מרודך בלאון לא הוה מתקרי
60 עליה שמה דאבוא דהכי כתיב כולוה אינש
61 פלוני בן פלוני להכי כתיב מרודך בלאון:
62 בחדש החמישי בעשור לחדש בא בנחואך
63 רב סבחים עמד לפני מלך בבל בירושלם.
64 אלמא נבוכדנצר סלק לירושלם:
65 וכו'

1 ושני נפשך. במאי אשני? אמר ליה, ול אייתי לי
2 מספרא ואוניוויף אנא. מהיקא אייתי. אמר ליה, עול
3 ליהוה ביתא ואייתי. אול אשתינהו, (אתו) מלאכי
4 שרת ואודמו ליה נבברי, ותו קא טחני משייאתא. אמר
5 להו, הבו לי מספרא. אמרו ליה, כחון חד גריןא
6 דקשייתא, וניתן לך. טחון חד גריןא דקשייתא, ויתבו
7 ליה מספרתא. עד דאתא, איחשף. אמר ליה, ול
8 אייתי נורא. אול אייתי נורא. בחדי דקא נפח ליה,
9 אתלי ביה נורא דקשייתא, אול גייה לרשיה
10 (ודיקניה). אמרו, היינו דכתיב 'וגם את הקון תספת'
11 אמר רב פפא, היינו דאמרי אינש, גרירמיה לארפא
12 שפיר ליה, איתלי ליה נורא דקשיניה, ולא שבעת
13 חוכא מניה. אול, אשכח דפא מתיבוחא דנה, אמר,
14 היינו אלהא רבא דשיבחה לנח מנפונא. אמר, אלו אול
15 ההוא גררא ומצלה, מקרב להו לתרין גוהוי קמך.
16 שמעו גוהוי וקטלהו, היינו דכתיב 'והיו הוא
17 משתחהו בית נסרוף אלקויו ואדרמלף ושראצו בניו
18 כהרו כהרב' וגו'. ויחלק עליהם לילה הוא ועבריו
19 ויבם' וגו', אמר רבי יוחנן, אותו מלאך שגודמן לו
20 'ואתלי ליה' שמו, שגאמר 'ותלילה אמר הויה
21 גבר', ורבי יצחק נפחא אמר, שעשה עמו 'מעשה
22 לילה' שגאמר 'וגם שמים נלחמו הסוככים מפלסותם

23 נלחמו עם סוכרא'. אמר ריש לקיש, טבא ד'נפחא' מד'בר נפחא'. יודיה עד דו', אמר רבי יוחנן, פיון שבא אותו צדיק עד ד'מש
24 כחו, ראה בני פניו ששתידין לעבוד עבודה זרה בך, שגאמר 'ישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בך'. ואף אותו רשע לא
25 נתגבר עד שהגיע לך, שגאמר 'מדן נשמע נחרת סוסיו'. אמר רבי ירמיה, אף על גב דשלח (רבי יהושע בן לוי), הוחרו גוהן ששכח
26 תלמודו מחמת אונס, והוחרו בורדיין כרבי יהודה, והוחרו כבני עמי הארץ שמתן תצא תורה, כי הא מילתא, מודעיין להו. 'צדיק
27 אתה ה' כי ארבי אלוך אף משפטים אדבר אותך מיוני דרך רשעים צלחה, שילי כל בוגרי כגד נמעתם גם שורשם ולכו גם עשו
28 פרי', מאי אהרדו ליה 'כי את רגלים רצתה ואלאוד ואיך תתהרה את הסוסים, ובארץ שלום אתה בוטח ואיך תעשה כפאון תידוד'.
29 מישל לאדם אחד שאמר, יכול אני לרוץ שלש פרסאות, לפני הסוסים, בין בצעו המים. גודמן לו רגלי אהדי, רין לפניו שלשה מילין
30 בצעשה, ונלאה. אמרו לו, ומה לפני רגלי כך, לפני הסוסים על אחת כמה וכמה. ומה שלשת מילין כך, שלש פרסאות על אחת
31 כמה וכמה. ומה פנייה כך, בין בצעו המים על אחת כמה וכמה. ומה בשר ארבע פסיעות שלשמי לאותו שלשן
32 פתח כבודי, ומה פתיה. משום, פלאני שוקר לאברהם יצחק ועקב, שרצו לפני פסוקים, על אחת כמה וכמה. היינו דכתיב 'לנביאים
33 נשבר לבי בקרבי רחמי כל עצמותי, הייתי כאש שפור וכנבר כפרו יון מפני ה' וכפני דברי קדש'. הני ארבע פסיעות, מאי היא.
34 דכתיב 'בעת התיא שלח מרודך בלאון בן בלאון מלאך בבל ספרים' וגו', משום 'כי חלה חוקניה ויחוקן', שרד ליה ספרים ומנחה.
35 (אין) 'לדריה המופת אשר היה בארץ', דאמר רבי יוחנן, אותו היום שמת בו אהו, שתי שעות היה. וכי חלה חוקניה ואיתפת,
36 אהדיניהו קודשא בריך הוא להנד עשר שעי ניהליה, דכתיב 'הנינו משיב את צל הפעלות אשר ירדה במעלות אהו בשמש אהורנית
37 עשר מעלות ותשב השמש עשר מעלות בפעלות אשר ירדה'. אמר להו, מאי היא. אמרו ליה, חוקניה חלש ואיתפת. אמר, איפא
38 נבדא פי האי, ולא בעניא לשדורו ליה שלמא. כתבו ליה 'שלמא למלאך חוקיה, שלם לקרתא דירושלם, שלם לאלקא רבא'. נבוכך
39 נאצי, ספריה דבלאון הוה. הייא שקתא, לא הוה התם. כי אתא, אמר להו, הכי פתיבו: אמרו ליה, הכי פתיבונ. אמר להו, קריתו
40 ליה 'אלקא רבא', וכתבינו ליה לבסוף. אמר, אלא הכי פתיבו, 'שלם לאלקא רבא, שלם לקרתא דירושלם, שלם למלאך חוקיה'.
41 אמרו ליה, 'מ'ריןא דאינתתא איהו ליתו פרונוקא'. רהט בתריה, פדריהט ארבע פסיעות, איתא גבראל ואוקמיה. אמר רבי יוחנן,
42 אימלא בא גבראל ותעמידו, לא היה תקנה לשונאיהם של ישראל. מאי 'בלאון בן בלאון'? אמרי, בלאון מלאך הוה, ואישתני
43 אפיה, הוה פי דקלא. הוה יתיב בריה על מלכותא, על הוה פתיב, הוה פתיב שמייה ושמייה דאבוה בלאון מלאך. היינו דכתיב 'בן
44 יכבד אב ועבד אינו', 'בן יכבד אב', ועבד דאמרו'. דכתיב 'ובחודש החמישי בעשור לחדש היה ה' ואת בית המזב'.
45 [שנת] למקד: נבוכדנצר אמר ככל בא בנחואך ורב סבחים עמד לפני מלך בבל בירושלם, וישאר את בית ה' ואת בית המזב'.

41 דקלים רעים של נהרות בבל שאין נושאים פירות לפי שהמים רעים קן לגדל פירות
42 בטהוטה (דף מו) אמר קושטא הוא דאמרוהו הני צנייתא דבבל מששת ימי
43 בראשית איתנה ונהר שחתת הני צנייתא מי מרים ניהו. שיבבי. שבנים. פוק
44 תא. צא ממקומך ובא אל ארץ ישראל הנבטשנה: כי אין איש. מירא הוא
45 במגשלת בקריבא הוא. כהן הוא ורוא רבא בעת

46 דחוקם לפי דרכו של מקרא זה שהם שלחו
47 לו שומעים אנו שהוא אכל מילתא דהוה
48 אמרי ליה הוה משיב דבר זה: צורר הכסף
49 לקח בירו. צדיקים שבחו מותו ואכרת ליה
50 בחמשה עשר כסף. פדיתו אותה במצרים
51 גטי צניס. כסף דחופר שעורים ולתך
52 שעורים. בכותב צדיקים שנקראו כסף חומר
53 שעורים שלשים סאן אילך חמשה עשר
54 סאן אלו ארבעים וחמשה צדיקים שהעולם
55 מתקיים עליהם לחולץ פרוק גיד ונהש (דף
56 צב) עינים ששלשים סאן וטו צניס
57 ישראל ועפעם שטו כאן ושלשים בארץ
58 ישראל ובמטבת חולץ היכא דקא מרש
59 האי קרא בעדיקא אמרי אין כסף אלא
60 צדיקים וכן הוא אמר צורר הכסף לקח בידה
61 כבר קבע להם זמן. שלא יכא עד ע' שנה
62 שתלמים גלות בבל. מלתא ומוטפרא
63 מתמת שלמים ומוטפרי. אמרטיא דמוטי.
64 בא דרך תחתיי ההרים ההרים יגיעו עלך
65 מן השלמים ומן המוטפרי: שלחו בר מושל
66 ארץ. שלחו שליח אל נבוכד נצר שהיה
67 מושל ארץ שיבא אל הר בת ציון דרך
68 הסלעים ההרים: לית לי דובתא. לא יהיה
69 לי מקום סביב לירושלים שנבול אני וחיילי
70 ליש מבוקם מכותם מפני הנעמרים קברייהם
71 של ישראל. מערות שלחן סביב לירושלים
72 ובחן אתה וחילותיך יבולק לישב: וציאו
73 את עצמות מלכי יהודה. שתעידים להשךך
74 מן הקברים העצמות שבקברים שנאמר בעת
75 ההיא וגו: אימת אתי בר נפלי. אידי
76 דארמיתין צורר הכסף לקח בירו שתנעמו
77 הצדיקים קא מיירי הא נמי במשיר וקאמי
78 לתלמידים מתמטעין ואידי דאמרי וחד
79 האמת נעדרת איתיה הא הדיווא אתרא
80 דשמיה קושטא:

1 ומי סליק בו' הוא כתיב. פרשטא אלא המלך רבלתה אלמא
2 ברבלת הוה זו אנטוכיא. ואנטוכיא קיימא קן דאנה מארץ ישראל. דומת דיוקנו.
3 של נבוכד נצר. חקיקה לו על מרכבתו. של נבוח ארז דרומה לו כמו שעומד לפניו
4 ולכך כתיב בא נבוכדנצר היינו כבוד: הוה מלך מאה כורנית'. משאר שלש
5 מנאות פרדות: נרא דפרולא. פטיש ברזל

6 דשליח בפירולא. ברזל חודו הקוצץ ברזל
7 אחר. בלעתינהו. אל בליעה משא אלא
8 שיברם שהיו מתפרצין הפטישים בכחותם
9 בשער השבר: פתוחה יחד. משמע על
10 פתח אחד הלמו כל הכלשים וכילפת יחד
11 ולא הועיל כלום: שוור בר שוור. דולג בר
12 דולג קום וכבש ירושלים לנבוך ארן קאמר
13 ליה שור בר שוור מולג בר מולג קאמר
14 פעם אחת עם סורתי וכעשיו פעם שניה
15 בלעמה. מגב הפטיש ולא מחודו כמו קופא
16 דמתאט (ב"מ ק"ו הל' יד) ידע כמביא לביע
17 תפלה היא יודע לפניך אותו סלע עץ
18 קרדומות ששבר בו את ירושלים כאילו
19 הביאו למעלה בכסא הכבוד: נבה חיבלא.
20 ובקש לעלות לקרקע: דרכו ביה מן שמיא
21 והשפילוה: וזה עדתיה. מתנאה על שהיה
22 מוציא: עמא שביא. שכבר גורג לעולם על
23 כ"ך. נבוכד. קחמ. ותחני טחם לא נאמא אלא
24 קמח שאין צורך טחינה: צפתך. מקום
25 שהקלעים נמתצין בצד הר"ש: שובל. קלע
26 הראש שדומין לשבלים: גלי שוק עמר
27 נהרות פרופנות לו היה הקביא אביר
28 לישראל לבו ותחנן קמח כלומר טחונים
29 אתם כבר לקמח ותחנן עדיין חתול
30 קלעי דארטיים ותחנן ותלכו בגלות: אינו
31 לי ואינסי. ואנשא אם דם ובחם אדם כפי
32 ולא ארטי. שחח בהמות ולא אימי הדם
33 פרשטא. שטר צוואה ואיתגיד. נבחרהך
34 נר תושב. שלא קבל עליו שאר מצות וקבל
35 עליו שלא לעבור עבודה זרה: של אותו
36 הקב. נבוכד נצר: רפינו ולא נרפיה. שהיה
37 הקב' ממשקל מוקפלו ואלו הכתבים מנני בניו
38 תחת כנפי השכינה: אלו נהרות בבל. שכן
39 רעים שלשת: צנייתא דבבל. דקלים מרים
40 שעומדים בנהרות ליה צנייתא דבבל

עילוייה, ולא נה. אייתיה פרחי פהונת, קטיל עילוייה, ולא נה. ער דר קטיל עילוייה ואתרבעה
30 רבוא, ולא נה. קרב לנביה, אמר, וכריה, וכתב, סוכים שבהן איתרתיים, ניהא קף דאוקטילינהו לכלהו: מני, נה. היתה תשובה
31 ברותיה, אמר, מה הם שלא אירבו אל נפש אחת, כן. ההוא גברא, מהו מיתו עליה. ערק, שרד פורשטא כלביתיה ואיתגזיר. חנו
32 רבון, נעמן ר תושב היה. נבוח ארן, גר צדק היה. אמת שלי סיסרא, למוד תורה בירושלים. מני בניו של מרכיבי, לימורו תורה
33 גרבים, ונניהו, שמעיה ואבטליון. מני בניו של המן, למוד תורה בבני ברק. ואף מני בניו של אותו רשע, ביקש להקדוש ברוך הוא
34 לתקנין ומתת פניו השכינה, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, מי שהחריב את ביתך, ישורף את היקלך,
35 הכניס תחת כנפי השכינה. היינו דכתיבי רפינו את ככל ולא נרפתה. עולא אמר, זה נבוכד נצר. רבי שמואל בר נחמני אמר, אלו
36 נהרות ככל. ותרנמה דצינייתא (צדירתא) דבבלאי. אמר עולא, עמון ומואב, שייבבי ביש' דירושלם הוו, פיון דשמעינהו לנביאי דקא
37 מותנבאי לחורבנא דירושלם, שלחו לנבוכד נצר פוק ותא', אמר, מסתפינא דלא לעבור לי פדעברו בקמא. שלחו ליה 'פי אין האינש
38 גביתו הלך בדרך מרחוק' ואין איש' אלא הקדוש ברוך הוא, שנאמר 'ה' איש מלכותה'. שלח להו, בקריבא הוא ואתי. שלחו ליה,
39 'הלך בדרך מרחוק'. שלח להו, את להו צדיקו דבעו רחמי, ומייתו ליה. שלחו ליה 'צורר הכסף לקח בידו', ואין 'כסף' אלא צדיקים,
40 שנאמר 'אפקה' לי בחמשה עשר כסף וחומר שעורים ולתך שעורים'. שלח להו, הדר רשעי בחשבוה, ובעו רחמי ומייתו ליה. שלחו
41 ליה, כבר קבע להו זמן, שנאמר 'ליום הכסף יבא ביתו', אין 'כסף' אלא זמן, שנאמר 'כסףם ליום חגנו'. שלח להו, סיתווא הוא, ולא
42 יצאו אתי, מלתא וממוטפרא. שלחו ליה, תא אשאנא דטורא, שנאמר 'שלחו כר מושל ארץ מסלע מדברה אל הר בת ציון'. שלח
43 להו, אי איתיה, לית לי דובתא דותיקנא ביה. שלחו ליה, פרות שלהם מעולין מפלמירין שלף, דכתיבי 'בעת ההיא נאום ה' וציאו
44 עצמות מלכי יהודה ואת עצמות שריו ואת עצמות תהמים ואת עצמות הכלבאים ואת עצמות יושבי ירושלים בקריבא, והטחום
45 לשמש ולתך ולכל יבא השמים אשר אהבום ואשר עבדום ואתרבי חלבו אחיהיה'. אמר להו רב נחמן לרבי יצחק, מי שמעל קל,
46 אימת אתי בר נפלי. אמר ליה, מאן 'בר נפלי'. אמר ליה, משיח. משיח, בר נפלי קרית ליה? אמר ליה, אין, דכתיב 'ציום ההוא אקים

א

א

1 את סוכת דודי הנפולת. מלכות דוד שנפלה להכי קרי משיח בר נפלי. עדי
2 שהראשונה פקודה. עד שלא בלחה צורה ראשונה שניה ממחרת לבא פקודה כמו
3 לא נפקד (במדר לבא). שבוע. שמיטה והמפרט על עיר אחת. שיאה מעט מטר
4 ורוא רבע במקום זה ושובע במקום זה: חצי רעב. רעב מעט שלא יזא שובע בשום
5 מקום: משתבחת מלוימיה. מתוך קולות להם
6 מה לאלה: בשבשש קולות. יצאו קולות להם
7 דוד בא לא קולות מתקיעת שופר שנאמר
8 יתקע בשופר גדול (ישעיה כח: בלאחמות. רב
9 גיגו מתייחסן כו) הגאולה. חנה ארת רב
10 שנה את שובע ואעפ"כ לא בא בן דוד:
11 שכן דוד באו יוה. תחת כלום יצאו קולות
12 בשבן דודי. וקול כפדורן זו תות. כלומר
13 אלו הצרות דקתי. וזהו תבא סדרן לא
14 בשבוע אחד אבל כי אחרונה אתי משיח אשר
15 הרפו איבדו ה' אשר הרפו עקבות משיח.
16 לא תפסח ה' קרי למאי אכתובי בע.
17 דרא לא קא רדיש ביה מדי ונראה למורי
18 שכן נבחר בספרים תהלה כמו ששינוי כפי
19 אחרון דוסטה (דף טז) עקבות המשיח
20 תרפא. יטא תרבו פירוש זה על עקבות
21 שהוא לשון סוף כמו אשר חרפו עקבות
22 עקבותי בית חויע. מקום שהלמדו חכמים
23 ומתוודעו י"ט שלמדו תורה: ד' והגבול.
24 מקום ששמו כי ישותום: ואנשי הגבול.
25 אנשי גבול ארץ ישראל לא אנשי גיזה
26 סנהדרין: כפי כלב. דרמין ממש לכלב מה
27 לא כפי הגבול אשר תבטו לא תבטו לא מזה
28 משתולל על הבריות כל העולם אומרין
29 עליו שמה זהו היינו משתולל לשון שטות
30 כמו מולך ויעצם שולל (אנכי יב) לירב
31 קושטא בעלמא. אין ארם בעולם שיבא
32 אמת תמיד: אמר לי תהוא מרנב דאי הוו
33 יהבי ליה כל הללי דעלמא לא משני
34 בדבוריה. ולשקרא אישתעי על לבי ויזנא אדני
35 אקלעי לההוא אתרא וקושטא שמייה: טרפא
36 אבא. שהיתה שואלת אותה: לא אורה
37 ארעא. לומר היכן את האיל חזיתי רשת
38 ד' עקבים לבינו פני וקנים כלומר הישר
39 היבשוש אותם: וקנים יעמדו בפני העניים.
40 לכבדו דינתי דארמין (כוסות ד' טז)
41 עקבות המשיח חורפא יטא. כת כה
42 במטה. לחרפה ולבישה: חוקר יעות. שלא
43 מכוון זה את זה יקר כבוד ליא חוקר יעות
44 בכבודו שבתן איה עותה ורמא. מרי: והתע
45 יתי פריי. ואפ"כ יתתי חוקר ביוקר שלא יתע
46 ברכה בפרי עצמו ליא שיהו כולן דרופין

1 אחר היין ומשתכרין ומתייקר היין א"ע"פ שרוב יין בעולם. כלו חפך לבין מהור הוא.
2 כשעשט הנגנ בכל העיר כך כשהנפחה כל המלכות למנות תבא גאולה: כי ידן ח'
3 עמו. להביא להם גאולה כי יראה כי אולת יד. שתלך ותחוק יין של מסורת
4 ומצליחין במלשותן: שיתמטפו חתלמיהן. שיתמטפו חתלמיהן יד ישראל החזקין למוטב
5 שתכלה פרוטה. ודינו אולת ד' שיהו בידם
6 ריקנות: כביכול. כאלו יבולין לומר דוד זה
7 כלפי מעלה: אין עוזר ואין סוכך לישראל.
8 שיהו מתייחסן כו) הגאולה. דרמקסין בית
9 לידע מתי יבא: ועקרה. נושך האדם פתאום:
10 וחד חרוב. שאלף שנה יהיה חרוב חין
11 מששת אלפים אלו היינו אלף שבעה תרי.
12 אלפים הוא חרב ארם אלפים שנים:
13 ימו של הקביה אלף שנה שנאמר כי אלף
14 שנים בעיניך כיום אמול כי יעבור: משפט.
15 ונעשה ררב: מכורו ג' שנה. שהעולם משמע
16 חוי עלמא. העולם כך מתקיים: כ' אלפים
17 היה תהי. תחת שלא ינחה עדין תורה ודה
18 העולם כהדו ומאדם הראשון עד שהיה
19 באברהם כן נ"ב שנה אילף שנה
20 כדמוכז קראי וכשנשלמו אלפים שנה עסק
21 אברהם בתורה שנאמר (בראשית יב) את
22 הנפש אשר עשו בחרן ומתחנך שדעידו
23 לאורייתא בחרן ואמריין במבסת ע"ז (דף טו)
24 נמריי דההוא שנעאז היה אברהם בר משך
25 ותרתי שני: ושני אלפים תורה. כן תפס
26 אשר עשו בחרן עד (אלפים) שנות המשיח
27 ארבעים (שמנים) שנה עד שנולד יצחק
28 וששים שנה משנולד יצחק עד שנולד יעקב
29 קרן קרן וקל שדודי יעקב כשבא למצרים
30 חיי ר"ח וד' שדודי שבעים וטרי תרמח
31 משיאנו ממצרים עד שנבנה בית ראשון
32 ת"פ דכתיב (מלכים א' ו) ויהי בשבעים שנה
33 ואברהם שנה לצאת בני ישראל מארץ
34 מצרים וגו' הרי תתקבץ ותי' שעמד בית
35 ראשון כדמוכז קראי עד ל' ששבט שנת
36 המלכים וע' דגלות ככל ותי' כשיעמד בית
37 הרי תתקבץ ותי' תתקבץ חרות קע"ב
38 ועקב' קודם השלמת ד' אלפים חרוב הבית
39 ולסוף אותו קע"ב שנשלמו שני אלפים תורה
40 ואידי דאמר שני אלפים תורה קאמר שני
41 אלפים תורה ולא שתכלה תורה אחר שני
42 אלפים. מרי: ושני אלפים שנות המשיח.
43 שלאחר שני אלפים תורה היה דינו שיבא
44 משיח ותכלה הגלות ויבטל השעבוד
45 מישראל:
46 אבל

34 סבר. לא אורח ארעא. אמר לה, ליתא הכא. כשיבנו ליה תרתין בנין. אתו אינשי דאתרי לקמיה, אמרו ליה, הכא האי. אמר להו,
35 כלה תהו מנעשה. אמרו ליה, במטותא מינד, פוק מארתון, ולא תגרי כהו מותנא פהנד אינשי. תניא, רבי יהוראי אומר, דוד ששן דוד
36 בא בו, נערים וליבנו פני וקנים ועמדי לפני נערים, ובת קמה באמה וכלה פהמותה, ופני הדוד פפני גלב, ואין הבן מתבייש
37 מאביו. תניא, רבי תנחומא אומר, דוד ששן דוד בא בו, העוות תרבה, והיוקר יעות, ותגון ימן פרוי, ותין ביוקר, והנפכה כל המלכות
38 למינות, ואין תוכחה. כסיעי ליה לרבי יצחק, דאמר רבי יצחק, אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות. אמר רבא, מאי
39 קרא, 'בכול חפך לבן סהור הוא'. תנו רבנן, 'כי ידון ה' עמו' [וגו'] כי יראה כי אולת יד ואפס עצור ועזוב, אין בן דוד בא עד
40 שירבו המסורות. דבר אחר, עד שיתמטפו החלמדים. דבר אחר, עד שתכלה פרוסה מן הכיס. דבר אחר, עד שתייאשו מן הגאולה,
41 שנאמר 'אפס עצור ועזוב', כביכול, אין סומך ועזור לישראל. כי הא דרבי יודא, כי הוה משפח רבנן דרמקסין ביה, אמר להו,
42 כמטותא בעינא מנייכו, את תרתקיה. דתנינא, שלשה פאין בהיחח תרתע, אלו תו, משיח, מציאה, ועקרה. אמר רב קטינא, שית אלפי
43 שני הוין לקמא, ותד תרוב, שגאמר 'ושנב' ה' לבדו ביום ההוא'. אפי אמר, תרי חרוב, מציאה, ועקרה. אמר רב קטינא, שית אלפי
44 ותהו לקמא, תניא פרותיה דרב קטינא, פשם שהשבועות משמטת שנה אחת לשבע שנים, כך העולם משמט פליה שנים לשבעת
45 אלפים שנה, שגאמר 'ושנב' ה' לבדו ביום ההוא', ואומר 'מזמור שיר ליום השבת', 'יום שפולו שבת', ואומר, 'כי אלה שנים בעיניך
46 כיום אמול' כי יעבור'. תניא דבי אליהו, ששית אלפים שנה היו לקמא, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח,

סנהדרין. חלק - פרק אחד עשר דף צו עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" רש"י

45 כל כך ומלכות שניה של הורדוס נ"ב שנה ומלכות בן כויבאי ב' שנים ומחצה ושוב
46 לא היה להם מלך מ"ד. וכל הנך דרשות לאו משנה ולא ברייתא. ל"א עוד אחת
47 מעט היא מעט מלכות אתן להם לישראל לאחר חורבן ולאחר אותו מלכות תני
48 מרעיש שמים וארץ ורבא משיח. ואין דרשה זו כלום שדרי ראינו במה מלכות

1 אבל בשביל עונותינו שרבו. לא בא משיח לסקו ד' אלפים ויצאו מה שיצאו
2 שעדיין הוא מנוכח לבא. שפנים וחמשה ויבלין. היינו ד' אלפים מאתים וחמשים
3 ושנה; בתחלת היובל האחרון הוא בא או בסוף. בלה. זמן זה קודם שיבא משיח
4 או אינו בלה בתוך היובל בסופו הוא בא: עוד הבא לא יסתבי ליה. עוד יובל
5 האחרון לא תצפה לו ודראי לא יבא קודם

49 לישרלא לאחר חורבן ואעפ"כ לא בא משיח
50 שהמלכות הראשונה שהיתה להם לישראל
51 לאחר חורבן שבעים שנה הורדוס נ"ב בן
52 כויבאי ב' ומחצה ומעינו בסדר עולם
53 מפורסם של אספסיאנוס עד פולמוס של
54 טיטוס ששים עשרה שנה ומפורסם של
55 טיטוס עד מלכות בן כויבאי י"ו שנים
56 ומלכות בן כויבאי ב' שנים ומחצה. וכן
57 כויבאי מלך בביתרו: יופח לקץ. ויחפה נפש
58 כיון שהגיע וכו': ויחבה ה' הוא עצמו מחבה
59 וממאור שיבא משיח. כויבאי י"ח אלה.
60 בירושלים של מעלה משתעי קרא בסוף
61 יחזקאל: באספקלריא המאירה. בתוך גנהו
62 של הקב"ה אתן מסתכלין אלא תלתין ושיע
63 אבל בקלישת הנונה לצדיקי מרועק
64 מסתכלין כחות הרבה: ופי נפשי כולי האי.
65 לדורו בירר לו תלתין ושיחא הוא ואל פחות:
66 והא רבי שמעון בן יוחאי. לא היה חרד א'
67 אלף הם אם מאה הם אם שנים הם: הא
68 דעילי גברי. שצדיקי לטורל רשות
69 כנסנסיק להסתכל באספקלריא המאירה
70 בתוהו ול פחותי ומלתיך ושלט ושלט אתן
71 הנבסין בלא רשות ברוב עזקם הנדו
72 מספקא לן כמה הוה בתשובה. אם כל
73 ישראל חזרו בתשובה יבא אלא לאו לא
74 יבא: דיו לאכל שיעורב באבלו. דיו להקביה
75 שעומד כמה ימים ומינוי אחור כלומר אם
76 לא יעשו תשובה אינו עומד באבלו כל
77 הדמים אלא דיו ודאי קין עומד ל"א דיו לאכל
78 דיון לישראל צער גלות אפילו בלא תשובה
79 נגאלקי: לא בכסף. כל תשובה ומעשים
80 טובים אדפולו אין עושין תשובה נגאלקי
81 משום דאמר זכום נבמרתם קרי כסף בלשון
82 תשובה: בעילוי אתכם. משמע בעל כרחם
83 כלא תשובה: אחד מעיר. אברור אדריקוס
84 ואביאם לציון אעפ"כ שאין כולם חוזקי: כה
85 אמר ה' לבה נפש למתעב נוי. אותן הבויין
86 ומתועבין בעבירות אעפ"כ יגאלו מלכים
87 ידרא קמוה.
88 כ"י

6 הזמן הזה: איסתבי ליה. חכה לו שיבא:
7 אשורית. כתב שלטו אשורית שבא מאשור
8 בדאמר באידך פירקין (וב' כ). לחיילת
9 פרם נשברתי: שודתינו גוליר לאחד מהם:
10 תנינים. דגים: והשאר ימות המשיח. שכלה
11 עלה השבר ומשיח בא: מחדש עולמו. כבדא
12 עולם חדש: נובך ויורד עד התחום. מן
13 תהום אין לו קץ וסוף כן אין אדם יכול
14 לעמוד על סוף פסוק זה (וכי כן מפרש
15 אימת קאמא את סוף) ומתחמה חכה לו דאין לו
16 סוף: אל כבודינטי. אל תבדיל לאתו קין
17 שהיו רבותינו דורשי: עד עידן ועידני ופלג
18 עידן. עידן בעידן הגלות של מצרים היינו ד'
19 מאות ב' עידן ח' מאות היינו י"ב מאות
20 ופלג עידן ב' עידן כן הכל אלה דה' מאות:
21 והשקמו ברמעות שליש. כלומר השקו
22 אותם הקב"ה בין גלות מצרים לגלות בבל
23 שלש גלות אדום בין קץ גלות אדום לא היה
24 לסוף ג' עממים ה' שנים וג' עממים ע' שנה
25 כנגד גלות בבל הדמינו לסוף אלה וארבע
26 מאות ועשר שנים כמד עברו ולא היה כן
27 מציאות כתוב בשם הרב רבי שמואל בר רוד
28 דל: עוד אחת מעט אים. נבנאות חגי כתיב
29 שהיה מתנבא שיבאנו ישראל מגלות בבל
30 ויבנה בית המקדש ויהיה עוד אחת מעט
31 אדא בית כבוד אתן להם לישראל ואני
32 מרעיש את השמים ואת הארץ והבאתי כל
33 מדינת גרים לירושלים ורע' דריש ליה ליעוד
34 המשיח ולאחר חורבן הבני דריש ליה לומר
35 אחת מעט היא מעט כבוד אתן לישראל
36 ואחר: כי המשיח ודרשה זו אינה אלא
37 קרא אלפני הבית קאי ודיקן עוד אחת מעט
38 אדא מעט כבוד אתן להם לישראל ושוב לא
39 אתן להם כל ימות בית אחרון וכן היה
40 דמלכות ראשונה של מלכות חשמונאי
41 נתקיימה שבעים שנה אעפ"כ אדאמרין בסדר
42 עולם דמלכות בית חשמונאי מאה וששל
43 ומלכות הורדוס שנים וששל עיקר כבודם
44 ופחותה שלא מאה שנה אומה לא נתקיים

33 וכו' מאחר שמדיו מעבבת, אנו למה מחפשי לקבל שבת, שנאמר 'אשירי כל חובי לו'. אמר אבוי, לא פחות עלקמא מתלתין ושישא
34 צדיקי דמקבלי אפי' שכניה ככל דרא, שנאמר 'אשירי כל חובי לו', לא' בגממריא מתלתין ושישא הוי. איני? והאמר רבא, דרא דקמי
35 קודשא ברך הוא, תמינ סרי אלפי [פרסא] הוא, שנאמר 'סביב שמנה עשר אלף'. לא קשיא. הא, דמסתכלי באספקלריא המאירה.
36 הא, דמסתכלי באספקלריא שאינה מאירה. ומי נפשי פולי האי, והאמר חזקיה, אמר רבי רימיה, משום רבי שמעון בר יוחאי, ראיתי
37 בני עלייה וזן מועטין, אם אלף הם, אני ובני מהם, אם מאה הם, אני ובני מהם, אם שנים הם, אני ובני הם. לא קשיא. הא, דעילי
38 גבר. הא, דעילוי בלא בר. אמר רב, קלו כל חזקין, ואין תדבר תלוי אלא בתשובה ומעשים טובים. ושמואל אמר, דיו לאכל שעמוד
39 באבדלו. כתנאי, רבי אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה, נגאלין. ואם לאו, אין נגאלין. אמר ליה רבי יוחנן, אם אין עושין תשובה
40 אין נגאלין, אלא הקדוש ברך הוא מעמיד לזן מלך שגורתינו קשות בהמן, וישראל עושין תשובה ויחזירין למיטב. תניא אידך, רבי
41 אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה, נגאלין, שנאמר 'שובו בני ישראל ארפא משובותיכם'. אמר לו רבי יוחנן, והלא כבר
42 נאמר 'חנם נמפרתם ולא בכסף תגאלו'. 'חנם נמפרתם', בעבודת פוכבים. 'לא בכסף תגאלו', לא בתשובה ומעשים טובים. אמר לו
43 רבי אליעזר לרבי יוחנן, והלא כבר נאמר 'שובו אל אשורתי אל יבכם'. אמר ליה רבי יוחנן, והלא כבר נאמר 'אני ובני עלייה ככם
44 וקביתיהו' אתכם אחד מעיו השנים ומשפחתה וכתבתי אתכם ציון'. אמר לו רבי אליעזר, והלא כבר נאמר 'ושבתה ונתת וישמעון'. אמר
45 לו רבי יוחנן, והלא כבר נאמר 'והלא כבר נאמר 'בה אמר ה' וגאל ישראל וקדושו לבדו נפש למתעב לו לעבד מושלים

1 ובעונותינו שרבו, יצאו מהם מה שיצאו. אמר ליה
2 אליהו לרב הויה אחזה דרב סלא חסדיא, אין העולם
3 פחות משמונים וחמשה ויבלות, ויוביל האחרון
4 דוד בא. אמר ליה, בתחילתו או בסופו. אמר ליה, איני
5 יודע. בלה, או אינו בלה. אמר ליה, איני יודע. רב אשי
6 אמר, הכי אמר ליה. עד הכא, לא תסתמי ליה. מקאן
7 ואידך, אסתמי ליה. שלח ליה רב הון בר תחליפא
8 לרב יוסף, מצאתי אדם אחר, ויבדו מנהלה אחת,
9 כתובה אשורית ולשון קדש, ומרתו לו, זו מניין וזו
10 אמר לי, לחיילות של רומי נמפרת, וכן יגינו רומי
11 מצאתיה, וכתוב בה, לאחר ארבעת אלפים ומאתים
12 ותשעים ואחד שנה לבריאתו של עולם, העולם יתום.
13 מהן, מלחמות תנינים. מהן, מלחמות גוג ומגוג.
14 והשאר, ימות המשיח, ואין הקדוש ברך הוא מחדש
15 את עולמו אלא לאחר שבעת אלפים שנה. רב אחא
16 בריה דרבא אמר, לאחר המשיח אלפים שנה, איתמר.
17 תניא, רבי נתן אומר, מקרא זה, נזכר ויורד עד תהום,
18 'כי עוד חזון למועד יופח לקץ ולא יבוא אם יתמקמה
19 חכה לו כי בא יבא לא יאחר'. ולא פרבתינו, שהיו
20 דורשי עין עידן ועידני ופלג עידן. ולא פרבי שמאלא,
21 שהיה דריש 'האיכלתם' להם דרשה ותשקמו בדיעות
22 שליש'. ולא פרבי עקובא, שהיה דריש 'עוד אחת מעט
23 היא' ואני מרעיש את השמים ואת הארץ. אלא,
24 מלכות ראשון, שבעים שנה. מלכות שנייה, המשיח
25 וישתים. ומלכות בן כויבאי, שתי שנים ומחצה. מאי
26 יופח לקץ ולא יבוא? אמר רבי שמואל בר רב הונא,
27 אמר רבי יונתן, תיפח עננין של מחשיבי קציו, שהיו
28 אומרים, כיון שהגיע את הקץ ולא בא, שוב אינו בא.
29 אלא, חכה לו, שנאמר 'אם יתמקמה חכה לו'. שמואל
30 תאמר, אנו מחפין והוא אינו מחפה. תלמוד לומר 'לכן
31 יתכה ה' ויחנכם ולכן ירום לרתמכם'. לא מאחר שאנו
32 מחפין והוא מחפה, מי מעכב? מדת הדין, מעכבת.

1 כי למועד מועדים, אלאמי שך דבר: ובכלות נפץ ד עם קדש: כשתכלה
2 תקומתם והזקן ידיות שיהיה נפוצה אילך ואילך גבורה תועלת לפשט אנה
3 ואנה ואחר שתכלה גבורתם שיהיו שפלים למאר: תכלימה. אלו הצרות ויבא
4 משיח בדארמין י: אולת די: מגולה מות. כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה או
5 יקרב הקצ ואין לך קץ מגולה יותר: ר'
6 'אליעזר אומר מות. המסוק כשתראה דאן
7 שום אדם משתכר ואף שכתב הבמהה לא
8 נהיה והיוני בראיות עך שתכלה פורטת גן
9 הכיס אין דמעת מצוינת בניס: שכר בהמת
10 עבודת הארמה שהיא על ידי בהמה אינה
11 וליוצא זבא אין שלום. אז יבא משיח
12 השלום רב. והיוני ויוצא זבא אלא תלמיד
13 חכמים אותם שיהיה דינם לצאת ולבא
14 בשלום כדכתיב שלום רב לאהבי תורתך
15 אפילו להגות אין שלום: מן הצד. מרוב
16 הצרות ל"א מציה הירש שקילוי: שון שיר
17 התבואה וין רווחי כדארמין חמישית שובע
18 גדול ל"א שקילוי שון שבולין יקרו: כמסן
19 אוליד. שיהיו כולן קפויין וכיון שהם קפויין
20 אין דגים נמצאין בהמה עך שתכלה מלכות
21 הולת. שלא תהא להם שום שולטנת
22 לישרלא ענפם שולטנת קלה ודלה
23 נשיתוו. אגלפוס קטנים כלומר השרים
24 והשופטים: והם כשם השם. כלומר שחב
25 להם גאולה וחסו בבל שדה סיני.
26 הערבות שכן: בריליה המובדלים אראשי
27 עב: יהוי. שן דירח מישראל: אמנשי.
28 פריסים מכשפין שמעזין ישראל במס'
29 שבת דף עה. מלונתא איבא למאן דאמר
30 אמנשי חרשי וריבא מרד גרופי גיבס
31 גירפסי. שופטים וריבא תהובטין את ישראל
32 במקלות: ואצריה כבור סיני. רביס גדולים
33 בנכותם כשמצארו וסאלס ממך אין אסירה
34 כל בריליה: אמנשי. הברלים מיראת
35 המקום: סיני. כמו ר דמתרגמן סג:
36 משפיר. כמו (צפניה) ב: שופטי: פנה

37 אויבך. גירפטי: נוספה. כמו (ישעיה) י' כמסוט נוסט וכמו (שם) א' איכלס סס רוח
38 המקום נוקבת ומחבת אתון עם הצרות הבאות שאף הוא מתנחל להשמידם:
39 יירשו ארץ. היינו גאולה: עם עניי שמיא כבר אינש אתי. במהירות: וכתבי עני
40 ורובב על החמור. כעני הבא על חמורו בעצלות. סוסי ברקא. כמו מסרוק ומכון
41 ונאח שיש לי דגנאי אסיה שיבא על חמור
42 מלגלג היה ל"א סוסי אסיה ברקא סוס ברוק
43 לרוץ: בר חזיר נונו. כלום שן לך סוס בר
44 מאה גונין שחמור שלו כן הוא במלאת
45 בעלמא דחיה: חזיר. מאה בלשון פרס:
46 הארון הזה. שכניה היתה עמהם: קול
47 שלשה. דשכניה הוה בהדידה: לידיה.
48 למשה: בפתחה (ויקרא). נראה למורי לא
49 בפתח העיר משא אל אן ערן הוא כנגד כל
50 העולם וקאמר ליה דבאותו צד של גן ערן
51 שבנגד פתח העיר משיח שרו: סובלי
52 הלאים. מנוגשים הווא נימי מנוגע דכתיב
53 (ישעיה ג) הווא מחולל מפשעינו וכתבי
54 (שם) חלינו הווא נשאי: כוליה. מי שיש לו
55 ארבע חמש נגעים: אסרי להו ושרו בהרא
56 וימלא. מתירין כל נגעתו הווא ומקחין אתון
57 תורוין וקורשין אתון: ואיהו. משיח: שרי חז.
58 גנג וקמינו וקורשו וארביס מתידי הארד
59 וועשה כן אבין מתידי עני נגעים דרד דסבר
60 יא בני לי לצאת לויאלת לא ישראל לא
61 איתעכב כדן קשירת שני נגעים: אסר ליה. ר'
62 יודשע למשה לאימת אתי מר אמר ליה
63 דהים: אבחקך לך ולאכיד גלויים הבא. דאי
64 לאו צדיקים גמורין אתם לא הוה יתיב לך
65 שלמא ולא הוה מורכב שמיח דאבוק: היום
66 אם בקולו. של הקב"ה שתענה: חשעי הוה.
67 של עיר רומי שבבעיר רומי היה אותו שעה:
68 ואין מספיקין לבנותו. פעם שלישית: מ'
69 פריס. שירח נובע ממנו כדכתיב בכבורת
70 דן (נד) ירח יוצא ממנו פריסי ומשטר
71 החם שפיר: העקמוץ אריוני. עשו לי קבר
72 בקרקע עמוק:

26 והשאתיה בקרפך עם עני ורל וחסו בשם ה'. אומר רבי שמלאי משום רבי אלעזר ברבי
27 שמעון, אין בן דוד בא עד שיכלו כל שופטים ושופטים מישראל, שגאמר 'ואשיבה ידי עליך ואצרוף עבור סינך' וגו' 'ואשיבה
28 שופטיך. אומר עולאי, אין והישלים נפדיה אלא בצדקה, שגאמר 'ציון במשפטם תפדה' ו'אשיבה ידך בצדקה'. אומר בר פפאי, אי בטלי יהוה,
29 בטלי אמנושי. אי בטלי דיני, בטלי גירפטי. אי בטלי יהוה, בטלי אמנושי, דכתיב 'ואצרוף עבור סינך ואסירה כל בריליה' ו'אי בטלי
30 דיני, בטלי גירפטי, דכתיב 'חסיר ה' משפטיך פנה אויבך'. אומר רבי יוחנן, אם ראית דור שמתמעט וחולף, חפה לו, שגאמר 'את
31 עם עני תושיע' וגו'. אומר רבי יוחנן, אם ראית דור שצרות רבות באות עליו פנה, חפה לו, שגאמר 'כי יבא פנהר צר רוח ה' נוססה
32 בו, וסמך ליה 'ובא ליצין גואל'. ואמר רבי יוחנן, אין בן דוד בא אלא ברוד שפולו ופאי, או פולו חייב. ברוד שפולו ופאי, דכתיב
33 'ועמך פולס צדיקים לעולם יירשו ארץ'. ברוד שפולו חייב, דכתיב 'ורא פי אין איש ושתומם פי אין מפגעי'. וכתבי 'למעני אשעה'.
34 אומר רבי אלכסנדר, רבי יהושע עז לוי רבי, כתיב 'ובא ליצין גואל'. וכו'. ענתיה. אומר רבי אלכסנדר, רבי
35 יהושע בן לוי רבי, כתיב 'וארו עם עניי שמיא כבר אינש אתה', וכתבי 'עני ורובב על חמור'. וכו'. עם עניי שמיא'. לא יכו, עני
36 רובב על חמור. אומר ליה שכור מלפא לשמואל, אמריתו, משה על הקרא אתי, אישדר ליה סוסיא ברקא דאית לי. אומר ליה, מי
37 אית לך בר חזיר נונו. רבי יהושע בן לוי, אשכחיה לאלדיו דתיי קא אפיתחא דמערתא דרבי שמעון בן יוחאי. אומר ליה, אתינאי
38 לעלמא דאתי. אומר ליה, אם ירצה ארון הזה. אומר רבי יהושע בן לוי, שנים ראיתי, וקול שלשה שמעתי. אומר ליה, אימת אתי
39 משיח. אומר ליה, זל שיליה לדידה. והכא יתיב, אפיתחא (דרומי). ומאי סמיניה, יתיב ביני עניי סובלי הלאים. וכילן, שרו ואסירי
40 חבר וזמא. איהו, שרי חד ואסירי חר. אמה, דילמא מבעינא דלא אעביב. אזל לגביה, אומר ליה, 'שלום עליך רבי מנורי'. אומר ליה,
41 'שלום עליך בר לויא'. אומר ליה, לאימת אתי מר. אומר ליה, היום. אתא לגבי אלדיו, אומר ליה, מאי אומר לך. אומר ליה, 'שלום
42 עליך בר לויא'. אומר ליה, אבחקך לך ולאבדו לעלמא דאתי. אומר ליה, שקורי קא שקר בי, דאמר לי 'היום אתינאי ולא אתא. אומר
43 ליה, הכי אומר לך 'היום אם בקולו תשמעו'. שאלו תלמודיו את רבי יוסי בן קיסמא, אימתי בן דוד בא. אומר, מתיראי אני שמא
44 תבקשו ממני אות. אמרו לי, אין אנו בבקשין ממך אות. אומר להם, לכשפול השער הזה, ויגנה, ויפול, ויגנה, ויפול, ואין מספיקין
45 לבנותו עד שפן דוד בא. אמרו לו רבינו, תן לנו אות. אומר להם, ולא כך אמרתם לי. שאני אתם מבקשין ממני אות. אמרו לו, ואף
46 על פי כן. וכתבי מי מערת פמיס לדם, ונתחפו לדם. בישעת פמרתו אומר להו, העמיקו לי ארזוני

1 שאין סוס מרי אוכל בו תבן. ומצויאן הארנות חוץ לרקוע ועשין מן אבוסיס
 2 במלחמת גוג ומגוג. שאין כל דמל. כלומר עתידין פרס ומדו לבא על בבל
 3 ולכרדה ונתמלאה כל ארץ בבל חילות פריסיים וסוסייה ומשם באים לא"י
 4 ולבוסים אותה. עד שתפשוש מלכות על ישראל מ' הרשיש שנאמר לבן יתנם
 5 ליהושע. עד עת יולדה ילדה. היינו ט'
 6 חרישם כדמתרגמינן כבן יתמסרן בעינן
 7 הילדאה למלוד וכתביה (מכבה ה) ועמד רעה
 8 בעה ה' וגו' ישבו כי עתה יגדל ומתרחק. ורע כמנ
 9 ויתבונן מצניח לוחותיהן על בני ישראל. היינו
 10 כל העולם שישראל מפחדים בה יתי. משיח
 11 ולא אמתינה. כפולא בדפויא הדמריה.
 12 בצל הרעי על חמורו כלומר אפילו בכך אני
 13 רוצה ובלבד שאראנו: כופתיא. רעי כמנ
 14 רמא כופת' וסכר יודנא בבבא בתרא (נ')
 15 עגא: מאי מעמיא. אמר לא אמתינה: הכלו
 16 של פשיה. גורלו ולקמן בעי מאי דאי
 17 הכלו פשיה. והתבסס שיהיו בימיו מלוד
 18 הגויים: לעשות להם נס. עלולת מרוע על
 19 כרחם של מלכי פרס: כביאה שניה. בימי
 20 עורא כביאה ראשונה בימי יהושע מדחקשן
 21 הכותב: מאי מעמיא. איזו ערה באה בארץ
 22 בימיו שנתה אמר לא אמתינה: סמרה.
 23 מפרש בב"ב (דף סח) בר מחתייתא שידוע
 24 מיצרי השדות הלוחין על כאן של פלוגי
 25 מבאן ואיך של פלוגי ובדוד הרבת לאחד
 26 ולמעט לאחר שבושענו אותו סמך רוצה
 27 למרוד שדותיו ולקנע מצריי השדות וכו'
 28 כמי שפגע בו ארי: נבאי. גובה מס המלך: מי
 29 שכל המבזה שלו הקביה מצטעב בעצמו
 30 כילודה ואומר בשעה שמעביד הגרם מפני
 31 ישראל היאך אבדך אלו מפני אלה: פליליא
 32 של מעלה ושל מטה. מלאכים וישראל
 33 אפילו הגרים אל גרסינן: יהושע ונפיל יהושע
 34 ואולי ושיי סוביא באורייתא. כשריך השור
 35 ונפל מעמידין סוס במקומו באבוסו מה שלא
 36 היה רוצה לעשות קודם מפתלו של שור
 37 שהיה חביב עליו שורו ביותר כדשמתרפא
 38 השור היום אם לומר ממפתלו קשה לו
 39 להוציא סוסו מפני השור לאחר שהעמידו
 40 שם חן הקביה היה שורא מפלחין
 41 ישראל נוון בלוחות לגיט ומשחוריים
 42 ישראל בתשובה וגנאלין קשה לו לאבד גוים

1 שאין כל דמל. ודקל שבבבל שאין סוס של פריסיים
 2 נקשר בו, ואין דך כל ארון וארון שבארץ ישראל
 3 שאין סוס מדי אוכל בו תבן. אמר רב, אין בן דוד
 4 בא עד שתפשוש מלכות הרשעה על ישראל תשעה
 5 חדשים, שנאמר 'לבן יתנם עד עת יולדה ילדה',
 6 'יתר אחיו ישובו על בני ישראל', אמר עולא, יתי,
 7 ולא איחמינה. וכן אמר [רבנן], יתי, ולא איחמינה.
 8 רב יוסף אמר, 'יתי, ואופי דאיתבי בטולא דכפויא
 9 דהקמריה, אמר ליה אבין [לרבנן], מאי מעמיא, אילמא
 10 משום הקלו של משיח, והתניא, 'שאלו תלמידי את
 11 רבי אלעזר, מה יעשה אדם ויצא מחבלו של משיח,
 12 יעסוק בתורה ובגמילות חסדים. וכו'. הא תורה והא
 13 גמילות חסדים. אמר [ליה], שפא יגרום התפא,
 14 כדדריי יעקב בר אבדי, דרבי יעקב בר אבדי רמי פתיבי
 15 'הנה אנכי עמך ועמדתך בכל אשר תלך', וכתבי
 16 'וירא יעקב מאד ויצר לו', שהיה מתירא שפא
 17 יגרום התפא. כדתניא, 'עד יעבור עמך ה', זו ביאה
 18 ראשונה. 'עד יעבור עם זו קניית', זו ביאה שנייה.
 19 אמור מעתה, ראויים היו ישראל לעשות להם גם
 20 כביאה שנייה כביאה ראשונה, אלא שגרום התפא.
 21 'וכן אמר רבי יוחנן, יתי, ולא איחמינה. אמר ליה
 22 ריש לקיש, מאי מעמיא, אילמא משום דכתבי דאשר
 23 גינם איש מפני הארי ופגעו הרוב [ובא בריית] וקמך
 24 ידו אל הקור וגשבו נחש', בא ואראך דוגמתו בעולם
 25 הזה. בזמן שאדם יוצא לשדה, ופגע בו סומר, דומה
 26 כמו שפגע בו ארי. נכנס לעיר, פגע בו נבא, דומה
 27 כמו שפגעו דוב. נכנס לביתו ונמצא בניו וגבולתו
 28 מוטלין ברעב, דומה כמו שפגעו נחש. אלא, משום
 29 דכתבי 'שאלו נא וראו אם ילך וקר מדינת ראיתי לך
 30 קבר ריו על חלציו ביולדה ונהפכו כל פנים לרקון'.

43 מפני ישראל: אורייתא. כמו (מלכים א ה) ארות סוסים: דאכלי שני משיח. שובע
 44 שיהיה באותן הימים לישאל יהודה: אלא אכלי להו. כל דהו רגילין
 45 לומר כאדם שאומר וכו' שדים ושדוות יאכלוהו ומסכת חולין (דף טז.) לא חילק
 46 דינא ולא בילק דינא ולי נראה דמשמעות לשון חילק ובלק לשון חורבה כמו
 47 בוקה ומבוקה ומבולק (נחום ב) ומארין
 48 בחולק (שם) ולא חילק דרבנן ומצריכי
 49 לחלק הסימן שמצריכין לחלק על הטבעת
 50 ולשיר על פני פולו ולא בילק לחבי וכו'
 51 משחזיבי הסימן שחוקר קצת בחור הטבעת
 52 והשאר חוץ לטבעת ונראה למורי דאין לו
 53 משמעות לא הבא ולא התם ל"א חילק
 54 ובלק ב' דיניי סדום שהיו שמתוין כך: אין
 55 משיח לישראל. שחוקקה היה משיח ועליו
 56 נאמרו כל הנבואות אצמיח קרן לבית
 57 ישראל ועמד רעה בעה ה': אמר ליה.
 58 בזכות דוד שהיה עתיד לומר מה שירות
 59 ותושבותיה: למשה. שכתוב למען שיהיה עתיד
 60 לקבל את התורה: פה שמו. של משיח: ינון
 61 שמו. כמו נאי כל אחד היה דורש אחד שמו:
 62 לפני שפגע. עד שלא נברא היה שמו ינון
 63 והיינו אחד מן דברי שעלו במחשבה
 64 לביארות ולא אתן להם תנינה. עניין לא
 65 יבא משיח: מנחם. כן חוקקה חזוורא דבי
 66 רבי. מוצרע על שבת רבי: אי מן יריא הוא
 67 כגון רבינו הקדוש. אם משיח מאותן שחיים
 68 בעשרי אלה היינו רבינו הקדוש וסובל
 69 התולדות: חסדי גמור הזה כדארמין בבבא
 70 מציעא (דף פה) ואם היה מאותן שמתו כבר
 71 הזה הניאל איש תמודות שנוון בסורק גנוב
 72 אריות חסדי גמור היה והאי כגון לאו
 73 דווקא ל"א כגון רבינו הקדוש לומר אם יש
 74 דוגמתו בדיים היינו רבינו הקדוש ואם
 75 דוגמתו הוא לתמים היינו כגון דינאל אלה
 76 תמודות: הוד אחי. שעתיד למלך עליהם
 77 אקים. הקים כל נאמר אלא אקים: כגון
 78 קיסר ופלני קיסר. מלך ושני לו כן דוד
 79 החדש מלך כדכתיבו דוד מלכם אשר אקים
 80 דוד החדש מלך לו כדכתיבו שבאי להם ולא
 81 כתוב מלך: עמלק. קלבא שרייץ בלעז' ואך
 82 לה ענינים: שארתי שלי הוא. שיש לו ענינים
 83 לראות ונמצאתו נותנת בהו אך שירא מצפין
 84 לגאולה שום ה' יהיה חסר אלא אבל הגויים
 85 למה מקדם אותו הרי הוא להם חסך ולא
 86 אורח.

31 מאי 'רקון' כל רבי? אמר רבא בר יצחק, אמר רב, מי שפל גבורה שלו. ומאי ונהפכו כל
 32 פנים לרקון? אמר רבי יוחנן, פמילא של מעלה ופמילא של מטה. בשעה שאמר הקדוש
 33 ברוך הוא, תהלו מעשה דבי, היאך בא אבדך אלו מפני אלו. אמר רב, פפא. היינו דאמרי אינש' רהיט ונפל תורא
 34 ויאויל וישוי ליה סוביא באורייתא. אמר רב, גידל, אמר רב, עתידין ישראל דאכלי שני משיח. אמר רב יוסף, פשיטא. ואלא, מאן אכיל
 35 להו, חילק ובלק אכלי להו. לאפוקי מדרבי הלל, דאמר אין משיח לישראל. שכתבי אכלוהו בימי חזקתא. אמר רב, לא אמרי עלמא
 36 אלא לרוד. ושמאלא אמר, למשה' ורבי יוחנן אמר, למשיח. מה שמו? דבי רבי שילא אמרי, 'שילה' שמו, שנאמר 'עד פי נבא שילה'.
 37 דבי רבי יצא אמר, 'בזון' שמו, שנאמר 'יהי שמו לעולם לפני שמש וזון שמו'. דבי רבי חנינה אמר, 'חנינה' שמו, שנאמר 'אשר
 38 לא אתן להם חנינה'. ויש אומרים, 'מנחם בן חזקיה' שמו, שנאמר 'פי רחם ממני מנחם משיח נפש'. ורבנן אמרי, 'חזוורא דבי רבי'
 39 שמו, שנאמר 'אכן חליניו הוא נשא ומבאוכינו ככלם ואנחנו חשבונוהו ננוע מופה אלהים ומעוזה'. אמר רב כהנא, אי מן חניא הוא,
 40 כגון אגא. שנאמר 'והיה אדירו ממנו ומושלו מקרבו' יצא. אמר רב, אי מן חניא הוא, כגון רבינו הקדוש. אי מן מתיא הוא, כגון
 41 דינאל איש תמודות. אמר רב יהודה, אמר רב, עתיד הקדוש ברוך הוא להעמיד להם 'דוד' אחר, שנאמר 'ועבדו את ה' אלהיהם
 42 ואת דוד מלכם אשר אקים להם', 'הקים' לא נאמר, אלא 'אקים'. אמר ליה רב פפא לאבין, והכתבי 'דוד עבדי נשיא להם לעולם'.
 43 כגון 'קיסר' ו'פלני קיסר'. דרש רבי שמלאי, מאי דכתבי 'הוי המתאים את יום ה' למה זה לכם יום ה' הוא חשך ולא אור,
 44 מישל לתרגול ועמטא שהיו מצפין לאור. אמר ליה תרגול לעמלק, אני מצפה לאורה, שאורה שלי היא. ואמתה, למה זה אורה.
 45 היינו

1 לא היינו לבדו היה הוא מינא לבדו וכו' אקום בדרו. אקו ישראל
 2 ואמלכו עליהם כמו נקחתי ארבעים שנה אקוט בדרו בדרו קטן של ארבעים שנה
 3 שהוא משונה מדורות שלפניו ומסתמא היינו משיח ששינוק גדולים יהיו בדרורו
 4 ופשתה דקרא מירא גבי מנו מדבר אבל מכתביה אקוט משמע אף להבא היה
 5 מדורות. מירא. חשבוה רה רבי אומר ג'
 6 דנבטא שנאמר ייראו עם שמי. כלומר
 7 בחדו משיח שכתב בו (תהלים עב) לפני
 8 שמש ינון כמו ייראו ייראו שירא לכתוב רוח
 9 לפני מלכות בית דוד שנמשל שירא לרביה
 10 (שם פט) כירח ינון עולם וגו' כמו בן ייראו
 11 דוד דורים דוד אחד דורים ב' הוי ג' אין
 12 לעולם משיח לישראל. אלא הקב"ה ימלך
 13 בצלמו ויבטא דבריה שרי ליה מריה. ימלוח
 14 לו הקב"ה שאמר דברים אשר לא כן ואלו
 15 ויבתי מירא מתנבא על משיח בבית שני.
 16 דכתיב ביתי עשרה שנה הנה מלכך ואי לך וגו'
 17 ולא היה עשרה שנה ויחיד הבית שנה
 18 בבית ראשון אלא בכרית בן ברכיה שהיה
 19 במלכות דרוש. רבי אומר שש"ה כנתיב
 20 ימות התנה דכתיב ב' יום נקם כלבי שנה
 21 גאולי באה. וליום נקם של מרגלים ארבעים
 22 יום מה יום נקם של מרגלים שנה אחת בכל
 23 יום דכתיב (שם נבבד טז) יום שנה ליום שנה
 24 וגו' כן שנת התנה באה שנה ליום שנה
 25 ליום שלכל יום ויום של שנה זו הכתובה
 26 שנת גאולי במקרא. זה נותנים שנה אחת
 27 ואת דגריס רבי אומר שש"ה ארבע שנה
 28 דכתיב שנת גאולי באה ושנה של הקב"ה
 29 הוי הוי דכתיב (תהלים צ) כי אלק שנים
 30 בעיניך כיום. ועד עכשיו. ימות המשיח

1 לאבירי לא נליתו. שלא הוצאתי בדרו מפי שדחו איברי יובלך לשמוע אל בלבי
 2 ודה עמו הדבר. למען ירבו ימיכם כימי השמים על הארץ. ולא עמדו בארעם
 3 כל כן אבל עתידין לעמוד כשיבא משיח כמשוש חתן, שבעת ימי המשתה כן
 4 ישיש עליך שבעת ימים ויומו של הקב"ה אלף שנה. כי מי נתן כמו ניחא בחשבון
 5 השנים שנצמצא בידו לאותו כן שנשבע ה'
 6 מעבור מי נח עור של הארץ כן שנשבעי כפי
 7 אותו חשבון שנשבעי מקצת עליך ומגער כן
 8 שלא אחריר כי עולמי לאמר שיבא משיח
 9 עד שיכלה זה הזמן. לא נתנבא. טובה
 10 לישאל: עין לא אמת. דאין קץ לדבר
 11 צדיקים אינו עומדין. וגדול כחן של בעלי
 12 השובה שאין בריה יכולה לעמוד (לפנים)
 13 ובמציאות: ברישא לחיוב. שנחלקם כן
 14 הקב"ה ואח"כ שב אליו בתשובה והדר
 15 שלום לקרוב מעיקרא צדיק מגור וגדול כחן
 16 של בעלי תשובה. שיהיה חרוק מן הקב"ה
 17 כל ימי דהיינו צדיק מגור. אפיקורוס ומגלה
 18 עינים. מפרש לקמן: בריה כשר. מילה
 19 מכאן. מן הפסוק הזה שכתוב כי דבר ה' בזה
 20 (אמר רבי) מלכות זה הקדשים ממחלל
 21 קדשים ומבזה ומעודת ומגלה פנים כי היינו
 22 דבר ה' (בוה) ודביון הוא: פשר בריה היינו
 23 דבר בריהי הפר. מועדו. חלוף של מועד
 24 וקדוק זה. חסרות וזרות: כפי [ו] [10]
 25 ומנויה שוח [ו] [10]. ושאלו רבו גוריה שהן
 26 ולא גמר מרבו הפשטה. זה שיעשה כמו
 27 שאשנה עקש: זה תקיבד ע"ל. היינו דבר ה'
 28 דברו שדבר הקב"ה בעצמו לישאל דאנכי
 29 ולא ידעה לך מפי הגבורה שמענוה. חזון.
 30 לשנתה:

1 ארבע מאות שנה, וכתוב התם, ש'שמחנה סימות ענינו'. רבי אומר, ש'שלוש מאות וששים ותשע שנה, כמנין ימות החמה, ש'שנאמר' ב'
 2 יום נקם כלבי ועשת גאולי אהא, מאי יום נקם כלבי', אמר רבי יוחנן, ללבי גלית, לאבירי לא גלית. רבי שמעון בן לקיש אמר, ללבי
 3 גלית, למלאכי השרת לא גלית. תני אבוימי בריה דרבי אבהו, (ימות המשיח לישראל, שבעת אלפים שנה, שנאמר 'אמשוש חתן על
 4 פלה ישיש עליך אלקיך'. אמר רב יהודה, אמר שמואל, ימות המשיח פמיוס שנבאר העולם ועד עכשיו, שנאמר 'כימי השמים על
 5 הארץ'. רב תנמן בר יצחק אמר, כימי נח עד עכשיו, שנאמר 'פי נח זאת לי אשר נשבעתי'. אמר רבי חיאי בר אבא, אמר רבי
 6 יוחנן, כל הנביאים פולין לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל לעולם תבא, ענין לא ראתה אלהים וולתך יעשה למחבה לו, ופליגא
 7 דשמואל, דאמר שמואל, אין בין העולם הנה לימות המשיח אלא שעבוד מלכותי לך. ואמר רבי חיאי בר אבא, אמר רבי יוחנן,
 8 כל הנביאים לא נתנבאו אלא לבעי תשובה, אבל צדיקים מגורים, ענין לא ראתה אלהים וולתך, ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי
 9 אבהו, (אמר רב), מקום שבעלי תשובה עומדין שם, צדיקים אינו עומדין שם, שנאמר 'שלוש שלום לחיוב ולקרב'. ברישא רחוק,
 10 וחדר קרוב. מאי רחוק, רחוק דמעיקרא. ומאי קרוב, קרוב דמעיקרא ודששתא. ורבי יוחנן אמר, לחיוב, שהוא רחוק מעבדיה.
 11 קרוב, שהוא קרוב מעבדיה ונתרחק ממנה. ואמר רבי חיאי בר אבא, אמר רבי יוחנן, כל הנביאים פולין לא נתנבאו אלא למשיח
 12 בתו תלמידי חכם, ולעושה פרמקמיא לתלמידי חכם, ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו. אבל תלמידי חכמים עצמן, ענין לא ראתה
 13 אלהים ולתך. מאי ענין לא ראתה? אמר רבי חייב, כגון. ואם תאמר 'אין הוא ענין', תלמוד לומר 'יגדר יוצא מעדן השקות את הנין';
 14 לא ראתה ענין מעולם. ואם תאמר, אדם היכן דר, כגון. ואם תאמר 'אין הוא ענין', תלמוד לומר 'יגדר יוצא מעדן השקות את הנין';
 15 ותאמר אין תורה מן השמים וכו'; תנו רבנן, 'כי דבר ה' בזה ומוצתו הפר הפרת הפרת, זה האומר אין תורה מן השמים. דבר אחר,
 16 'כי דבר ה' בזה, זה אפיקורוס. דבר אחר, 'כי דבר ה' בזה, זה המגלה פנים בתורה. זאת מוצתו הפר, זה המפר בריה כשר. הפרת
 17 הפרת, הפרת בעולם הזה, הפרת לעולם תבא. מכאן אמר רבי אלעזר המודעי, המחלל את הקדשים, ותמקזה את המועדות,
 18 והמפר בריהו של אברהם אבינו, ותמקזה פנים בתורה שלא כהלכה, והמלכין פני תבירו ברבים, אף על פי שיש בידו תורה ומעשים
 19 טובים, אין לו חלק לעולם תבא. תניא אידך, 'כי דבר ה' בזה, זה האומר אין תורה מן השמים. ואפילו אמר, כל התורה פולה מן
 20 השמים, חוץ ממסוק זה, שלא אמרו הקדוש ברוך הוא, אלא משה מפי עצמו, זהו 'כי דבר ה' בזה'. ואפילו אמר, כל התורה פולה
 21 מן השמים, חוץ מדקדוק זה, מסל וחומר זה, מגורה שנה זו, זה הוא 'כי דבר ה' בזה'. תניא, היה רבי מאיר אומר, הלומד תורה,
 22 ואינו מלמדה, זה הוא 'דבר ה' בזה'. רבי נתן אומר, כל מי שאינו משיגה על המשנה. רבי יהוראי אומר, כל שאפשר לעסוק בתורה,
 23 ואינו עוסק. רבי שמעאל אומר, זה העובד עבודת פוכבים. מאי משמעה, דתנא דבי רבי שמעאל, 'כי דבר ה' בזה, זה המבזה דבור
 24 ש'שנאמר לו למשה לפני, אבני ה' אלקיך', לא יהיה לך אלהים אחרים' וגו'. רבי יהושע בן קורחא אומר, כל הלומד תורה ואינו חוזר
 25 עליו, דומה לאדם שאורו אינו קוצה. רבי יהושע אומר, כל הלומד תורה ומשפחה, דומה לאשה שזילתה נוקבת. רבי עקיבא אומר,
 26 וכו'

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

הוא ככל שישאור ולמודך א"ע פסודו כומר והוא יגרום לך שהתא
לעולם הבא ויבשרו ובשרים: נפש עמל עמלה לו. מפני שעמל בתורה תורה
ועמלה לו: כי אבך עליו פירו' מפני שהוא משיב דברים בפיו תמיד כאכופה שעל
החמור לישנא אחרתא וזמר כלומר שעוסק בשירים ובמזמרות תדיר תדיר ונעשה

זמר קל החורר על התורה נעשה לו סודרה
בפיו: תורה עומלת לו. ששוחרות עליו
ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה
וסודרה וכל כך למה מפני שאבך שכתב פירו'
על דברי תורה דרשותיך. טרוחין כלומר בן
הנזק לעמל נברא: מוכיח לרובי. אשריו
למי שזכה הדין ועמלו וטרדו בתורה לשון
אחר דרפסקי בים אורח שמשמיעו בו מעות
כל העולם נזקקין מה לקבל ולהבטיח דברים
אשריו למי שזכה ונעשה נזקק לתורה:
לומר שהיה לו לומר לרבי תורה:
כימב טעיה לו אשה ויובל פנימיו זו פנימיו
זו: שנאמר כי נעים כי תשמעם. אימתי
תשמעם בבטןך ובזמן שיכונן יחידי על
שפתך: לא היה לו למשה לכתוב אלא
ואחות לזמן תנוע. בתמימה דבר שאינו צריך
הוא וכן היה מלגלו ואומר שכתבו משה
לכל הצורך ולקמיה מפרש דהיינו מגלה
פנים בתורה וילך ראובן וגו' והיינו נבי
שלא לצורך: בחבלי השוא. בתום בלא שום
הנאה היה חוטא: מלכותא בלא תנא. שר
גדול אלא שאינו מעטור וכיון דתמנע היתה
אתות מלך דהיא בת מלך והיא: מוטב שאחיה
שפחה לאומה זו. לבני אברהם יצחק
(ויקרא) שחן ודיא שמעו ולא אחיה גברת

לאומה אחרת ולכן נעשית פילגש לאליפו בן עשו שהיה מורע יצחק: לרחקת.
מתחת כנפי השכינה שהיה להם לגיירה: בימי קציר חטים. לאחר שקצרו השדה
שהכל רשאים ליכנס בתוך שדה חביריה: יבדחו. כדמתרגמין ולא איתפרש מאי
היא: סיגלי וכסיפין וכסבוןך. מינין אחרים סיגלי עוקר עשבים הוא ממנין
בשמים ואמחותו של אותן עשבים קרי סגלי
(וסבסך) וכסיפין ימני מין בשמים: עניוין.
תורה: שלום שלום. רחמי וימני אחד מעמלה
ואחד למטה: פלורין של מעלה ושלמטה.
כדכתיב לנעוט שמנים ולחין ארז: אשר
עשו בחדך. דמתרגמין דרשבדעו לאורייתא
בדון וקרי לזו עשייה: כאילו עשאו. לאותו
דבר מצוה: והלא אחרן חבה. דכתיב (שמות
10) (ויאמר) אל אחרן קח מטר ונשה ידך:
מגלה פנים בתורה. מעוז פנים כלפי עוסק
תורה מגלה פנים שמתעל על החמור
אפקידותו דאפקידותו היינו דאתי בה
אפקידותא בעלמא: אלא ל"ד מבה
הלמידי חכמים עצמן אפקידותו היו. כיש
דמבה חבירו בפני תלמידי חכמים לאו מגלה
פנים היה והשתא מאי נגדו מגלה פנים
בתורה: מנשה בן חזקיה. שהיה דורש
באגדות של דופי: איכא רמתי' לה אביסאי.
דבייתא דקטני מאמר רבא אמר רבי אלעזר וכו'
המגלה פנים בתורה רב ר' זבדנא וכו': מאי
אחינו ג'ו. והם אנון ודועק שעלום מתקיים
עליהם: מגלה פנים בתורה הוא. שכופר
במה שכתבו בתורה: אם לא בריה' ויבס
ולילה וגו'. שהנזק לעולם ומקימין אותו
והוא אומר דלא מוני מרד: מתבא נבי
שפינין. שהצדיקים מלין לאחריהם:
לא

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44

והרשתי דמית' היות אחיה כמוד'
מושיב העון בתכיל' השוא לעבות העגלה המטאה. כאי 'עבות העגלה'
ולכפוף דימה לעבות העגלה. דאתן עגלה מיתה, 'אחות לזמן תמנע' מאי היא? המנע, בת מלכים הוא. דכתיב 'איוף לזמן איוף
המנע', וכל 'איוף', מלכותא בלא המנא היא, בעיא לאיזויר. באתה אצל אברהם יצחק ויעקב, ולא קבלוה. הלכה והיתה פילגש
לאליפו בן עשו, אמרה, מוטב תהא שפחה לאומה זו ולא תהא גבירה לאומה אחרת. נפק מניה עמלק. דצערניהו לישראל. מאי
מעמא. דלא איבעי להו לרחקה. 'ולך ראובן בימי קציר חטים', אמר רבא ברבי יצחק, אמר רב, מפאן לצדיקים שאין פושטין דיהן
נגול. 'וימצא דודאים בשדה', מאי 'דודאים'? אמר רב, 'יבדחו'. לוי אמר, 'סיגלי'. רבי ויזתן אמר. [בבבסיקן]. אמר רבי אלכסנדר,י
כל העוסק בתורה לשמה, משיב שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, שנאמר 'או יחזק במעויו עשה שלום לי שלום עשה
לו'. רב אמר, פאילו בנה פטרין של מעלה ושל מטה, שנאמר 'ואשים דברי כפיד ובעל די פסיתוך למנוע שמים וליסר ארץ'. [רבי
ויזתן אמר]. אף מגין על כל העולם כולו, שנאמר 'בעל די פסיתוך'. ולוי אמר, אף מקרב את הגאולה, שנאמר 'לאמר לציון עמי
אתה'. אמר ריש לקיש, כל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו התשוב פאילו עשאו, שנאמר 'את הנפש אשר עשו בחרן'.
[ואלעזר] אמר, פאילו עשאו לרבי תורה, שנאמר 'ואשמרתם את דברי הכתובות הן שישלום אותם'. רבא אמר, פאילו עשאו
לעצמו שנאמר 'ועשיתם אותם', אף תקרי 'אותם', אלא 'אתם'. אמר רבי אבהו, אמר רבי אבהו, אמר רבי אבהו, מעלה עליו
הכתוב כאילו עשאו, שנאמר 'מפוך אשר הכית בו את הים', וכי משה הכהו, והלא אחרן הכהו, אלא לומר לך, כל המבזה את
חבירו לרבי מצוה, מעלה עליו הכתוב פאילו עשאו: אפקידותם: רב ורבי חנינא, אמרי תריוויהו, זה המבזה תלמיד חכם. רבי ויזתן
ורבי יהושע בן לוי אמרי, זה המבזה חבירו בפני תלמיד חכם. בשלמא למאן דאמר, המבזה חבירו בפני תלמיד חכם, 'אפקידותם'
היו. מבזה תלמיד חכם עצמו, 'מגלה פנים בתורה שלא פהלכה' היו. אלא למאן דאמר, מבזה תלמיד חכם עצמו, 'אפקידותם' היו.
מגלה פנים בתורה, גזון מאי. גזון, מנשה בן חזקיה. ואיפא דמתני' לה אביסאי, מגלה פנים בתורה, רב ורבי חנינא אמרי, זה המבזה
תלמיד חכם. רבי ויזתן ורבי יהושע בן לוי אמרי, זה המבזה את חבירו בפני תלמיד חכם. בשלמא למאן דאמר, המבזה תלמיד
חכם עצמו, 'מגלה פנים בתורה' היו. מבזה חבירו בפני תלמיד חכם, 'אפקידותם' היו. אלא למאן דאמר, מבזה חבירו בפני תלמיד
חכם, 'מגלה פנים בתורה' היו. 'אפקידותם', גזון מאן. אמר רב יוסף, גזון הני דאמרי, 'מאי אהני לן רבנן, לדידהו קרו, לדידהו תני'.
אמר ליה אביי, האי, מגלה פנים בתורה נמי הוא, דכתיב 'אם לא בריתי יומם ויללה חקות שמנים וארץ לא שמתה'. אמר רב נתנן
בר יצחק, מתבא נמי שמע מניה, שנאמר 'ונשאתי לכל המקום בעבודים', אלא, גזון דרתיב קמיה רביה, ונפלה ליה שמעמא בדוכתא
אחריתא, ואמר 'הכי אמרין חכם', ולא אמר 'הכי אמר מר', רבא אמר, גזון הני דבי גבמיןו אסיא. דאמרי, מאי אהני לן רבנן בעולם.

1 לא שרו לן עורבא: לא אמרו לנו שום חידוש שלא מצינו בתורה (רש"י עורבא):
2 ודקא שרינא לכו עורבא: שיהיה זה אינו מצוי בתורה אלא סופרים אמרוהו: כגון
3 דאמר הגהו רבנן: כאדם שאומר אותו ת"ח דלשון בוזי הוא זה שהיה לו לומר
4 רבותינו שבמקום פלוגי ל"א כגון דאמר הגה רבנן דכשואת מספר שום דבר מרבנן
5 אומר הגה ולשון פלוגי הוא הגה אבל הגהו

6 לא שרו לן עורבא, ולא אסרו לן יונה. רבא, כי הוה
7 מיתיה מריפתא דבי בנימין קמיה, כי הוה חוי פה
8 מעמא להיתירא, אמר להו, תהוו דקא שרינא לכו
9 עורבא. כי הוה חוי לה מעמא לאיסורא, אמר להו,
10 תהוו דקא אסרנא לכו יונה. רב פפא אמר, כגון דאמר
11 'הני רבנן', רב פפא, אישתלי ואמר 'כגון הני רבנן',
12 ויתבי בתעניתא. לוי בר שמואל ורב הונא בר תימא,
13 הוו קא מתקני משפחות ספרי דבי רב יהודה, כי מכו
14 מגילת אסתר, אמרי 'הא' מגילת אסתר' לא בני
15 משפחת'. אמר להו, כי האי גוונא נמי, מיתווי כי
16 אפקירוהא. אמר נחמן אמר, זה תוקרא רבו בשמו,
17 דאמר רבי יוחנן, מפני מה נעשה גיחוי, מפני שקרא
18 לרבו בשמו, שנאמר 'ויאמר גיחוי אדני המלך ואת
19 האשה וזה בנה אשר החיה אלישע'. יתיב רבי ירמיה
20 קמיה דרבי ירמא, ויתבי וקאמר, עתיד הקדוש ברוך
21 הוא להוציא נחל מביט קרשי התקדשים, ועליו כל מיני
22 מגדים, שנאמר 'ועל הנחל יעלה על שפתו מנה מנה
23 כל עץ מאכל, לא יבול עלהו, ולא יתם פרו', להרשי
24 ויבר, כי מימיו מן המקדש [המה] יוצאים, והיה פרו
25 למאכל ועלהו לתרופה'. אמר ליה ההוא סבא, יישר.
26 וכן אמר רבי יוחנן, (יישר) אמר ליה רבי ירמיה לרבי
27 ירמא, כי האי גוונא מיתווי אפקירוהא. אמר ליה, קא
28 [האי] סיעיני קא מסייעי [לך]. אלא, אי שמיעי לך, הא

14 הכותלים דכתיב (מלכים א ו) והבית את בנה המלך שלמה לה' ששים אמה
15 ארכו וכוכל מורה שש אמות וכוכל מערב שש אמות וכוכל אחת טרקסין היה ר"ג
16 אמות ואולם עשר אמה רוחב וכוכל האולם שש הרי כ"ט ומאחורי האולם תא
17 אחד רחבו שש וכוכלו זה ה"מ וס' אמה לש ארך הבית תאן והיאך יבולין
18 לכוף קומתו וליכנס בפתח שש אמה או לא אלם
19 עשרים דכאמרת: אשר בנינו. כלומר בנים
20 שיהו ליהו לעתיד כאילנות גבוהין ומגדלים
21 ובנותיהן. ובנות שלנו כמות החומות
22 להבנית היכל כלומר בכוכל החיצול
23 מחוטבות כמו (דברים טז) מחוטב עציץ
24 לישא אחריתא אהכל דבית שני קאמר
25 דקן ליה ה' הכל' ס' אורך ברום מהא אה: לכי
26 דבי ירמא. לחלונות שהשמש האור נכנס
27 בהן אבל השמים גבוהים יותר. ולהתיר פה
28 ש' מפתח' להתיר פה אלמים שיהו מברכים
29 להתיר פה של מפתח. רבם של העקרות
30 האובלות מן העליון נפקדות: איתמר נמי
31 חזקיה וכו'. והיה הך לדעיל לתרופה
32 מראה כלבנות. וכתיב לעיל מינה שחורות
33 כטורב וסמך ליה חבו ממתקים: ויריון מדין
34 ביתך. אמר ל רבי לדעיל מינה מהאי קרא
35 מיירי עניינא דמריעא את עצמו קאמר
36 ויריון מדין ביתך שהקב"ה משביעין לעודה'
37 מלא עומסו. מלא חפצו של הקב"ה טובה
38 וכו' אפשר לומר כן. היאך אדם יכול לקבל
39 מלא עומסו של הקב"ה והרי אין לו מקום
40 ליהן דכל העולם כולו אינו אלא כמותו ועד
41 אגודל: באותן עלמות יתן לצדיק את
42 העומס: במדה שאדם מודד. אם מרד נתן
43 דקה לעני מלא חפצו הקב"ה מידו בחפני
44 ונתת לו: וכי אפשר לומר כן. שחוד הקב"ה
45 נתן לאדם מלא חפצו והלא אינו יכול
46 לסבול כל כך:

24 שמיעי לך. כי האי דיתבי רבי יוחנן וקא דריש, עתיד הקדוש ברוך הוא להביא אבנים טובות ומרגליות, שהן שלשים על שלשים
25 אמות, וחוקק בהם עשר ברום עשרים ומעמדן בשערי ירושלים, שנאמר 'ושמתי פדכוד שמשותדך ושעריך לאבני אקדה וגו'. לנגל
26 עליו אותו תלמיד, אמר, השתא כביעתא דצילצילא, לא משכחני. כולי האי, משכחני. למים, הפליגה ספינתו בים, חזרתי למלאכי
27 הישרת, דקא מנפרי אבנים טובות ומרגליות. אמר להו, הני למאן. אמרי, עתיד הקדוש ברוך הוא להעמדן בשערי ירושלים. כי הדר
28 אשכחיה לרבי יוחנן דיתבי וקא דריש, אמר ליה, רבי, דריש, ולך נאה לדרוש. בשם שאמרת, כך ראיתי. אמר לו, ריקה, אם לא
29 ראית לא האמנת, מלגלג על דברי חכמים אתה, יתב ביה עיניה נעשאו גל של עצמות. מיתבי, 'ואולך אחכם קומימיה', רבי מאיר
30 אומר, מאתים אפה, בשתי קומות של אדם הראשון. רבי יהודה אומר, מאה אמה, כנגד היכל וזתליו, שנאמר 'אשר בנינו כפניענים
31 מגדלים בעווריהם בנותיהן כביות מחוטבות תבנית היכל' וגו'. כי קאמר רבי יוחנן, לכו דבי ירמא. מאי 'ועלהו לתרופה?' רבי יצחק
32 רב אבדימי ורב חסדא, חד אמר, להתיר פה של מעלה. וחד אמר, להתיר פה של מטה. איתמר (נמי), חזקיה אמר, להתיר פה
33 אלמיו, כי קפרא אפר, להתיר פה עקרות. רבי יוחנן אמר, 'לתרופה' ממש. מאי 'לתרופה?' רבי שמואל בר נחמני אמר, לתואר
34 בנים של בעלי אמה. דרש רבי יהודה ברבי סימון, כל המשחיר פניו על דברי תורה בעולם הזה, הקדוש ברוך הוא מברכיז ויוו
35 לעולם הבא, שנאמר 'מראהו כפלגנין כחור פארום'. אמר רבי תנחום ברבי הנקלא, כל המרעעב עצמו על דברי תורה בעולם הזה,
36 הקדוש ברוך הוא משביעו לעולם הבא, שנאמר 'וריון מדישן ביתך ונחל עדינד משקים'. כי איתא רב דימי אמר, עתיד הקדוש ברוך
37 הוא ליתן לכל צדיק וצדיק מלא עומסו, שנאמר 'ברוך ה' יום יום ועמם לנו האל ישועתנו סלה'. אמר ליה אבוי, וכי אפשר לומר
38 כן, והלא כבר נאמר 'מו מרד בשלעל מים ישמם בורת תבן'. אמר ליה, מאי עמא? לא שכוחת באגדתא דאמרי במעברא משמיה
39 דרבא בר מרי, עתיד הקדוש ברוך הוא ליתן לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות, שנאמר 'להגדיל אודי' ויש ואוצרותיהם
40 אמלא, 'יש בנימטריא, תלת מאה נעשרה הוי. תנאי, רבי מאיר אומר, במדה שאדם מודד, מודדין לו, דכתיב 'בסאפאה בשלחה
41 תריבכה'. אמר רבי יוחנן, וכי אפשר לומר כן, אים נתן מלא עומסו לעני בעולם הזה, הקדוש ברוך הוא נתן לו מלא עומסו
42 לעולם הבא, והכתיב 'שמום בורת תבן'. ואתה, אי אתה אומר כן, אינו הוא מדה מרובה, מדת טובה מרובה או מדת פורענות.

רש"י

43 שבלות כמין מעבר: כולי עלמא לא יליה. כולי עלמא לא יליה. כולי עלמא לא יליה. כולי עלמא לא יליה. כולי עלמא לא יליה.
 44 ימינו בערמות הוא משים ידו לוקנו ומושך באדם שנחשבו על ענקותהו לא גריסון
 45 הכרתה מי שיש לו חיבר בקונו שסעד כולי עלמא שלא סעדו אין יוכיחו להגיע
 46 לבחו לא גוררתה והוא לשון קרחה לוח דברי רוח ולכן אין קרחה בו. רש"י ע"פ.

47 כלבו לא שכן שנתון כל באדם מדה
 48 טובה: צדוקים. ושכפרים באל חי: רב יוסף
 49 אמר אף כספר בן סירא. שיש בו דברי
 50 הבאי ובא עליהם ליידי ביטול תורה: לא
 51 תפשוש נילנא ומאונדיה. כלומר לא תטול
 52 עורו של דג אפילו מעל אונו מפני שאתה
 53 מפסיק העור דאילו מעל משביח הבה
 54 לתפסידא אלא עילי יתיב תנרא ואוכל בלא
 55 תרחיץ גריצין שאתה יכול לצלות עור הדג
 56 מעו ולאכול בו שתי הלוח דהיי לשנתו
 57 הלוח: נילנא. שם הדג לא להכי נקט
 58 מאונדיה שדרכו של דג להתחיל לנפש
 59 מאנוה אי מפשטיה. אי ממשמעותיה קא
 60 מתנהת באורייתא ימי כתיב: ולא לבקול
 61 שלא כדרכה. דאין הנון לאדם לשנות את
 62 דרכו והיינו דאקמר מאונדיה: לא ישי. אינו
 63 יכול לישן. קמנה קודם שהביאה שתי
 64 שערות: עינה. משהביאה שתי שערות על
 65 שרובה העור על הלכן הרי היא גוררת
 66 בעצותה שמה תונה. משבגרה ראייה היא
 67 לנישואין להכי אמר שלא תנשא: דויא
 68 דאגנה מנע רבים. אותם שאם לא תנשא
 69 עמדם מונעם מתוך ביתך: ולא תכל עסק
 70 ביתך. אפילו אותם שאתה מתעסק עמם
 71 לא תביאם אלא לביתך. איש אל מנחותי תורב
 72 עמדם אוש. רעים שיש לו רעים הרבה
 73 להתרועע. לטוף מריעים לו משתקטש
 74 עמדם: ודקן. מי שזקנו דקח חלושה
 75 קורטמן. תרע שחכם חרף ודין אותו: ביותה:
 76 בענין כספו. מי שזקנו עבה שוחה היא:
 77 כספו. כמו כל בר חנא סכסא בבבא
 78 תנרא (דף ע"ג). נפח בכסתי. מי שנפוח
 79 אופאי שבעסות: לא תנא. בידוע שאינו צמא:
 80 אמר כספי איכול אמריה. האמונה באדם
 81 לפתן אוכל את זה: כב להמא מיניה. בידוע
 82 שאינו רעב וקח הלחם מידו שאילו היה רעב
 83 היה אוכל: כמא דאית ולא מערבתא
 84 בדקניה. שזקנו מחולק ומתפרק ויש בין שני
 85 רבי אומר, לעולם לא ירבה אדם רעים בתוך רעים, איש רעהו איש רעהו. רש"י ע"פ.
 86 משום דכתיב 'ולדקן, קורטמן. עקרבן. כספן. דינח בכסתי, לא יצוי, אמר, איכול אמריה. רש"י ע"פ.
 87 ליה מעקרבתא ברקניה, כולי עלמא לא ילי ליה'. אמר רב יוסף, מילי מעליותא דאית ביה, דרשנן להו. אשה טובה, מתנה
 88 טובה, בחיך ויא אלהים נתת. אשה רעה, צרעת לבעלה. מאי תקנתיה, גיששה כמיתו ותרפא מצרעתו. אשה יפה, אישיו
 89 בעלה, כספר ימיו כפלים. תגלם עיניך מאשת חן, פן תלבד במצותה. אל תמ אצל בעלה למסוד עמו ון ישקר, פי בתואר
 90 אשה יפה רבים השקתו וצטומים כל הרגיה. רבים היו פצעי רוחל, המרגילים לדבר ערוה, בניצוי מבעור נחלת. ככלוב
 91 מלא עוף, פן פתיהם מלאים מרמה, מנע רבים מתוך ביתך, ולא הכל תביא ביתך, רבים יהיו דורשי שלומך, גלה סודך
 92 לאחד מאלקיך. 'משוכבת חיקך שומר פתחי פיך', אל תצד צרת מחר, פי לא תרע מה ילד יום, שמוא למחר איננו, ומנא
 93 ממצער על עולם שאינו שלו. 'כל ימי עני רעים', פן סירא אומר, אף לילות, בשפל גנים גנו, ובמרום הרים פרמו, ממטר גנים
 94 לגנו ומצער פרמו לקרומים. [סימן דף"א, ר"ב"א, משרשי"א, חגי"א, טוב"ה, נא"ה, י"ה, יוח"ג, מ"ח"ס, ה"ש"ע, מ"ק"ר].
 95 אמר רבי ירמיה, אמר רב, מאי דכתיב 'כל ימי עני רעים', אלו בעלי תלמוד. ויטוב לב משתה תמיד, אלו בעלי משנה. רבא
 96 אמר, איפכא. והיינו דאמר רב משרשיא משמיה דרבא, מאי דכתיב 'מסיע אבנים ועצב בהם', אלו בעלי משנה. 'יבוקע עצים
 97 יספן בס', אלו בעלי תלמוד. רבי חיננא אומר, 'כל ימי עני רעים', זה מי שיש לו אשה רעה, ויטוב לב משתה תמיד, זה
 98 שיש לו אשה טובה. רבי יצחק אומר, 'כל ימי עני רעים', זה אבסומים, ויטוב לב משתה תמיד, זה שדעתו יפה. רבי יוחנן
 99 אמר, 'כל ימי עני רעים', זה רחמני. רבי יצחקי. ויטוב לב משתה תמיד, זה אכורי. רבי יהושע בן לוי אמר, 'כל ימי עני רעים', זה
 100 שרעתי

1 אוי מדה מדה טובה מרובה ממהרה פורענות. בדמיה טובה כתיב דלחות ובמדת
 2 פורענות כתיב ארבות דלת גדול מארבות דד' ארבות יש בדת במסכת יומא
 3 בפרק יום הכפרים (דף ע"ג). אלמא מדה טובה מרובה ומעשיו אין לתמוה דיך
 4 יש באדם כל לב שריר כל כך שרירי למדת פורענות נתון הקב"ה כח באדם
 5 לקבלו כל שכן שנתון כל באדם מדה

6 טובה: צדוקים. ושכפרים באל חי: רב יוסף
 7 אמר אף כספר בן סירא. שיש בו דברי
 8 הבאי ובא עליהם ליידי ביטול תורה: לא
 9 תפשוש נילנא ומאונדיה. כלומר לא תטול
 10 עורו של דג אפילו מעל אונו מפני שאתה
 11 מפסיק העור דאילו מעל משביח הבה
 12 לתפסידא אלא עילי יתיב תנרא ואוכל בלא
 13 תרחיץ גריצין שאתה יכול לצלות עור הדג
 14 מעו ולאכול בו שתי הלוח דהיי לשנתו
 15 הלוח: נילנא. שם הדג לא להכי נקט
 16 מאונדיה שדרכו של דג להתחיל לנפש
 17 מאנוה אי מפשטיה. אי ממשמעותיה קא
 18 מתנהת באורייתא ימי כתיב: ולא לבקול
 19 שלא כדרכה. דאין הנון לאדם לשנות את
 20 דרכו והיינו דאקמר מאונדיה: לא ישי. אינו
 21 יכול לישן. קמנה קודם שהביאה שתי
 22 שערות: עינה. משהביאה שתי שערות על
 23 שרובה העור על הלכן הרי היא גוררת
 24 בעצותה שמה תונה. משבגרה ראייה היא
 25 לנישואין להכי אמר שלא תנשא: דויא
 26 דאגנה מנע רבים. אותם שאם לא תנשא
 27 עמדם מונעם מתוך ביתך: ולא תכל עסק
 28 ביתך. אפילו אותם שאתה מתעסק עמם
 29 לא תביאם אלא לביתך. איש אל מנחותי תורב
 30 עמדם אוש. רעים שיש לו רעים הרבה
 31 להתרועע. לטוף מריעים לו משתקטש
 32 עמדם: ודקן. מי שזקנו דקח חלושה
 33 קורטמן. תרע שחכם חרף ודין אותו: ביותה:
 34 בענין כספו. מי שזקנו עבה שוחה היא:
 35 כספו. כמו כל בר חנא סכסא בבבא
 36 תנרא (דף ע"ג). נפח בכסתי. מי שנפוח
 37 אופאי שבעסות: לא תנא. בידוע שאינו צמא:
 38 אמר כספי איכול אמריה. האמונה באדם
 39 לפתן אוכל את זה: כב להמא מיניה. בידוע
 40 שאינו רעב וקח הלחם מידו שאילו היה רעב
 41 היה אוכל: כמא דאית ולא מערבתא
 42 בדקניה. שזקנו מחולק ומתפרק ויש בין שני

31 רבי אומר, לעולם לא ירבה אדם רעים בתוך רעים, איש רעהו איש רעהו. רש"י ע"פ.
 32 משום דכתיב 'ולדקן, קורטמן. עקרבן. כספן. דינח בכסתי, לא יצוי, אמר, איכול אמריה. רש"י ע"פ.
 33 ליה מעקרבתא ברקניה, כולי עלמא לא ילי ליה'. אמר רב יוסף, מילי מעליותא דאית ביה, דרשנן להו. אשה טובה, מתנה
 34 טובה, בחיך ויא אלהים נתת. אשה רעה, צרעת לבעלה. מאי תקנתיה, גיששה כמיתו ותרפא מצרעתו. אשה יפה, אישיו
 35 בעלה, כספר ימיו כפלים. תגלם עיניך מאשת חן, פן תלבד במצותה. אל תמ אצל בעלה למסוד עמו ון ישקר, פי בתואר
 36 אשה יפה רבים השקתו וצטומים כל הרגיה. רבים היו פצעי רוחל, המרגילים לדבר ערוה, בניצוי מבעור נחלת. ככלוב
 37 מלא עוף, פן פתיהם מלאים מרמה, מנע רבים מתוך ביתך, ולא הכל תביא ביתך, רבים יהיו דורשי שלומך, גלה סודך
 38 לאחד מאלקיך. 'משוכבת חיקך שומר פתחי פיך', אל תצד צרת מחר, פי לא תרע מה ילד יום, שמוא למחר איננו, ומנא
 39 ממצער על עולם שאינו שלו. 'כל ימי עני רעים', פן סירא אומר, אף לילות, בשפל גנים גנו, ובמרום הרים פרמו, ממטר גנים
 40 לגנו ומצער פרמו לקרומים. [סימן דף"א, ר"ב"א, משרשי"א, חגי"א, טוב"ה, נא"ה, י"ה, יוח"ג, מ"ח"ס, ה"ש"ע, מ"ק"ר].
 41 אמר רבי ירמיה, אמר רב, מאי דכתיב 'כל ימי עני רעים', אלו בעלי תלמוד. ויטוב לב משתה תמיד, אלו בעלי משנה. רבא
 42 אמר, איפכא. והיינו דאמר רב משרשיא משמיה דרבא, מאי דכתיב 'מסיע אבנים ועצב בהם', אלו בעלי משנה. 'יבוקע עצים
 43 יספן בס', אלו בעלי תלמוד. רבי חיננא אומר, 'כל ימי עני רעים', זה מי שיש לו אשה רעה, ויטוב לב משתה תמיד, זה
 44 שיש לו אשה טובה. רבי יצחק אומר, 'כל ימי עני רעים', זה אבסומים, ויטוב לב משתה תמיד, זה שדעתו יפה. רבי יוחנן
 45 אמר, 'כל ימי עני רעים', זה רחמני. רבי יצחקי. ויטוב לב משתה תמיד, זה אכורי. רבי יהושע בן לוי אמר, 'כל ימי עני רעים', זה
 46 שרעתי

1 שרעתי קצרה. משיש ללבו כל דאגות חמירו דרואג על כל מה שעתיד לבא ועל:
2 דהבה. ואינו משיש ללבו דאגה כל כך ל"א דעתו קצרה רגון. ותא איבא שבתות
3 וימים טובים. שאין לך עני ישראל שאין לו מעדנים. שניו וסת. משנה וסת ואוכל
4 יתר שאינו רגיל לבלבל היינו תחלת חולת מעיים לפיכך אפילו שבתות וירט רעים

5 יורג הקורא שיר השירים ועושה אותו
6 במין רמי. שקורא בנגינה אחרת שאינו נהג
7 בה ועושה אותה כמין שיר אינ'ו שמישר
8 השירים הוא ועיקרו שיר אסור לעשותו
9 כמין שיר אלא בקריאתו: הקורא פסוק
10 בבית המשתאות בלא זמנו. במיטב על יינו
11 עושה שחוקותיו בדברי תורה וקורא פסוקים
12 בקול רם לשחק בהם גם המשתה אבל אם
13 באומר רבנו על המשתה כגון שהוא יום
14 טוב ונטל כוס בידו ואומר עליו דברי הגדה
15 ופסוקים מענינו על יום מביא טובה לעולם
16 ויברקם. שכן דרך מלמדין לרקק קודם
17 הלחש ואסור להחזיר פסוק על הלחשה ויש
18 לחשים שדרכן לרקק אחרים ואומר אותן
19 בלשון לעז ומזכירן להם עם בלשון לעז
20 וא"ל רבי דמותה דקא אסור אלא לוחש
21 אחר הרקיקה נראה שמוכיר השם על
22 הרקיקה ועוד לא נאסר אלא בלשון הקודש
23 אבל בעלז לא. אפילו נגע צרעת. אפילו
24 לוחש (אחרו האי) קרא דלית ביה עם שמים
25 על הרקיקה שקורא נגע צרעת כי תודה
26 באדם הובא אל הבקו (ויקרא יג) לישם
27 רפואה אין לו חלק לעולם הבא: ואפילו
28 ויקרא אל משה. שאין בו אל חולי ולא נגע
29 דאין ראוי ללחוש על הנבחה ואין מוכיר
30 שלם רפואה אלא כסבור הוא להציל בכות
31 דברי תורה שהוא חובב אסור לחלש
32 ומפשמנין בפניו. על חלצה שבחב ואין
33 בכך משום רפואה ודסיכה איתקש לשתיה

1 שרעתי קצרה. וטוב לב משתה חמירי, זה שרעתי
2 רהבה. ואמר רבי יהושע בן לוי, כל ימי עני רעים,
3 והאיבא שבתות וימים טובים. פדשמואל, דאמר
4 שמואל, שינוי וסת, תחלת חולי מעיים. תנו רבנן,
5 הקורא פסוק של שיר השירים, ועושה אותו כמין זמר,
6 והקורא פסוק בבית משתאות בלא זמנו, מביא רעה
7 לעולם. מפני שהתורה חזרת שק. ועומדת לפני
8 הקדוש ברוך הוא, ואומרת לפניו, רבונו של עולם,
9 שפאנוי בך פגור שפגנני מן הציים. אמר לה, בתי,
10 משעה שאוכליך ושותיך, כמה יתעסקו. אמרה לפניו,
11 רבונו של עולם, אם בעלי מקרא הן. נעסקו בתורה
12 ונבנינו אהיה ונבחרים. אם בעלי משנה הן, נעסקו
13 במשנה, בהלכות ובהגדות. ואם בעלי תלמוד הן,
14 נעסקו בהלכות פסח בפסח, בהלכות עצרת בעצרת,
15 בהלכות חג ברה. העיד רבי שמעון בן אלעזר משום
16 רבי שמעון בן חנניא, כל הקורא פסוק בזמנו, מביא
17 טובה לעולם, שפאמר ודרך ביתו מה טוב: ותלוש
18 על המפה וכו': אמר רבי יוחנן, וברקא ביה, לפי שאין
19 מוזכרין שם שמות על הרקיקה. איתמר, רב אמר,
20 אפילו נגע צרעת! רבי חנינא אמר, אפילו ויקרא אל
21 משה! תנו רבנן, סכין וממשמשין בגני מעיים בשבת,
22 ולוחש לחיית נחשים ועקרבנים בשבת, ומעבירין כלי
23 על גב העין בשבת. אמר רבי שמעון בן גמליאל, כמה

1 ולוחשין על נחשים ועל עקרבנים בשבת. בשביל שלא יזיקו אדם בכך משום צידה:
2 כלי על העין. שכן דרך ליתן כלי מתכות על העין כדי לקרר העין. א"נ כגון שערשן
3 לאדם שחש בעינו מקיפים עינו נטבעת. כלי הנימל. כגון מפתח סכין וטבעת. כדבר
4 שרים. שכן עושין כשאובדין שום דבר שואלין במעשה שרים והם מגידים להם
5 ואסור לעשות בשבת משום מלאו חפצך
6 (שעריה נח) אף בחול אסור. משאול שרים
7 בדמפרש לקמן משום סכנה. כי ארז רב
8 יצחק. היה שואל במעשה שרים ובקש השד
9 להקויו ונעשה לו נס ובלעו הארז. כך אחד
10 כך ממשמש. היו שנוי דבחול דרך למשמש
11 ואח"כ לטור: שרי שפן. יש מעשה שרים
12 ששואלין על ידי שמו וקרי להו שרי שמן
13 והינו שרי בחוץ ויש ששואלין בהשפרתו
14 בקר וקרי להו שרי בריצים. אלא שמכובדין.
15 לכך נמנעו מלאו חפצך. לוחשים על שמן
16 בשבילה. אותו העושין משהיה דרבק
17 ללחוש על שמן שבבלי ואין דרכן ללחוש
18 על שמן שביר שאינו מועיל לפיכך אדם
19 יביל לטור על ידו משמן שביר ואין לוחש
20 בשמן נעשה בו מעשה שרים ואין בו סכנה
21 הדשה. ש"ך שר שמן בפניה. צפחין. אבעבעות
22 שרי. ויקא דחמת. רוח של אותו שרי
23 ששמו תבת וקא ראה בפניך שאתה. חמה
24 קוה יש בעולם. על עצמו היה אומר שבעט
25 עליו ומקום הוכבדו חוליה. שכל זמן שחייה
26 רואה את רבי שאין יינו מחמיץ וכו'.
27 לומר שהייתה הלחלה בכל מעשה. אכרתי
28 קבל רבי את עולמו. כל שכרה. רואה רבי
29 בצער. וטברו מתמר להבא לכך אני שמת
30 מדיש. מתקלקל ונעשה צלול מחמת
31 תמימותו כלום חסרת. שאתה אומר אני
32 סובל עונותי. שגלגל חמה בעולם היה. ולא
33 לעתיד שמאורות מתחדשות חביבין יסיון.
34 שמכפרין עליו.

24 דברים אחרים, בכלי הנימל. אבל בכלי שאינו נימל, אסור. ואין שואלין בדבר שרים בשבת,
25 רבי יוסי אומר, אף בחול אסור. אמר רב הונא, (אין) הלכה בדברי יוסי. ואף רבי יוסי לא אמרה, אלא משום ספקה. כי הא דרב
26 יצחק בר יוסף, דאיבילע בארוא, ואתעביד ליה ניסא, פקע ארוא ופלטיה. תנו רבנן, סכין וממשמשין בגני מעיים בשבת, ובלבד שלא
27 יעשה בדרך שהוא עושה בחול. הכי עבדי, רבי חמא ברבי חנינא אמר, סף ואחר קף ממשמש. רבי יוחנן אמר, סף וממשמש בבת
28 אחרת. תנו רבנן, שרי שמן ושירי בריצים, ומתירין לשאול בהן, אלא מפני שמכובדין. לוחשין על שמן שפבלי. ואין לוחשין על שמן שפבדי,
29 לפיכך, סכין משמשן שפבדי, ואין סכין משמשן שפבלי. רב יצחק בר שמואל בר מרחא, איקלע לההוא אושפוזא. איתיה ליה מישהא
30 בגמא, שף, נפקן ליה צימיה באפיה. נפק לשונך, חיותיה הויה איתתא. אמרה, ויקא דחמת קא חזינא הכא, עבדא ליה מלאת, ואיתפי.
31 אמר ליה רבי אבא לרבא בר מרי, כתובי כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אישם עליך כי אני ה' רפאך, וכן מהאחר שלא שם,
32 רפואה למה? אמר ליה, רבא אמר רבי יוחנן, מפני זה. מעצמו נדרש, שפאמר לאימרו אם שמעו תשמעו לקול ה' אלהיך, ואל תשמעו,
33 ולא אישם. אף על פי זה, כי אני ה' רפאך. אמר רבה בר רב הושע, משתלה רבי אלעזר, נכנסו תלמידיו
34 לבקרו. אמר להן, כמה ענה יש בעולם. התחילו תן בוכין, ורבי עקיבא משחק. אמרו לו, למה אתה משחק. אמר להן, וכי מפני מה
35 אתם בוכים. אמרו לו, אפ"ש ספר תורה שרבי בצער ולא נבכה. אמר להן, למה אני משתלה. שכל זמן שאני רואה רבי שאין ינו
36 מחמיץ, ואין פשתנה לוקה, ואין שמנו מביאש, ואין דובשנו מדיש, אמרתי שמא הם ושלום קובל רבי עולמו. ועכשיו שאני רואה
37 רבי בצער, אני שמת. אמר לו, עקיבא, כלום חיסרתי מן התורה פולה. אמר לו, לימדתנו רבינו כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה
38 טוב ולא יהא. תנו רבנן, משתלה רבי אלעזר, נכנסו ארבעה זקנים לבקרו, רבי מרפון, ורבי יהושע, ורבי אלעזר בן עזריה ורבי
39 עקיבא. נענה רבי מרפון ואמר, טוב אתה לישראל מביטפ של גשמים, שטיפה של גשמים בעולם הזה, ורבי בעולם הזה ובעולם
40 הבא. נענה רבי יהושע ואמר, טוב אתה לישראל יותר מכלל חמה, שגלגל חמה בעולם הזה, ורבי בעולם הזה ובעולם הבא. נענה
41 רבי אלעזר בן עזריה ואמר, טוב אתה לישראל יותר מאב ואם, שאב ואם בעולם הזה, ורבי בעולם הזה ובעולם הבא. נענה רבי
42 עקיבא ואמר, חביבין יסיון. אמר להם, סמכוני ואשמעה דברי עקיבא תלמיד, שאמר חביבין יסיון. אמר לו, עקיבא, זו מינן לך.
43 אמר, מקרא אני הורש, בן שמים עשרה שנה מנשה בכלכו ומחשים ומחש שנה מלך בירושלים [וגו'] ונעש התע בעיני ה' וכתוב
44 ע

גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקת. היינו תלמידי חזקיה כדקיימא
לן בהתוספת בבבא בתרא (דף טו.) חזקיה וסיעתו כתבו משלי מכלל חזקיהו והיה
מלמד לכל וכדאמרן (לעיל דף עד.) נעץ חרב על פתח בית המדרש וכל שכן
על מי מריבת. שבען שאמר שמעו נא מהררם נעשו ולא נכנס לארץ ישראל.

1 גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיהו
2 לן בהתוספת בבבא בתרא (דף טו.) חזקיה וסיעתו כתבו משלי מכלל חזקיהו והיה
3 מלמד לכל וכדאמרן (לעיל דף עד.) נעץ חרב על פתח בית המדרש וכל שכן
4 על מי מריבת. שבען שאמר שמעו נא מהררם נעשו ולא נכנס לארץ ישראל.
5 לבקש לפני חזקיהו בתפלה אלא באו
6 בעלילה שאמרו דברים של נחזון שאין
7 להם תשובה. הריבבה אחת היא. וכן אין לך
8 ברבה יותר תשובה ניצחת השיבו ועלתה
9 לה. מנשה. בא בעלילה שלא להתפלה
10 למקום אלא לבסוף אם לא תושיעו מה
11 והעלי לי שקראתי לך יותר משאר אלהות
12 היינו דכתיב ויבנה לפני (ה') אלהי אבותיו
13 מכלל עד השתה לפני אלהות אחרים
14 נכנע. תנא. כי אמרונן הדוגה את השם
15 באותיותיו ולא חלק לעולם האב בגוולין
16 אבל מן ישראל אל שחרה בשם יהוה מברכין
17 ובלשון ענה. אפילו במקדש לא לשון ענה
18 לעו שאינו הנהג באותיותיו בלשון הקדש
19 שלנו אלא שאר לועזין ענה לשון בענה
20 שפה (שביעה כח) מר ליא ענה לשון ענה
21 מקום שיש בו חבורת בני אדם שמדברין
22 דברי חוץ בלועזי חוץ למקדש ואסור
23 לפרש שם כל ארבעים ושתים בלשון ענה
24 חוץ למקדש ואי עבד אין לו חלק אבל
25 בלשון קדש אינו נעשו כל כך ובמקדש
26 הואיל ונהגו לחזקיו פירוש אינו נעשו;
27 שריבץ קם. שריבץ את ישראל השפילם
28 עשה מריבה כנס. הריבם אלו עם אלו
29 בעסק עבודה וזה לו עבד וזה מוחה בידו
30 ואמר ליה מחלוקת. שניבם ולא ראה. היה
31 סבור להביט פה לעומד על דבר עיקר ולא
32 ראה שטעה בדאמרתן לקמן ראה אש
33 מוערים שנתנוהו בבית בנימקם לבנה
34 כדמפרש באגדה שאמר לו משה להקדיה
35 אתה רשעתו לעם הזה שיעבשו אם אין להם
36 לבנים משמימם בנהיה של ישראל לפני אמו
37 לו להקדיה קוצים הם מכלל שגולו בלבן אמר
38 הם חיים היו רשעים (גמורים) ואם תרצה
39 תנסה והוציא אחד מן חלק והוציא את
40 מיכה. לא התמכרן כסף בבני עד שטעשה
41 מך כדאמרינן (סוטה דף יא.) כל העוסק

בכנין מתמסכין: הוא סבר איהו מליך. ולכן נתאמן שבע בן בכרי וקנין של ישראל
אליו והיה רוצה למלוך בדרכים במקרא: איהו מליך. ולכן נעשה יעקב וכלל משלו
כדי שתשוב המלוכה מרוד לאבשלום בין בן ובין קן יתגלגל הדבר ותשוב אליה
על מי מריבת. שבען שאמר שמעו נא מהררם נעשו ולא נכנס לארץ ישראל.

1 גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיהו
2 לן בהתוספת בבבא בתרא (דף טו.) חזקיה וסיעתו כתבו משלי מכלל חזקיהו והיה
3 מלמד לכל וכדאמרן (לעיל דף עד.) נעץ חרב על פתח בית המדרש וכל שכן
4 על מי מריבת. שבען שאמר שמעו נא מהררם נעשו ולא נכנס לארץ ישראל.
5 זמנא לן דלא אתי. ירבעם עלמא דאתי
6 והכי נמי מפרש לקמן בלבוש שלשה מליכס
7 וארבעה היסטות: הויכח אתה. שילמה.
8 כדמפרש ואילו דאמר דוד אבך וכו'; וזפני
9 מה נעשו שהוכיחו בכדים. למישי. פיין
10 פרוצות בחוסה כדי שיעלו. (וירדו) ויכנסו
11 בריה: ואתה נדרת אותם כדי לעשות
12 אנגריא. כדי שיכנסו בשערם לידע מי נכנס
13 כדי לגבות מס לבת פרעה מר ליא סטנר
14 השערם ועשה מגדל לבת פרעה על אחד
15 מן השערים וכלם עוברים דרך שם כדי
16 שיודו מציון מעל הכהדה ולעבדה כל
17 עבדות בית המלך קרי אנגריא ליא שוהה
18 רגיל שלמה לסגור דלתות העוהה ומניעו
19 מפתחות בידו ודרכו של מלך לישן ג' שעות
20 ביום וישראל עומרין על העוהה עד שעומד
21 המלך ואמר לו ירבעם אתה רוצה שיתנו לך
22 אנגריא לבת פרעה אשתך שתתן להם
23 מפתחות. (כרת) ואתה אשתך. אחת מן
24 הפרצות גדר ומלאו לכולת החומה ובה
25 של מגדל לבת פרעה לאיששים שנוברין לה
26 לעיל מהאי קרא חביב וירם די במלך כדומר
27 קם בדברים כנגד מלכות ומרד בו. שחלץ
28 תפילין כפניו. שהיה לו לפנות לצד אחד
29 מפני אימת מלכותו והלחץ שלא כפניו ליא
30 חולץ תפילין כפניו לבא להתירם כנגדו
31 בחוקת חלץ תפילין. אין נכון להיות בגלול
32 ראש לפני המלך והוא החולץ במרד בכך
33 להראות ולומר לו שאינו נחז במלך; נגשו
34 דאין שיבת. הלבח למשה סמני לא מקרא
35 שהושיב רשע אצל צדיק. ואומר להם
36 להעמיד להם צלם אחד בבית אל ואחד בין
37 הסכמו עמה אמר לו רשע לצדיק. סלקא
38 דערך נגורא איהו כירבעם פלה לעבדה וזה
39 אלא לנסיתוהו בעי אם דעתו שלם עמו
40 תרצה דברו וכך היה מטעה עד לצדיק
41 עד שהיו כולל חתומים שיהו רוצים ושוב
42 לא היו יכולים לחזור בהו.
אף

1 הוא דנפקא מיניה שלמה. ואיצטנגיני פרוה.
2 ויטעו. ראו שמושיעין של ישראל בפנים של לוקה. אמרו: כל הנה הילוד יתקנה ותשליכהו. והן לא ידעו, שעל מקרה לוקה.
3 זמנא לן דלא אתי לעלמא דאתי. דכתיב 'וזה דברך היה ביום ירבעם ויהי תשליחיד ויתשמימו מעל פני האדמה'. 'לחכידי' בעולם
4 הנה, 'להשמיד' ועולם הפא. אמר רבי יוחנן, מפני מה זכה ירבעם למלוכה. מפני שהוכיחו את שלמה. ומפני מה נענשו. מפני שהוכיחו
5 בריבם, שאמרו 'וזה הריבר אשר תרים די מלךך שלמה בנה את המלוא סגור את פרץ עיר דוד אביו'. אמר לו, דוד אבךו פרץ פרוצות
6 בחומה כדי שיעלו ישראל לגדל, ואתה נדרת אותם כדי לעשות אנגריא לבת פרעה. ומאי 'וזה אשר תרים די במלךך'. אמר רב נחמן,
7 שחלץ תפילין כפניו. אמר רב נחמן, גפוח הרוח שהיה בו בירבעם, מרדתו מן העולם, שאמרו 'ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב
8 הממלכה לבית דוד, אם יעלה העם הנה לעשות ויבחים בבית ה' בירושלים וישב לב העם הנה אל אדוניהם אל ירבעם מלך יהודה
9 והרגינו וישבו אל ירבעם מלך יהודה'. אמר, נגמיר, דאין ישיבה בעוהה אלא למלכי בית יהודה בלבד. פיין דהווי ליה לירבעם דתיבי,
10 ואנא קאמינא. סברי, הא מלפא והא עבדא. ואי תיובא, מורד במלוכה הוא וקטלו לו, ואילו בתריה. מיד 'וענין המלך נעשו שני עגלי
11 והב ויאמר אליהם רב לכם מעלות וירשלים הנה איהודי ישראל אשר העלוד מארץ מצרים, וישם את האחד בבית אל ואת האחר
12 נתן בדרן'. מאי 'וענין', אמר רב יהודה, שהושיב רשע אצל צדיק. אמר להו, חתמיתו על כל דעבדינא. אמרו ליה, הוין. אמר להו, מלפא
13 בעינא למיתו. אמרו ליה, הוין. כל דאמינא לכו עבדידו? אמרו ליה, הוין. אפילו למפלח לעבודת פוקבים? אמר ליה צדיק, חם ושלום.
14 אמר ליה רשע לצדיק, סלקא דעתך דנבא ירבעם, פלה לעבודת פוקבים. אלא, למיפניוהו הוא דקא בעי, אי קבליתו למימריה.

סנהדרין. חלק – פרק אחד עשר דף קב עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" רש"י

1 איתפא. נתרפא. אמרו לו. תלמידיו לא קבלת עילוןו וכו'. אמר אינהו מי חדרו בהו.
 2 מדרבם חרבה דאנא אחרו לי מלדרוש. אוקי אשלישה מלבים. אוקי סיוס חך פירקא
 3 עד שהגיעו לג. מלבים. אמר למחר נפתח בחברין. נדרוש חברינו שהיו תלמידי
 4 חכמים ומתנו ואין להם חלק לעתיד. א"ל. מנשה בחלום חבדך וחבראי דאבך אנן.
 5 דלמור וכי סבור אתה שגויה חברין וחבירי
 6 דאמר: חרבה ביה למישרא המוציא. איך
 7 יודע מאיזה מקום בפת אתה צריך לבצוע
 8 המוציא: וחבירך קרית לן, ואתה קורא אותו
 9 חבירך: חרביא דקרים בשולא. דרפתא
 10 ממקום שנקרמין פניה של פת בתנור דהיינו
 11 מלמעלה ואז מסביבות הפת את משוליו אבל
 12 באמצע לא של שאם הביאו לפני פרוס של
 13 לחם לא היא ברצע ומבדך אלא משולי הפת
 14 ולא מאמצעיהו ל"א מדיכא דקרים כלומר
 15 מדיכא שפוקים לטפת וחינו ק"ל ל"א
 16 מדיכא דגנב שולא ממקום שדלחם את
 17 יפה ולא מאותו מקום שנקרם בשול דראשן
 18 נראה: הית נקט שפולו גליגך. הית מנבה
 19 שפת חלוקך מבין גרליך כדי שתהא קל לרוץ
 20 והית רץ לצב מפני יצר עבודה וזה שהיה
 21 שולט: נפתח כרבוותא. נחולל לדרוש
 22 כרבוותא ל"א אמר בחביריו: אח לשמי. ר"ל
 23 לשמי כדאמרין (מגילה דף יא.)
 24 באשורוש את ארשא: דבתי וזח לציה
 25 יולד. וזו לציהו אלמא את לשון רעה וזה ו"א
 26 עבודה וזה. שהיה אוהבה ביותר דכתיב
 27 כרםם את צלמך אב מרעם וזני קריא כדבי
 28 נקט לה: וזו הנקל. באחא כתוב וכלומר

29 קלות היו לאחאב כל חטאותיו של ירבעם: מפני מה תלה הכתוב בירבעם. בדבכא
 30 מקומות כתיב לא סר מכל חטאת ירבעם ולא מכל אחאב אינ"פ שזדה רשע ממנה
 31 תחלה לקלקלה. שהיה מלך ראשון שהקדיח את תבשילו: גם מבוזותם. הכי רישיה
 32 דקרא בגלגל שזרים וכו' ומבוזותם בגלים על תלמי שחי: פשתין בקיר. תח
 33 מושת בקירות לבו: ומיין שכבר את התורה
 34 דכתיב ויהי כל מנצח ענין שימוי בידם
 35 והיינו ספר תורה ועל זה הישנו את הדבר
 36 הזה לא אוכל לעשות: ויולמא. מחמד ענין
 37 היינו עבודה וזה: ל"א ס"ל. מקאמרי ליה
 38 זקנים לא תשמע ולא תאבה ואי עבודה וזה
 39 מי הו אמרו ליה הכי כבי דבתתא. זקנים
 40 שפלים שהיו רשעים כמו שמצינו באבשלום
 41 דקרי ליה לטבי דבוהאן זקנים: שקול היה.
 42 מחצה עונת ומחצה זכות מדמהדי כול
 43 האי מי פתח את אחאב משעב דבוקשי דורל
 44 נעשה רוחו של נבות. שפלו שהיו אהובי נבות
 45 היה רוחו מחור לפתוח ולהפילה: דפרע
 46 קנייה. קנאה דפרע נקם חמתו וקנאו
 47 מחריב ביתיה כרוח של נבות שנקם כעסו
 48 מאחאב ויצא ממוציאו של חקביה: קורד
 49 אוכרות. מוחק שמות שבתורה: וכתב שם
 50 עבודה וזה תחתיו. לפיכך היה מתנאב
 51 שאילו היה עושה כפרהיסא לא היו מניחין
 52 (ואותו) לעשות כן קורד כמו (שירובן גמ)
 53 מקדיחן בחרים ל' (נוקם) ומחטט ונוקד:
 54 ננשה יד. ששבח חקביה: שהנשי השבית
 55 מה אחאב אין לו חלק. כדאמר עובד לעולם
 56 הבא: ושניהם. רבי יהודה דאמר יש לו חלק
 57 ורבנן דאמרי אין לו חלק.

20 תלמי שר'. אמר רבי יוחנן, אין לך כל חלק
 21 עבודת פוכבים, והשתתוה לו. ומנא ליך אתי
 22 לעולם הזה, ועובד לעולם הבא. אמר רבי יוחנן,
 23 וזו את החר שמרון מאת שמוך בכפרים קפך וכן את החר ויקרא [את] שם העיר אשר בנה על שם שמוך
 24 אמר רבי יוחנן, מפני מה זכה אחאב למלוכת עשרים ושנים שנה, מפני ששיבד את החורף שניתנה בעשרים
 25 שנתים ומלאכים אל אחאב מלך ישראל העידה, ויאמר לו מה אמר בן הדד פספסד חוקך לי הוא וישך
 26 לי הם, כי אם פעת מחר אשלה את עבדי אליך והפשו את ביתך ואת פתי עבדיך והיה כל מחמד ענין שימוי בידם ולקחו,
 27 ויאמר לכלאי בן הדד אמרו לאדוני המלך כל אשר שלחת [אל עבדך] כראשונה אעשה, והדבר הזה לא אוכל לעשות, מאי
 28 מחמד ענין? לא, ספר תורה. דילמא, עבודת פוכבים. לא סלקא דעתך, דכתיב ויאמרו אליו כל הגוים וכל העם [אל תשמע
 29 ולוא תאבה]. ודילמא כפי דבכתא הו, מי לא כתיב וישייר הדבר בעיני אבשלום [ובעני כל קני ישראל]. ואמר רב יוסף, כפי
 30 דבכתא. תתם, לא כתיב וכל העם. הוא, כתיב וכל העם, דאי אפשר דלא הו ביהו צדיק, וכתבי והשארתי בישראל שבעת
 31 דכתיב את אחאב אשר לא פרעו לבצע וכל הפה אשר לא נשק לו. אמר רב חנן, אחאב, שקול היה, שנאמר ויאמר ה' מי
 32 יפתח את אחאב ויעל ויפול ברעות ולעזר ויאמר זה בכה וזה אמר ככה. מתוקף לה רב יוסף, מאן דכתב ביה ורק לא היה
 33 פאחאב אשר החסר לעשות רע בעיני ה' אשר הסתה אותו איובל אשתו, והנני, בכל יום היתה שאלת שקלי וזכ לעבודת
 34 פוכבים, ואת אמרת שקול היה? אלא, אחאב וחרן ממונו היה, ומתוך שהתנה תלמידי חכמים מנכסיו, כפרו לו מחצה. ויצא
 35 הרוח ויעמד לפני ה' ויאמר אני אפגנו ויאמר ה' אליו פגות, ויאמר אצא הייתי רוח שך כפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם
 36 תוכל צא ועשה כן. מאי רוח? אמר רבי יוחנן, רוחו של נבות חירעאלי. מאי צא? אמר רבניא, צא ממחיצתי, שכן כתיב
 37 דובר שקרים לא יבון לגוד עיני. אמר רב פפא, היינו דאמרי אינשי דפרע קנייה מחריב ביתיה. ויעש אחאב את האשרה ויוסף
 38 אחאב לעשות להכעיס את ה' אלהי ישראל מפל מלכי ישראל אשר היו לפניו, אמר רבי יוחנן, שפכת על דלתות שמרון אחאב
 39 כפר באלהי ישראל, לפיכך אין לו חלק באלהי ישראל. ויבכש את אחוזהו וילכדהו והוא מתהבא בעמרון, אמר רבי לוי, שהיה
 40 קורד אפורות, וכותב עבודת פוכבים תחתיו. מנשה, שנשה יה. דבר אחר, מנשה, שהנשי את ישראל לאביהם שבשמיים.
 41 ומנא דלא אתי לעלמא דאתי, דכתיב בן שמים עשרה שנה מנשה בכלמו ותמשים ותמש שנה מלך בישראלים, ויעש [אשרה]
 42 כפאשר עשה אחאב מלך ישראל, מה אחאב אין לו חלק לעולם הבא, אף מנשה אין לו חלק לעולם הבא: רבי יהודה אומר,
 43 מנשה יש לו חלק לעולם הבא. שנאמר ויתפלל מנשה אל ה' ויעתר לו וכו': אמר רבי יוחנן, ושניהם מקרא אחד דרשו, שנאמר
 44 ונתתים לעולם לכל ממלכות הארץ בגלל מנשה בן יחזקיהו. מר סבר, בגלל מנשה שעשה חטאי, ואיהו לא עבדו. וכו' סבר,
 45 בגלל

ספרין. אתא שאל לרבי חונא: מהו מוּפְנָתוֹן בְּמוֹעֵדָא? אָמַר ליה: מַחְדֵי אֶת מוֹעֵדָא, שְׁתֵי אֶת קוֹנְדִיטוֹן. רַבִּי חֲנִינְיָה חֲבֵרוֹן דְּרַבְנִין אָמַר: פְּרַגְמָטְיָא נְגַבִּית

[דף ט' ע"א]

מַנְכְּסֵי יְתוּמִין קְטָנִים. הוּוּן בְּעֵי מִימַר: בְּשֵׁישׁ עֵדִים יוֹדְעִים. הָא אִם אִין עֵדִים יוֹדְעִין, לֹא. רַבְנִין דְקַסְרִין בְּשֵׁם רַבִּי לֹא: לְכֹן צְרִיכָה, בְּשֵׁישׁ עֵדִים יוֹדְעִין. הָא אִם אִין עֵדִים יוֹדְעִין, נְעֻשִׁית בְּפַקְדוֹן. כִּף אָנוּ אוּמְרִים: פְּקֻדוֹן לֹא יִגְבֵּה מַנְכְּסֵי יְתוּמִין קְטָנִים! מַה בֵּינוּ לְמַלְוָה? מַלְוָה נִתְּנָה לְהוֹצֵאָה, וְזֶה לֹא נִתֵּן לְהוֹצֵאָה. אָמַר רַבִּי בָּא בַר מַמְל: אֵלֹו הִיָּה לִי מִי שְׁיִמְנָה עִמִּי, הַתְּרַתִּי בְּשֵׁר בְּכוֹר לְהַשְׁקֵל בְּלִיטְרָא, וְהַתְּרַתִּי שְׁיִהוּ עוֹשִׂין מְלֶאכֶה בְּחֻלוֹ שְׁלַמוּעַד. כְּלוּם אָסְרוּ בְּשֵׁר בְּכוֹר לְהַשְׁקֵל בְּלִיטְרָא, לֹא כְּדִי שְׁיִהוּ מוֹכְרִין אוֹתוֹ בְּזוּלָה? וְהֵן מַעְרִימִין עֲלֵיו וּמוֹכְרִין אוֹתוֹ בִּיקָר. כְּלוּם אָסְרוּ לְעִשׂוֹת מְלֶאכֶה בְּחֻלוֹ שְׁלַמוּעַד, לֹא כְּדִי שְׁיִהוּ אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין וְיִגְעִין בַּתוֹרָה? וְאֵנּוּן אֶכְלִין וְשׁוֹתִין וּפְחֻזִין. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִם הִזְבִּירִיד לְבֹלִי, יְהֵא תִירְדֵן בְּעַל גְּבוּרָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קוֹבְלִין לְרִשׁוֹת לְהַפְטֵר מְבֹלִי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לוֹוִין בְּרַבִּית לְחֲבוּרַת מַצּוּה וּלְקַדוּשׁ הַתְּדֵשׁ. רַבִּי יוֹחָנָן, בְּצַפְרָא הָנָה נְחַת לְכַנְיִשְׁתָּא, וְתוּה מְלַקְטַ פְּרוּרִין וְאֶכְל, וְאָמַר: יְהֵא חֲלָקִי עִם אֲלִין דְּאֶכְלֵן חֲכָא רוּמְשִׁית.

הלכה ד משנה אין לוקחין בתים, עבדים ובהמה ואבנים, אלא לצרף המועד, או לצרף המוכר, שאין לו מה יאכל. אין מפנין מבית לבית, אכל מפנה הוא להצרו, מפני ששמחה היא לו. אין מביאין פלים מבית האמן. אם חושש להן, מפנין להצר אחרת.

גמרא נִיחָא בְּלֵהֵן. אָבְנִים? כְּהָדָא: "אִם הִיָּה בְּתֵלוּ גוֹתָה, סוֹתְרוּ וּבִנְיָהוּ." וְיִסְתְּרוּ וְלֹא יִבְנְהוּ! רַבִּי חֲנִינְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַתִּירוּ סוּפוּ מִפְּנֵי תַחְלָתוֹ, שְׂאֵם אוֹמַר אֶת לֹו שְׁלֹא יִבְנֵה, אִף הוּא אֵינּוּ סוֹתְרוּ, וְנִמְצָא בָּא לִידֵי סְבָנָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹו שְׂאֵל לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ: מַהוּ לְקַח בְּתִים מִן הַגּוֹי? אָמַר ליה: אִמַּת רַבִּי שְׂאֵל? בְּשִׁבְתָּ תַנִּין: "בְּשִׁבְתָּ מוֹתֵר." כִּיצַד הוּא עוֹשֵׂה? מְרָאָה לֹו כִּיסִין שֶׁל דִּינָרִין, וְהַגּוֹי חוֹתֵם, וּמַעֲלָה לְאַרְכָּיִים.

[דף ט' ע"ב]

שְׁכֵן מְצָאנוּ שְׁלֹא נִבְבְּשָׁה יְרִיחוֹ אֵלָא בְּשִׁבְתָּ, דְכְּתִיב: (יְהוֹשֻׁעַ וּג), "כֹּה תַעֲשֶׂה שְׁשֶׁת יָמִים". וְכְּתִיב: "וּכְיוֹם הַשְּׁבִיעִי תִסְבּוּ אֶת הָעִיר שִׁבְעַת פְּעָמִים", וְכְּתִיב: (דְּבָרִים כ, כ), "עַד רִדְתָּח", אִפְלוּ בְּשִׁבְתָּ. הָרִי שְׂאִין לֹו מַה יֵאֶכְל, קוֹצֵר וּמַעֲמֹר וְדֵשׁ, וּבְלִכְבֵּד שְׁלֹא יְדוּשׁ בְּפָרָה. בְּמַסְפַּק לְיַחִיד, אֶכְל בְּמַסְפַּק לְרַבִּים, דֵּשׁ וְאִפְלוּ בְּפָרָה. אִין מַפְנִין מְדִירָה נְאָה לְדִירָה נְאָה, וְלֹא מְדִירָה כְּאוּרָה לְדִירָה כְּאוּרָה. [809] וְלֹא

מדירה כאורה לדירה נאה, ואין צריך לומר מדירה נאה לדירה כאורה. ובתוך שלו, אפלו מדירה נאה לדירה כאורה, שמחה לאדם בשעה שהוא דר בתוך שלו. אין מפנין את המות ואת העצמות מקבד מקבד למכבד, ולא מבזוי לבזוי, ולא מבזוי למכבד, אין צדף לומר מן המכבד לבזוי, ובתוך שלו, אפלו מן המכבד לבזוי, ערב לאדם בשעה שהוא נגזף אצל אבותיו. "אין מביאין פלים מבית האמן. אם הושיש להן, מפנין להצר אחרת." הדי אמה, פרנמטיא אבדה, שרי מטלטלתה במועדא.

הלכה ה משנה מחפין את הקציעות בקש. רבי יהודה אומר: אף מעבין. מוכרי פרות, בסות וכלים, מוכרין בצנעה לצדף המועד. הצידין והרששות והגרסות עושין בצנעה לצדף המועד. רבי יוסה אומר: הן החמירו על עצמן.

גמרא פני מתניתה, "מעבין". רבי יהודה אומר: יאבד דבר ממעט, ואל יאבד דבר מרבה. רבי יוסה אומר: אל יאבד דבר כל עקר. פהנא אומר: אית מלין במועד דקשין מן אהילות ומן נגעים. תמן אמר רב ירמיה בשם רב: פורסין מהצלת על גבי שפופ בשבת, וכא הוא אומר הכזו רבנין דמיסרין בשם רבי יעקב בר אחא: לתלש מן תפרקע ביניהון: רבנין אמרי: קוצר ומעבה. רבי יודה אומר: לא יקצר, אלא יעבה. קבלו עליהן הרמי טיבריה ורשושי עבו וגרוסי צפורין שלא לעשות מלאכה בחולו שלמועד. ניקח גרוסי צפורין, רשושי עבו. הרמי טיבריה, ואינן מועטין בשמחת הרגל? צד הוא בחפת, צד הוא במכמרת. אפלו כן, אינן מועטין בשמחת הרגל? רבי אמי מקל לון, שהן מועטין בשמחת הרגל.

[דף י' ע"א]

פרק ג'

הלכה א משנה ואלו מגלחין במועד: הבא ממדינת הים, ומבית השביה, והיוצא מבית האסורים, ומגדה שהתירו לו חכמים; וכן מי שנשאל לחכם והתר, והנזיר, והמצרע, מטמאתו לטהרתו.

גמרא הא שאר כל בני אדם אסורין. אמר רבי סימון: גזרו עליהן שלא יבטלו לרגל מגלחין. תמן תנינן: אנשי משמר ואנשי מעמד אסורין מלספר ומלכבב, ובחמישי מתרין, מפני כבוד השבת. הא שאר כל הימים, אסורין. רבי יוסה, רבי אבהו בשם רבי יוחנן, רבי אבון בשם הונקיה: גזרו עליהן שלא יבטלו לשבתן מגלחין. תני בשם רבי יודה: הבא ממדינת הים, אסור לו לגלח. רבי יודה כדעתיה, דרבי יודה אומר: אסור לפרש לים הגדול. מעתה, פהן שייצא חוץ לארץ, הואיל ויצא שלא ברצון חכמים,

יהא אסור לו לגלח. חד פהן אתא לגבי רבי חנינה, אמר ליה: מהו לצאת לצור לעשות דבר מצוה, לחליץ או ליבם? אמר ליה: אחיו שלאותו האיש יצא. ברוך המקום שנגפו. ואת מבקש לעשות כיוצא בו? אית דבעי מימר, הכן אמר ליה: אחיו שלאותו האיש הגיח חק אמו וחק נכריה, וברוך שנגפו, ואת מבקש לעשות כיוצא בו? שמעון בר בא אתא לגביה רבי חנינה, אמר ליה: כתב לי הדיא אגרא דאיקר, נפוק לפרנסתי לארעא בריתא. אמר לו: למחר אני הולך אצל אבותיך, והו אומרים לי: נמיעה אחת של המדה שהיתה לנו בארץ ישראל, התרת לה לצאת לחוץ לארץ! והיוצא מבית האסורין". הוינן סברין מימר, בשהיה חבוש אצל הגויים, אבל אם היה חבוש אצל ישראל, לא. אתא מימר לה, ואפלו חבוש אצל ישראל, אינו ערב לאדם לגלח בבית האסורין. והמנדה שהתירו לו חכמים". מה אנו קימין? אם בשהתירו לו קדם לרגל, ונלח! אם בשלא התירו לו קדם לרגל, אל ונלח! אלא בי נן קימין, בשהתירו לו קדם לרגל, וכל יום שלשים שלו להיות ברגל, שאין נדוי פחות משלשים, ואין נזיפה פחותה משבעת ימים. אין נדוי פחות משלשים יום, [במדבר יא, כ] "עד הדש ימים, עד אשר יצא מאפכם", ואין נזיפה פחותה משבעת ימים, [במדבר יב, יד] "הלא תכלם שבעת ימים". רבי הנה מוקר לבר אלעזר. אמר ליה בר קפרא: כל עמא שאלין לרבי, ואת לית את שאל ליה! אמר ליה: מה נשאל ליה? אמר ליה: שאול משמים נשקפה, המיה בורכתי ביתה, מפחדת כל פעלי כנפים. ראוה נערים ונחבאו, וישישים קמו עמדה. הנם יאמר "הו הו", והנלכד נלכד בעונו. תפד רבי והמתיה נחיד. אמר רבי: איני מפירך זמן. וידע דלית הוא מתמני בימוי. בקשו לנדות את רבי מאיר. אמר להן: איני שומע לכם, עד שתאמרו לי את מי מנדין, ועל מה

[דף י"ע"ב]

מנדין ועל פמה דברים מנדין. בקשו לנדות את רבי אליעזר. אמרין: מן אול מודע ליה. אמר רבי עקיבה: אנה אול מודע ליה. אתא לגביה, אמר ליה: רבי, רבי! חבריך מנדין לה. נסתיה, נפק ליה לכרא, אמר: הרויביתא, הרויביתא! או הלכה בדבריהם, אתעקרין! ולא אתעקרת. או הלכה בדברי, אתעקרין! ואתעקרת. או הלכה בדבריהם, חזרין! ולא חזרת. או הלכה בדברי, חזרין! וחזרת. כל הדין שבהא, ולית הלכה ברבי אליעזר? אמר רבי חנינה: משנתנה, לא נתנה אלא (שמות כג, כ) "אחרי רבים להטות". ולית רבי אליעזר ידע ש"אחרי רבים להטות"? לא תקפיד אלא על ידי ששארפו מחרותיו בפניו. תמן תנינן: התכו חליות ונתן חול בין חליא לחליא, רבי אליעזר מטהר, וחכמים מטמין. זה תנורו של חכמי. אמר רבי ירמיה: חכך גדול נעשה באותו היום: פגעו כל מקום שהיתה עינו של רבי אליעזר מבטת, הנה נשדף ולא עוד, אלא אפלו תטה אחת, תציה נשדף וחציה לא נשדף, והיו עמודי בית הועד מרופפין. אמר להן רבי יהושע: אם חברין מתלחמים, אתם, מה אכפת לכם?

וַיִּצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: הֲלִכְהָ בְּאֵלֵינוּר בְּנֵי. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: "לֹא בְּשָׂמִים הִיא." רַבִּי קְרוּסְפִי, רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי: אִם יֹאמַר לִי אָדָם: "כִּדְ שָׁנָה רַבִּי לֵיעוֹר", שׁוֹנָה אֲנִי בְּדַבְּרֵיו. אֲלֵא דַתְּנִינָא מַחְלָפִין. הַדּוּ וְזִמְן הָהִיא עֵבֶר בְּשׁוֹקָא וְחֻמַּת הָדָא אֲתָא סְחוּתָא דְכִּוְתָהּ, «רֵאתָה אִשָּׁה אַחַת אֲשֶׁפָּה שֶׁל בֵּיתָה» וְמִלְקַת, וְנִפְלַת גּוֹ רִישִׁיָּה. אָמַר, דּוּמָה שְׁהוּיִם חֲבָרִי מְקַרְבִּין אוֹתִי, דְכַתִּיב: (תְּהִלִּים קיג, ז) "מֵאֲשֻׁפֹת יָרִים אֲכִיּוֹן, לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים, עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ." רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי שָׁלַח בְּתֵר הַדּוּ בַר נֶשׁ תִּלְתָּהּ זִמְנִין וְלֹא אֲתָא. שָׁלַח אָמַר לִיה: אֵלּוּלָא דְלֹא הָרְמִית בַּר נֶשׁ מִן יוֹמֵי, הוּינָא מְהָרִם לְהָהוּא גְבָרָה, שְׁעַל עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה דְבָרִים מְנַדִּין, וְזוּה אֲחָד מֵהוּן: (עוֹרָא י, ח) "וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבוֹא לְשִׁלְשֵׁת הַיָּמִים, כְּעֶצֶת הַיָּשָׁרִים וְהַזְּקֵנִים, יִחָרֵם כָּל רְכוּשׁוֹ, וְהוּא יִבְדֵּל מִקְהַל הַגּוֹלָה." אָמַר רַבִּי יִצְחָק בִּירְבִי לְעוֹר: אֵית סְגִין מְנַהוֹן מְבַדְּרִין בְּמַתְנִיָּתָא. תַּמּוֹן תְּנִינִין: (מִשְׁנָה תַעֲנִית ג, ח) "שָׁלַח לֹוִי שְׁמֵעוֹן בֶּן שְׁמֹת, אָמַר לֹוִי: צְרִיד אֲתָה לְנִדּוּת." (בְּרִייתָא) "שְׂאֵלוּ נְגוּרָה גְּזֵרָה כְּשֵׁם שְׁנַגְזָרָה יוֹמֵי אֱלִיהוּ, לֹא נִמְצָאתָ מְבִיא אֶת הַרְבִּים לִידֵי חִלּוּל הַשֵּׁם? שְׂכָל מְבִיא אֶת הַרְבִּים לִידֵי חִלּוּל הַשֵּׁם, צְרִיד נְדִיב." (מִשְׁנָה רֵאשׁ הַשְּׁנָה א, ו) "שָׁלַח לֹוִי רַבֵּן גְּמִלְיָאֵל: אִם מְעַכְבַּ אֲתָה אֶת הַרְבִּים, נִמְצָאתָ מְכַשְׁלֵן לְעֵתִיד לְבֹא." לֹא נִמְצָאתָ מְעַכְבַּ אֶת הַרְבִּים מְלַעְשׁוֹת מְצוּהָ? שְׂכָל מְעַכְבַּ אֶת הַרְבִּים לְעֵשׂוֹת דְּבַר מְצוּהָ, צְרִיד נְדִיב. תְּנִי: אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: תִּיּוּדוֹם אִישׁ רֹמִי הִנְהִיג אֶת אֲנָשֵׁי רֹמִי שֵׁיְהוּ אוֹכְלִין גְּדִיִּים מְקַלְסִין בְּלִילֵי פְסָחִים. שְׁלַחוּ חֲכָמִים וְאָמְרוּ לֹוִי: אֵלּוּלֵי שְׂאֲתָ תִיּוּדוֹם, לֹא הִינֵנו מְנַדִּין אוֹתָךְ? וְמָהוּ תִיּוּדוֹם? אָמַר רַבִּי הַנְּגִיָּה: דְּהוּהוּ מְשַׁלַּח פְּרָנְסָתְהוֹן דְּרַבֵּינִין. לֹא נִמְצָאתָ מְבִיא אֶת הַרְבִּים לִידֵי אֲכִילַת קֶדְשִׁים בְּחוּץ? שְׂכָל מְבִיא אֶת הַרְבִּים לִידֵי אֲכִילַת קֶדְשִׁים בְּחוּץ, צְרִיד נְדִיב. (עֲדוּיוֹת ה, ו) "אֵת מִי נְדִיב אֶת אֲלֵעוֹר בֶּן חֲנָה, שְׂפַקְפַק בְּטַהֲרַת הַיָּדִים." הָדָא אָמְרָה, הַמְפַקֵּס בְּדַבְּרָא, אֲפִלּוּ מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים, צְרִיד נְדִיב. תַּמּוֹן תְּנִינִין: (עֲדוּיוֹת ה, ו) "דְּכֻמָּה הַשְּׁקִיָּה." מָהוּ דְכֻמָּה? דְּכֻתָּהּ. "נִדְוָהוּ, וּמַת בְּנִדְוָיו. וְסַקְלֵוּ בֵּית דִּין אַרְזוֹנוֹ." לְלַמְדָּךְ, שְׂכָל הַמְנַדֵּה וּמַת, מוֹקְלִין אַרְזוֹנוֹ. הָדָא אָמְרָה, הַמְכַזֵּה וְקוֹ, אֲפִלּוּ לֹא חָתַר מִיתָהּ, צְרִיד נְדִיב. בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי זְעוּרָה, הוּוֹן מְרַחְמִין וּמְקַרְבִּין. «מְנַדִּים וּמְתִירִים מִיד» אָמַר לֹוִי

[דף י"א ע"א]

רַבִּי לֹא: הֲשֵׁתָא מְרַחְמִין וְהֲשֵׁתָא מְקַרְבִּין? אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: הָרוּרִי וְנִמְנִי: לְכַשְׁיָחוֹר בּוֹ, יְהוּ מְקַרְבִּין אוֹתוֹ. הַמְנַדֵּה לְרַב, מְנַדֵּה לְתַלְמִיד; הַמְנַדֵּה לְתַלְמִיד, אִינוּ מְנַדֵּה לְרַב. הַמְנַדֵּה לְאֵב בֵּית דִּין, מְנַדֵּה לְחֻכְמָא; הַמְנַדֵּה לְחֻכְמָא, אִינוּ מְנַדֵּה לְאֵב בֵּית דִּין. הַמְנַדֵּה לְנִשְׂיָא, מְנַדֵּה לְכָל אָדָם. עַד כְּדִין חֻכְמָא שְׁנַדֵּה, וְאֲפִלּוּ חֲבַר שְׁנַדֵּה? נִשְׁמַעְנָה מִן הָדָא: הָדָא אֲמַתָּה מִן דְּבַר פְּטָא תָּוֹת עֲבָרָה קַמֵּי הָדָא בְּנִישְׂיָא. חֻמַּת הַדּוּ סַפֵּר מְחִי לְחַד מִיְנוּק וְתִיר מִן צְרִיבֵיהּ. אָמְרָה לִיה: יְתוּי הָהוּא גְבָרָה מְהָרִם! אֲתָא שְׂאֵל לְרַבִּי אַחָא. אָמַר לִיה: צְרִיד אֲתָה חֲשַׁשׁ עַל נַפְשֶׁךָ. הָדָא אָמְרָה, הָעוֹשֶׂה דְּבַר שְׂאֵל כְּשׁוֹרָה, צְרִיד נְדִיב. רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן לֹוִי שָׁלַח

הנה מעיני תינין בכרברית. >שומר תאנים< אתון לסמיא ונגבון מנהון בליליא, ובסופא ארנש בהון. אמר לון: לנהון אלון עמא מחרמין? יהיו האנשים האלה מנודים > אמרון ליה: ייא ההוא נכרה מחרם! קש על נפשיה, אמר: >חשש לעצמו, חשב< ממוז אנון תיבין לי, דלמא נפשו. נפק פרי בתריהון, אמר לון: שרון לוי אמרון ליה: שרי לך, ונן שריי לך! הדיא אמרה, הפנדה את מי שאינו צריה, ונדה אותה, נדווי נדווי. מי מתיר? לא בן תני: מת אחד מפנדי, אין מתירין לו. אמר רבי יהושע בן לוי: הדיא דת אמר, בשאין שם נשיא; אבל אם יש שם נשיא, הנשיא מתיר. רבי יעקב בר אחא בשם רבי בא בר ממל: מעשה באחד שמת אחד מפנדי, ולא התירו לו. ולא בן אמר רבי יהושע בן לוי: >הדיא דת אמר, בשאין שם נשיא, אבל אם יש שם נשיא, הנשיא מתיר!< וקמת מה דאמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי בא בר ממל בשלא חזר בו. רבי יעקב בר אבמי בשם רב ששת: נמנו באוישא שלא לנדות זון. ואתיא פיי דאמר רבי שמואל בשם רבי אבהו: זמן שארע בו דבר, אין מורידין אותו מגדלתו, אלא אומרים לו: >(מלכים ב יד, י) <הכבד ושב בביתך. רבי יעקב בר אבמי בשם רבי אחא: זמן ששכח תלמודו מחמת אנסו, נזהגין בו כקדשת ארון. רבי אחא, רבי תנחום, רבי חייה בשם רבי יוחנן: זמן שנדה לצרף עצמו, אפלו פחלכה, אין נדווי נדווי. ביומוי דרבי ירמיה אתת עקה על טבריא. שלח בעי מנרתא דכספא גבי רבי יעקב בירבי בון. שלח אמר ליה: אדין לא שב ירמיה מרעתה? ובקש לנדותו. והיה רבי חייה בריה דרבי יצחק עמושיא יתיב תפון. אמר ליה: שמעתי שאין מנדין זמן, אלא אם בן עשה פירבאם בן נבט וחבריו. אמר ליה: >(עדויות ה, ו) <דכמה השקיה. ויברכעם בן נבט וחבריו עשה? ונדון אלון לאלון, והשון אלון על אלון, וצרכון משתריא אלון מן אלון. וכן מי שנשאל לחכם והתיר. מה אנו קומין? אם בשנשאל קדם לרגל, יגלה; אם בשאל קדם לרגל, אל יגלה. אלא פי נן קומין, בשנשאל קדם לרגל, ולא מצאו פתח לנדרו אלא ברנל. בהדא: רבי שמעון ברבי, לא מצאו פתח לנדרו, עד שבא אחד מזקני הגליל. ואית דאמרין: רבי שמעון בן אלעזר תת.

[דף י"א ע"ב]

והיה נסיב ליה מן הכא ומקים ליה הכא, נסיב ליה מן הכא, ומקים ליה הכא, עד דאקמיה גו שמשא מפלי מנוי. אמרון ליה: אלו הויתיה ידע דהון סכא עבד לך הכן, נדר הויתיה? אמר לון: לא. ושרון ליה. וליה אמרון: הדיא, מנן לך? אמר לון: משרת רבי מאיר הייתי, בכרהו שנית. ויש אומרים: מקלו של רבי מאיר היתה בידו, והיא היתה מלמדתו דעת. תני: >(תוספתא מועד קטן ב, א) <כל אלו שאמרו מגלחין במועד, מתירין לגלח בתוך שלשים יום שלאב. אית תני תני: אסור. ואית תני תני: מתיר. אמר רב חסדיא: מן דאמר >מתיר, בשניש שם רגל, מן דאמר <אסור, בשאין שם רגל. [812] מתניתא פליגה על רב חסדיא: >תרי שתקפוהו אכליו זה אתר זה, תרי זה מקל בספין ובמספרת, אבל לא במספרים.<

ויעשה אבל השני אצל הראשון כמי שהוא אנוס וינלח. הוי, לא אתאמרת אלא מפני כבוד הרגל. רבי שמואל בר רב יצחק בעי: ניקח בתוך שבועה; בתוך שלושים; התיב רבי חנניה חברון דרבני: והא תני: (שמחות ו, א) "אלו דברים שאכל אסור בהן כל שבועה." אם בתוך שלושים הוא אסור, בתוך שבועה, לא כל שכן? לא אתאמרת אלא בשתכפוהו אכלים. הדיא אמרה, שהוא מתר. אמר רבי מתניה: מן דאמר "אסור", בדרך במספרים. שפם ונטילת צפרנים. אית תני תני: ברנל מתר ובאבל אסור אית תני תני: ברנל אסור ובאבל מתר. מן דאמר ברנל מתר, שיש שם רגל, ובאבל אסור, בשאין שם רגל. מן דאמר ברנל אסור,

[דף י"ב ע"א]

בשיש שם הערמה, באבל מתר, שאין שם הערמה. רב היה בר אשי בשם רב: הלכה בדברי מי שהוא מקל פאן וקאן. רבי יעקב בר אחא, רבי שמעון בר אבא בשם רבי יהושע בן לוי: הלכה בדברי מי שהוא מקל בהלכות אבל. רב אמר: שפם, בנטילת צפרנים בכל דבר. אמר רבי ירמיה: ובלבד בנזמות. רבי יצחק בר נחמן בשם רבי חנינא: זוג בא לפני רבי בשפם ובנטילת צפרנים. והתיר להם רבי. רבי סימון בשם רבי חנינה: שני זוגות היו, אחד מעמתן ואחד מדרעלה. אחד בשפם, ואחד בנטילת צפרנים, והתיר להן רבי. בהדיא: רבי שמואל בר אבא, דמכת אהתיה, והיה יתיב מצמי טפרוי. סלק רבי לעזר לגביה, ולא כסיתון. סלק רבי נתן בר אבא לגביה, וכסיתון. אמר ליה: מן קמי רבי לעזר לא כסיתון, ומן קמוי את מכסי לון? אמר ליה: ומה את סבר? דאת חביב עלי כרבי לעזר?

הלכה ב משנה ואלו מכבסין במועד: הכא ממדינת תים, ומבית השביה, והיצא מבית האסורין, והמנדה שהתירו לו חכמים; וכן מי שנשאל לחכם והתר; מטפחות הידים, ומטפחות הפפרים, ומטפחות הספג; וכל העולין מטמאה לטהרה, הרי אלו מתירין; ושאר כל אדם אסורין.

גמרא תני: "בלגרי נשים, מתר לכבסן במועד." היא בלגרי נשים, היא בלגרי אנשים. מהו בלגרי נשים? רבני דקיסרין אמרי: (אנטינייא) אימטיא. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מי שאין לו אלא חלוק אחד, מתר לכבסו במועד. אמר רבי יוסה בירבי בון: ובלחוד תריי דיהא שלח חד ולבש חד. בעון קמי רבי יוסה: בגדי קטנים מהון? אמר לון: כמי שאין לו אלא חלוק אחד. בעון קמוי: תנינן: (מועד קטן ג, ז) "אין קורעין ולא חולצין ולא מכרין, אלא קרוביו שלמת." הות מטלתייה זעירא, וקריבוי בעון מיעול לגביה, מהו דיתבון פלגון מן לון ופלגון מן לבר? אמר לון: יעלון פלגון וימא דן, ופלגון למחר. אמר רבי מנא: הן דהוינן סברין דו מחמר, קלל, הן דהוינן סברין דו מקללה, חמר. תני: מטפחות ספרים, אין מכבסין אותן במי רגלים, אבל מכבסין אותן בגתר ובורית, מפני הכבוד.

הלכה ג משנה ואלו כותבין במועד: קדושי נשים, גמין ושוכרין, דיתיקי, ומתנה ופרוזבולין, אגרות

[דף י"ב ע"ב]

שום ואגרות מזון, שטרי חליצה ומאונן ושטרי ברורין, וגזרות בית דין ואגרות שלרשות.

גמרא ואינו מצר? אמר רבי זעורא: מפיון שנתן דעתו לגרש, אינו מצר. "ושוכרים", אומולוגין. "אגרות שום", שום היתומין. "אגרות מזון", מזונות אלמנה. "שטרי חליצה", אילו הן שטרי חליצה? תפון אמרין: "דקרבת קדמינא, ושלפת סיניה מעלוי רגליה דימינא, ורפת קדמינא וקא דמתחזי על ארעא, ואמירת: (דברים כה, ט) "ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אהיו." "ושטרי מאונן". אילו הן שטרי מאונן? "לא רעינא ליה", <אני לא רוצה אותו> "לא שוינא ליה", "לא צכינא לאתנסכא ליה". "שטרי ברורין". רבי יוחנן אמר: קומפרומיסין. זה בורר לו אהד, וזה בורר לו אהד. [813] "וגזרות בית דין", אלו גזרי דינין. "ואגרות שלרשות", זו שאילת שלום.

הלכה ד משנה אין כותבין שטרי חוב במועד, אם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל, הרי זה וכתב. אין כותבין ספרים, ותפלין ומזוזות במועד, ואין מנהיגין אות אהת, אפלו בספר העזרה. רבי יהודה אומר: כותב הוא אדם תפלין ומזוזות לעצמו, ומזוה לעצמו תכלת לציצתו.

גמרא "אין כותבין שטרי אריסיות וקבלנות במועד. ומקבלין קבלת במועד, לעשותה לאחר המועד. ואין מקבלין קבלת במועד לעשותה בתוך המועד. השם שם פדרכו, ובלבד שלא ימוד ושלא ישקל ולא ימנה." אמר רבי ירמיה: אם אינו מאמינו לזונה, או שאין לו מה יאכל ללבלר. אמר לו רבי יוסה: אם אומר את פן, נמצאת מתיר את האפנות במועד. אלא אם אינו מאמינו, למלוה שעברה. או שאין לו מה יאכל, למלוה הבאה. חד בר נש אוכד תפלוזי במועדא. אתא לגבי רב הננאל, ושלחיה לגבי רבי אבא בר נתן. אמר ליה: הב ליה תפלוז וזיל כתב לך! אמר ליה רב: אזיל כתב ליה. מתניתא פליגא על רב: "כותב הוא אדם תפלין ומזוזות לעצמו", הא לאחר לא! פתר לה בכותב להניח. "ומזוה לעצמו תכלת לציצתו." רב יהודה בשם שמואל, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מזוה ואפלו בפלוז. רב אמר: מזוה בפלוז בין לו בין לאחר. מתניתא פליגא על רב: "ומזוה לעצמו תכלת לציצתו." הא לאחר לא! פתר לה במזוה להניח.

הלכה ה משנה הקובר את מתו שלשת ימים קדם לרגל, במלו ממנו גזרת שבועה; שמונת ימים קדם לרגל, במלו ממנו גזרת שלשים, מפני שאמרו: שבת עולה

[דף י"ג ע"א]

ואינה מפסקת; רגלים עולין ואין מפסיקין.

גמרא גזרת שבועה, סנדל וספס; גזרת שלושים, אחוי וגהויץ ותגלחת. אי זהו גהויץ? כלי צמר מוגהצין חרשים, וכלי פשתן מוגהצין לבנים. רבי חלב, רב הונא בשם רב: חל יום שמיני שלו להיות בשבת, מנלח ערב שבת. הוה אפשר? תפתר שגגרתו היה ונתיאשו מלבקש. ותני כן: (שמוות) "הרי מי שגגרתו היה, מאימתי מונים לו? משנתיאשו מלבקש. מצאוהו איברים איברים, מאימתי מונים לו? משוימצא ראשו ורבו. רבי יהודה אומר: השורה והגלגלת רבו." אומר רבי אבון: תפתר שנסתם הגולל ערב שבת משחשכה. הוה אפשר? אומר רבי אחא: תפתר, שפתמו גוי. אית דכעי מימר, שבאת לו שמועה קרובה בשבת. רבי אמי הוה ליה עובדא, וגלח יום שלושים. אהד רבי, הוה ליה עובדא, וגלח יום שלושים ואחד. אומר רבי וריקן: מן מתניתן יליף לה רבי אמי, דתנינן תמן: (משנה נויר ג, כ) "מי שגזר שתי נזירות, מנלח את הראשונה יום שלושים ואחד, ואת השנייה יום ששים ואחד. אם גלח את הראשונה יום שלשים, מנלח את השנייה יום ששים; ואם גלח יום ששים חסר אחד, יצא." אומר רבי יוסה: תמן לשעבר, והכא פתחלה. רבי ירמיה הורי לרבי יצחק עטושיא, ואית דאמרי: לרבי היה בריה דרבי יצחק עטושיא, לגלח יום שלושים, מן מתניתן: "שמונת ימים קדם לרגל, בטלו ממונה גזרות שלושים." היא שמיני, היא שלשים. אומר רבי יוסה: שניא היא תמן, שפגני כבוד הרגל התירו. תדע לה שהיא כן, דאמר רבי חלב, רב הונא בשם רב: חל יום שמיני שלו להיות בשבת, מנלח ערב שבת. אן תימר, שלא מפני הרגל התירו, מעתה, אפלו חל יום שלשים שלו להיות בשבת, מנלח ערב שבת. ועוד, מן הדא דתני: (שמוות ז, ח) "על כל הפתים הוא שולל לאחר שבועה, >תופר תפירה גסה< ומאחה לאחר שלשים." וישלל יום שבועה, ויאחה יום שלשים! אומר רבי חגי: די הוה שמעתא כן ושמעתא כן. תני: זו דברי אבא שאול. רב יהודה בשם שמואל, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: הלכה כאבא שאול. ותני כן: (שמוות ז, ג) "הלכה בדבריו." רבי בא בשם רב: דברי אבא שאול, בין בימים בין גזרות בטלו, אבל דברי חכמים, ימים בטלו, גזרות לא בטלו. מה ביניהון? רב הונא אומר: ערב הרגל ביניהון: אם גלח ערב הרגל, וגלח אחר הרגל; אם לא גלח ערב הרגל, אל וגלח אחר הרגל. רבי יוחנן אומר: אף על פי שלא גלח ערב הרגל, [814] וגלח לאחר הרגל. רבי לעזר הורי לרבי שמעון בר בא לגלח לאחר הרגל. ולא ידעין אן

[דף י"ג ע"ב]

בהדא דאבא שאול, ואן בהדא דרבנן, דברי הכל. רבי לעזר הורי לשמעון בר בא: הרגל עולה למנין שלשים. אמר רבי יוסה: אשפחנן תלתין קודמין לשבעה? "הקובר את מתו שלשת ימים קדם לרגל, בטלו ממנו גזרות שבעה." לא אמר אלא שלשה, הא שנים, לא! הדא דתא אמר, בינו לבין עצמו, אבל הרבים, אין הרבים מתעסקין עמו. ותני כן: (תוספתא מועד קטן) "הקובר את מתו שני ימים קדם הרגל, מפסיק את הרגל, ומונה המשה אחר הרגל. והרבים מתעסקין בו; ומלאכתו נעשית על ידי אחרים, ועבדיו ושפחותיו עושים בצנעה אצל אחרים. הקובר את מתו שלשת ימים בתוך הרגל, מונה שבעה לאחר הרגל. שלשה ימים הראשונים, הרבים מתעסקין עמו; ארבעה ימים האחרונים, אין הרבים מתעסקין עמו. ומלאכתו נעשית באחרים, ועבדיו ובהמתו עושים בצנעה במקום אחר." מהו להראות לו פנים? רבי יעקב בר אדי בשם רבי חנינה: והלא אמרו "אין אבל בשבת"? מפני מה אמרו "להראות לו פנים"? לא מפני הכבוד? והכא, מפני הכבוד. ודכותה, יום אחד לפני הרגל, בטלו ממנו גזרות שנים. "אבל, ביום הראשון, אינו נותן תפלין; ביום השני, הוא נותן תפלין. אם באו פנים חדשות, חולצין כל שבעה. דברי רבי לעזר. רבי יהושע אומר: ביום הראשון וביום השני, אינו נותן תפלין; ביום השלישי, הוא נותן תפלין. אם באו פנים חדשות, אינו חולצין." אם ביום השני אינו נותן תפלין, צרקה מימר "מי שמתו מטל לפניו"? אלא בגין דתנא דא, תנא דא. רבי זעורה, מר עקבן בשם שמואל, רבי זעורה, רב ירמיה בשם רב: הלכה ברבי לעזר בנתינתו, וברבי יהושע בחליצתו. רבי זעורה פשי: אם נתן ביום השני ברבי לעזר, מהו שיעשה רבי לעזר ברבי יהושע שלא לחליץ? אמר רבי יוסה בי רבי בון:

[דף י"ד ע"א]

וכני, אם נתן ביום השני ברבי לעזר, נעשה רבי לעזר ברבי יהושע שלא לחליץ! אן פני, נימר: הלכה ברבי לעזר! "הרי שאין לו מה לוכל, ביום הראשון ובשני אינו עושה מלאכה; בשלישי, הוא עושה בצנעה. אבל אמרו: תבוא מארה לשכניו שהצריכוהו לכה." בר קפרא אמר: אפלו בשלישי לא יעשה כל עקר. בר קפרא כדעתיה, דבר קפרא אמר: אין תקפו שלאכל אלא עד שלשה ימים. רבי אבא בריה דרבי פפי, רבי יהושע דמכנין בשם רבי לוי: כל תלתא יומין, נפשא מיסא על גופא, סבירה דהיא חזרה לגביה. כיון דהיא המיא דאשתני זיהוין דאפוי, היא שבקא ליה ואזלה לה. לאחר שלשה ימים, הכרם נבקעת על פניו ואומרת לו: "הא לך מה שגזלת וחמסת ונתת בי?" רבי חגי בשם רבי יאשיה מיתי לה מן הכא: (מלאכי ב, ג) "וזוריתי פָּרַשׁ על פְּנִיכֶם", ואפלו "פָּרַשׁ חֲנִיכֶם." באותה השעה, (איוב יד,

כב) "אף בשרו עליו וכאב, ונפשו עליו תאכל." אריסו וחכיריו וקבליו, הרי אלו עושין. הפריי וספניו ונפלו, אינן עושין. רבי יהושע בן לוי אמר: היתה לו פרה מנמלת בעיר, הרי זו עושה. אמר ליה רבי יוסה: הדיא דת אמר, בהוא דחייב ליה, הא בתחלה אסור. שני אחיו, שני שתפיו, שני טבחיים, שני הנונים, שארע לאחד מהן דבר, הרי אלו נוגעין את הנותן. והפריי ופועליו עושין בצנעה במקום אחר. "אבל, כל זמן שמתו מטל לפניו, אוכל אצל חברו; אין לו חבר, אוכל בבית אחר; אין לו בית אחר, עושה מחיצה ואוכל; אם אינו יכול לעשות מחיצה, הופך את פניו בנגד הפתל ואוכל; ואינו לא מסב ואוכל, ולא אוכל כל צרכו ולא שותה כל צרכו, ולא אוכל בשר ולא שותה יין. ואין מומנין עליו, ואם ברה, אין עונין אחריו. ואחרים שברכו, אינו עונה אחריהן. בפה דברים אמורים? בהל. אבל בשבת, מסב ואוכל כל צרכו ושותה כל צרכו, ואוכל בשר ושותה יין, ומומנין עליו, ואם ברה עונין אחריו, ואחרים שברכו, עונה אחריהן. אמר רבן שמעון בן גמליאל: [816] הואיל והתרת לו את כל אלו, היבהו בשאר מצוותיה שלתורה! הוי שעה התרת לו, הוי עולם, לא כל שבש?" רבי יודה בר פזי בשם רבי יהושע בן לוי: הלכה ברהן שמעון בן גמליאל. "נמסר לרבים, אוכל בשר ושותה יין. נמסר לפתפים, במי שנמסר לרבים. אבל, בשבת הראשונה, אינו הולך לבית הכנסת. בשנייה, הולך לבית הכנסת, ואינו יושב במקומו. בשלישית, יושב במקומו ואינו מדבר. ברביעית, שוה לכל אדם. רבי יהודה אמר: אפשר לומר בשבת הראשונה, שהרבים מתעסקין עמו? אלא השנייה היא הראשונה, השלישית היא השנייה, הרביעית היא השלישית. רבי שמעון אמר: אבל, בשבת הראשונה, הולך לבית הכנסת ואינו יושב במקומו; בשנייה, יושב במקומו ואינו מדבר; בשלישית, שוה לכל אדם. רבי יהושע בן לוי אמר: הלכה בדברי מי

[דף י"ד ע"ב]

שהוא מוסית ימים. הרי שבא ומצא אבל בתוך ביתו, בשני ובשלישי, משלים עמהן; וברביעי, מונה לעצמו. רבי שמעון אמר: אפלו בששי, משלים עמהן. רבי יהושע בן לוי אמר: הלכה ברבי שמעון. הדיא דת אמר, בשאינו גדול משפחה, אבל אם היה גדול משפחה, מונה לעצמו. בהדיא: רבי מנא הורי לרבי יעקב ארמניא: מפנין שאף גדול משפחה, מנה לעצמו. הדיא דת אמר, בשלא הראו לו רב פנים, אבל אם הראו לו רב פנים, נטלו למרחץ. בהדיא: רב חונא הורי לאהוי דרבי יהודה בר ובדי: מפנין שהראו לו רב פנים, נטלו למרחץ. הרי שמולכין אותו במקום למקום, כגון אלון דקברין בבית שריי. אית תני תני: אלו שבאן מונין משיצא המת, ואלו שישם מונין משיפתם הגולל. אית תני תני: אלו ואלו משיפתם הגולל. רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: הכל הולך אחר גדול המשפחה. רבי יעקב בר אהא בשם רב אסי: לחמרון. מהו חמרון? אם היה גדול המשפחה באן, אלו שבאן מונין

משיצא הפות, ואלו ששם מונין משיפתם הגולל. אם היה גדול המושפחה שם, אלו ואלו מונין משיפתם הגולל. בהדא: גמליאל זוגא, דמכת ארתיה, סלק הלל אחיה עמויה. אמר ליה רבי מנא: כד תהא סלק גבי אחיה, הני שלף סנדלך. הרי שפפנין אותו מקבר לקבר, אית תני תני: משיפתם הגולל הראשון. אית תני תני: משיפתם הגולל השני. רבי יונה, הנה ליה עובדא, שאל לרבי חנניה חכרון דרבניו. אמר ליה: משיפתם הגולל הראשון. רבי ירמיה הנה ליה עובדא, שאל לרבי זעורה. שאל רבי זעורה לרבי אמאי. אמר ליה: משיפתם הגולל השני. אתא לגביה, אמר ליה: להמרא הורי לך. רבי יונה ורבי יוסה תריהון אמריין: הדיא דת אמר, בתוף שבעה, אכל לאחר שבעה, פבר עבר האכל. בשנתנו דעתנו לפנותו, אכל אם לא נתנו דעתנו לפנותו, משיפתם הגולל הראשון. בהדא: גמליאל דיקונתיה קברוניה כורסאי גבון. בתר תלתא יומי, אמלכון מהורא יתיה. אתון ושאלון לרבי סימון. אמר לון רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: מפנין שלא נתתם דעתכם לפנותו, משיפתם הגולל הראשון. וישע אחוי דדורי, הנה ליה עובדא. אתא שאל לרבי אבהו. אמר ליה: משיפתם הגולל השני. אמר ליה רבי יעקב בר אחא: עמוד הייתי ושאלתינה לרבי אבדימא דמן חיפה, אמר: משיפתם הגולל הראשון. אמר ליה: אנה לא שמעית; אן שמעת, פוק והורי. מנין לאכל מן התורה שבעה? (בראשית נ, י) וישע לאביו אכל שבעת ימים. ולמדיו דבר קודם למתן תורה? רבי יעקב בר אחא, בשם רבי זעורה שמע לה מן הדא: (ויקרא ה, לה) "ופתח אהל מועד תשבו יום ולילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת יי". בשם ששמר הקדש ברוך הוא על עולמו שבעה, [816]

[דף ט"ו ע"א]

כך אתם, שמרו על אחיכם שבעה! ומנין ששומר הקדש ברוך הוא על עולמו שבעה? (בראשית ז, י) "וזהי לשבעת הימים, ומי המבול היו על הארץ". ומתאבליו קדם שימות הפות? אלא בשר ודם, שאינו יודע מה עתיד להיות, אינו מתאבל עד שימות הפות, אכל הקדש ברוך הוא, שהוא יודע מה עתיד להיות, שמר על עולמו תחלה. אית דבעי מימר: אלו שבעה ימי אכלו שלמתושלח הצדיק. אמר רבי הושעיה: (ויקרא י, ז) "כי שמן משהת יי עליכם", בשם שנתריתם בשמן המושחה כל שבעה, כך אתם, שמרו על אחיכם כל שבעה! רבי אבהו בשם רבי יוחנן: (במדבר יב, יב) "אל נא תהי פמות", (במדבר יב, יד) "תסגר שבעת ימים מהויץ למחנה". מה ימי הסגר, שבעה, אף ימי הפות, שבעה. חד ברבי אמר הדיא דרבי יוחנן קמי דרבי שמעון בן לקיש, ולא קביל עלוי. אמר: תמן הוא עבד לה להסגר, והכא הוא עבד להחלט. דאמר רבי יוחנן בשם רבי יצחי: (דברים יב, יב) "אל נא תהי פמות", מה ימי הפות אינו עולין, אף ימי החלט אינו עולין. רבי ירמיה, רבי הנה בשם רבי שמעון בן לקיש, רבי אבהו רבי יוסה בן חנינה בשם רבי שמעון בן לקיש: (דברים לד, ח) "ויתמו ימי בכי אכל משה", "ימי", שבעה;

"בכ"י, שנים; "אבל", שלשים. ואית דמוחלפין: "ימי", שנים, "בכ"י", שבועה, "אבל", שלשים. רבי יוסה, רבי יהיה בשם רבי שמעון בן לקיש, רבי יונה, רבי יהיה, רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יודן נשיא: (עמוס ה, י) "והפכתי חגיכם לאבל", מה ימי החג שבועה, אף ימי האבל שבועה. אמר רבי אמי לרבי יהיה בר בא: או מה ימי החג שמונה, אף ימי האבל שמונה? אמר ליה: שמיני, רגל בפני עצמו הוא. או מה העצרת יום אחד, אף האבל יום אחד? אמר ליה: מכון לשמועה רחוקה. ותני כן: שמועה קרובה, יש לה שבועה ושלשים, ורחוקה אין לה שבועה ושלשים. אית תני תני: שמועה קרובה, בתוך שלשים, ורחוקה, לאחר שלשים. אית תני תני: שמועה קרובה, בתוך שנים עשר חדש, ורחוקה, לאחר שנים עשר חדש. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: הלכה בדברי מי שהוא אומר: "שמועה קרובה בתוך שלשים, ורחוקה לאחר שלשים". הרי ששמע שמת לו מות ברגל, לא הספיקו ימי הרגל לצאת עד ששלמו לו שלשים. חבריא אמרי: מפיון ששמע בתוך שלשים, מונה שבועה לאחר שלשים. אמר לון רבי יוסה: מפיון ששמע בשעה שאינו יכול להתאבל, כמי ששמע לאחר שלשים, ואין לו אלא יום אחד בלבד. רבי אדי דקיסרין בשם רבי יוחנן: באת לו שמועה קרובה בשבת, קורע למחר ומתאבל. אמר רבי חנניה: אינו מתאבל. אמר ליה רבי מנא: ויש קריעה בלא אבול? שכן על אביו ועל אמו, אפלו לאחר כמה, חיב לקרע. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: אפלו טפלה לטפלה, אסור בתגלחת, כהדא: רבי מנא הוה בקיסרין. שמע דדמך בר בריה ואול וספר. אמרון ליה: לא בן אלפן רבי, "אפלו טפלה כטפלה, אסור בתגלחת"? אמר לון: באנון דהוון גביה. אנן לא הוינו גביה. רבי אבדימי בר טובי בשם רבי אבהו: ואפלו טפלה לטפלה, חיב לקרע, ואמר רבי אבהו: (יחזקאל כד, יז) "האנק דם", מכון שהוא צריך לצוות. "מתים אבל לא תעשה", מכון שהוא צריך להתאבל. "פארך חבוש עליך", אית דבעי מימר, אלו התפלין, אית דבעי מימר, זה הגהוין.

[דף ט"ו ע"ב]

מז דאמר "אלו התפלין", אי מה התפלין לשני ימים, אף האבל לשני ימים? מן דאמר "זה הגהוין", אי מה הגהוין שלשים יום, אף האבל שלשים? "וינעליך תשים ברגליך", מכון שהוא אסור בנגעילת הפגדל. "ולא תעטה על שפם", מכון שהוא צריך לכסות את פיו. ויכסנה מלרע! אמר רב חסדא: דלא יהוון אמרין: פמיה הוא חשש. "ולחם אנשים לא תאכל", מכון שהקטנים הולכין אצל הגדולים. ומנין שהגדולים הולכין אצל הקטנים? אמר רבי שמואל בר רב יצחק: בתיב: (ירמיה טו, ה) "כי כה אמר יי: אל תבוא בית מרוח, ואל תלך לספוד, ואל תנד לחם, כי אספתי את שלומי מאת העם הנה, נאם יי, את החסד ואת הרחמים." תני: אלו דברים שאבל אסור בהן כל שבועה: [817] ברהיצה, בסיכה, בנגעילת הפגדל ובתשמיש המטה, מלספר ומלכבב, מלקרות בתורה ומלשנות מדרש הלכות והגדות

משאלת שלום ומלעשות מלאכה. מן תנא "אבל אסור ברחיצה כל שבועה" רבי נתן. רבי אמי, הוה ליה עובדא, שאל לרבי יהיה בר בא, והורי ליה: כל שבועה, פרבי נתן. רבי יוסה, הוה ליה עובדא, שאל לרבי בא בר כהן גבי רבי אחא, אמר ליה: ולא כן: "רבי אמי, הוה ליה עובדא, שאל לרבי יהיה בר בא, והורי ליה: כל שבועה, פרבי נתן?" אמר ליה: ולא כן אלפן רבי: "רבי אמי הוה ליה עובדא, ושאל לרבי שמעון בן לקיש, והורי ליה: כל שבועה, פרבי נתן?" אמר ליה: ודלמא תרין עובדין אבני? אנו אמרין לה על דרבי יהיה בר אבא, ואתון אמרין לה על דרבי שמעון בן לקיש. ועוד מן הדא: רבי חמא אבוי דרבי הושעיה, הוה ליה עובדא. שאל לרבנין וסרוזן. רבי יוסה בעי: הילן רבנין? רבנין דהקא או רבנין דדרומא? או תימר, רבנין דהקא, ניהא; או תימר, רבנין דדרומא, רב רביה קמוי, והוא שאל לזעיריא! או תימר רבנין דהקא, ניהא; או תימר רבנין דדרומא, אבני שריין ואבני אסרוזן? תני: מקום שנהגו לרחץ אחר המטה, מרחיצין, ובדרום מרחיצין. אמר רבי יוסה בירבי בון: מי שהוה מתיר את הרחיצה הזאת, עושה אותה פאכילה ושתיה. הדיא דאת מר, ברחיצה שהיא שלתענוג, אכל ברחיצה שאינה שלתענוג, מתר. בהדא: שמואל בר אבא, גלו בו חטטין. אתון ושאלון לרבי יסא: מהו דיסקחי? אמר לון: יסקי, דלא סחי, מניית הוא. >שאם לא רוחין, מת< או בנני, אפלו בתשעה באב, או בנני, אפלו ביום הכפורים. רבי יוסה בן חנינה, ראו אותו מובל. או לקריו, לא ידעין; ואז להקר גופו, שאין רחיצת צונין רחיצה, לא ידעין. הורי רבי בא כהן תניא. הורי רבי אחא, בפא מן הדרדך והיו רגליו קהות עליו, שמתר להרחיצם במים. תני: אבל ומנהג שהיו מהלכין בדרדך, מתרין בנעילת הסנדל. לכשיבואו לעיר, יחלצו. וכן בתשעה באב, וכן בתענית צבור. תני: מקום שנהגו לשאל בשלום אכלים בשבת, שואלון. ובדרום, שואלון. בהדא: רבי הושעיה רבא אזל לחד אתר, חמא אבליא בשבתא ושאל בון. אמר לון: אמי, איני יודע מנהג מקומכם, אלא "שלום עליכם!" במנהג מקומנו. רבי יוסה בירבי הקפתה הוה משבח ברבי מאיר קמי צפוראי: אדם גדול, אדם קדוש, אדם צנוע. חד זמן חמא אבליא בשבתא, ושאל בון. אמרין ליה: רבי! אהנו דאת מתני שבתיה? אמר לון: מה עבד? אמרין ליה: חמא אבליא בשבתא ושאל בון. אמר לון: בעיין אתון מידע מהו חיליה: בא להודיענו שאין אכל בשבת, דכתיב: (משלי י, כב) "ברכת יי היא תעשיר", זו ברכת שבת. "ולא יוסף עצב עמה", זו אכלות. כמה דאת אמר: (שמואל ב יט, ג) "נעצב המלך על בנו". שמואל אמר: פח"ו חובה, נת"ר רשות. פריעת ראש, חזירת קרע, זקיפת המטה, חובה; נעילת סנדל, תשמיש המטה, רחיצה, רשות. חד תלמיד מן דשמואל שמש מפתו. שמע שמואל ואקפד עליו, ומית. אמר: להלכה אתאמרת, דלמא למעשה? רב אמר: ח"ו חובה, פ"ן רשות. חזירת קרע, זקיפת המטה, חובה; פריעת ראש, נעילת סנדל, רשות.

מִסְכַּת חֲגִיגָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. איזו חזקה? כל שעקר את רגליו ממים. עודהו רגלו אחת במים - החזק לדבר קל - מחזיק עצמו לדבר חמור שבהן. עלה - שוב אינו מחזיק. הטובל על מנת לעלות מטמאה לטהרה - הרי זה טהור בכלם. הטובל, אם נתכנן - טהור. אם לאו - טמא. אבל המטביל את ידיו - בין כך ובין כך ידיו טהורות. רבן גמליאל היה אוכל על טהרת חלין כל ימיו, והיתה מטפחתו מדרס לקדש. אונקלוס הגר היה אוכל על טהרת הקדש כל ימיו, והיתה מטפחתו מדרס לחטאת.

ב. חמר בקדש מבתרומה שמטבילים בתוך כלים, כוסות בתוך כוסות, תמחויין בתוך תמחויין, בתרומה אבל לא בקדש. נתן לתוך הסל או לתוך גורגותני, הטבילה לתרומה, בין לקדש בין לתרומה - טהורים. אבא שאול אומר: לתרומה אבל לא לקדש, אחורים ותוף ובית הצביעה בתרומה, אבל לא בקדש. אמר רבי יוסי: זה לשון פסול! כל שיש לו אחורים ותוף - יש לו בית הצביעה. כל שאין לו אחורים ותוף - אין לו בית הצביעה.

ג. הנושא את המדרס - נושא את התרומה אבל לא את הקדש. כיצד? היו סנדליו טמאין ונושא חבית של תרומה על כתפו, ואין עושין כן בקדש. בגדי אכלי תרומה - מדרס לקדש. ולא כמדת הקדש מדת התרומה. מרבה מדות הקדש ממדות התרומה, שבקדש - מטביל ומנגב ואחר

1 סל גדול שבו מסננים את המין בעת הבציר וְלֹא שֵׁנֵד לַחֲשֵׁשׁ שֶׁיְהִי בָלִים בָּאֵלוּ כְּלֵי שְׂאִין כְּפִיּוּ כְּשׁוֹפְרַת הַנּוֹד, כִּי בְּכֵלִים בָּאֵלוּ כִּמוֹ סַל או גורגותני לא שכיה בהם שפיהם והנה צר כל

כך קושר. ובתרומה - קושר ואחר כך מטביל. אחד קדשי מקדש ואחד קדשי הגבול בכך.

ד. כלים הנגמרים בטהרה אפלו בעזרה - צריכין טבילה לקדש, אבל לא לתרומה. כיצד? סלת שנתערכה, ונגע טבול יום במקצתה - פסל את כלה. בתרומה - לא פסל אלא מקום מגעה. הקרקע, אינו מצרף לא את הקדש ולא את התרומה. הכלי, מצרף מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה. הרביעי - בקדש פסול. והשלישי - בתרומה. ובתרומה, אם נטמאת אחת מידיו - חברתה טהורה. ובקדש - מטביל את שתיהן כאחת. אין מטביל את הטהורה בפני עצמה ואת הטמאה בפני עצמה, אלא מטביל שתיהן כאחת.

ה. הטובל את אחת מהן ועשה טהרות, כל הטהרות שעשה בטהרות עד שלא טבל שניהם - טמאות הטהרות, שהיד מטמא את חברתה לטמא בקדש; דברי רבי. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: לפסל בקדש, אוכלים אוכלין נגובין בידים מסואבות, בתרומה אבל לא בקדש. אמר רבי חנינא בן אנטונינוס: וכי יש נגובין בקדש? אלא תוחב את התורה בכוש או בקיסם ואוכל עמה זית, או בצל בתרומה אבל לא בקדש.

ו. חמר בקדש מבתרומה ומבחסאת: שהכל נאמנין על החטאת, ואין הכל נאמנין, לא על הקדש ולא על התרומה. חמר בחטאת: שהטהור לתרומה ולקדש - טמא לחטאת. יש מינין לקדש ולתרומה, ואין מינין לחטאת. אונן - אסור במעשר, ומתר בתרומה ובפרה. טבול יום - אסור בתרומה ומתר במעשר ובפרה. מחסר כפרה - אסור בפרה, ומתר במעשר ובתרומה.

ז. אמר רבי יוסי: מנין לרביעי בקדש שהוא פסול? ודין הוא, ומה מחסר כפורים שאין פסול בתרומה - פוסל, רביעי שהוא פסול

בתרומה, אינו דין שיפסל בקדש? למדנו לשלישי מן הכתוב, ולרביעי מקל וחמר.

ח. אמר רבי נחמיה: מפני מה הכל נאמנין על הקדש ולא על התרומה? שלא יהא כל אחד ואחד אומר: 'הריני בונה במה ומזבח לעצמי', 'הריני שורף פרה לעצמי'; שנאמר (במדבר יח, ז): 'ואתה ובניך אתך תשמרו את כהנתכם לכל דבר המזבח', יכול אף למעשר, לתרומה ולחלה? תלמוד לומר: "ולמבית לפרכת", מה "מבית לפרכת" מיוחד, שאין לדעתן של ישראל, יצאת תרומה ולמעשר וחלה שיש לדעתן של ישראל. רבי יהודה אומר: הרי הוא אומר (במדבר יט, ט): "והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה", שהכל נאמנין על שמירתה, ספק רשות עם הארץ מדרסו והסיטו, טהורין לחלין וטמאין לתרומה.

ט. ממלאין ומקדשין מי חטאת, בכל מביאין מי חטאת ועפר חטאת ממקום למקום, עם הארץ שאמר: 'טהור לחטאת' - מקבלין אותו. 'כלים הללו טהורין לחטאת' - מקבלין אותן הימנו. טבל להזות ולא הזה - הרי זה אוכל בתרומות לערב. ראו בידי מי חטאת ואפר חטאת - אוכלין על גביו טהרות, ועל גב בגדיו, ועל גבי סנדליו.

י. עם הארץ שהביא כלים לחטאתו - חבר לוקח הימנו לחטאתו ולתרומתו. הביא לתרומתו - אין חבר לוקח הימנו לא לחטאתו ולא לתרומתו. הביא לחטאתו ולתרומתו של חטאת - חבר לוקח הימנו לתרומתו ולחטאתו. לתרומתו - אין חבר לוקח הימנו, לא לחטאתו ולא לתרומתו. חבר שאמר לעם הארץ: 'הבא כלים לחטאתו' - חבר לוקח הימנו לחטאתו ולתרומתו. 'לתרומתי' - אין חבר לוקח הימנו לא לחטאתו ולא לתרומתו. הביא 'לחטאתי ולתרומתי של חטאת' - חבר לוקח הימנו, בין לו בין לאחר, ובלבד שלא יערים, ואם הערים - הרי אלו טמאין.

עם הארץ שאמר: 'כלים אלו הבאתים לחטאתי ונמלכתי עליהן לתרומתי', הואיל ונתיחדו ברשות עם הארץ שעה אחת - הרי אלו טמאין.

יא. מן המודיעים ולפנים - נאמנין על כלי חרס ריקן לקדש. מן המודיעים לחוץ - אין נאמנין. ביהודה - נאמנין על טהרת יין ושמן כל ימות השנה, אבל לא על התרומה. בשעת הגתות והבדים - אף על התרומה. וקדם לגתות והבדים שבועים יום - נאמנין על הקדש ועל המדמע ועל הקנקן, אבל לא על התרומה, בשעת הגתות והבדים נאמנים אף על התרומה. נאמנין על היין בשעת היין, ועל השמן בשעת השמן. אבל לא על השמן בשעת היין ולא על היין בשעת השמן. עברו הגתות והבדים - חזרו לאסורין. הביאו לו חבית של תרומה - לא יקבלה הימנו, אלא אם כן אמר לו: 'יש לי בתוכה רביעית קדש בתוכה'. הביאה לגת הבאה אף על פי שמכירה שהיא היא - לא יקבלה ממנו. מעשה ברבי טרפון, שהיה מהלך בדרך, מצאו זקן אחד, אמר לו: מפני מה בריות מרננות אחרוך? והלא כל מעשיך ישרים הן! אלא שאתה מקבל תרומה בשאר ימות השנה מכל אדם. אמר רבי טרפון: אקפח את בני אם לא הלכה בידי מרבן יוחנן בן זכאי, שאמר לי: מתר אתה לקבל תרומה בשאר כל ימות השנה מכל אדם, עכשו בריות מרננות אחרי, גזור אני עלי שאיני מקבל תרומה בשאר ימות השנה מכל אדם, אלא אם כן יש לו בתוכה רביעית קדש.

יב. הגבאין שנוכנסו לבית, וכתבו עליו מבחוץ: 'כל שבבית טהור' - נאמנין על טהרת החטאת ואין נאמנין על טהרת תרומה. ובירושלים - נאמנין על טהרת כל הכלים לקדש, אבל לא לתרומה, ובשעת הרגל - אף לתרומה. הלוקח כלים מאומני עם הארץ, והמוכר כלים לאומני עם הארץ

- נַאֲמַנִין עַל טְהַרְתַּת הַחֻטָּאת וְאִין נַאֲמַנִין עַל טְהַרְתַּת תְּרוּמָה.

יג. שְׁלַחַן שְׁנַטְמָא - מְטַבִּילִין אוֹתוֹ בְּזַמְנוֹ, וְאִפְּיֵלוּ בַשֶּׁבֶת, מַעֲשֶׂה שֶׁהַטְּבִילוֹ אֶת הַמְּנוּגָה בַּיּוֹם-טוֹב, וְהָיוּ הַצְּדוּקִין אוֹמְרִים: 'בָּאוּ וְרָאוּ פְּרוּשֵׁין שֶׁמְטַבִּילִין לְאוֹר הַלְּבָנָה'.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א. אִימְתִי אָמְרוּ: 'אִם מֵתוֹ אוֹ נִתְגַּרְשׁוּ - צְרוּתִיהֶן מִתּוֹת? בְּחַיֵּי הַבֶּעַל. אָבֵל לְאַחַר מִיתַת הַבֶּעַל - צְרוּתִיהֶן אֲסוּרוֹת. מֵאֲנוּ בְּחַיֵּי הַבֶּעַל - צְרוּתִיהֶן מִתּוֹת. לְאַחַר מִיתַת הַבֶּעַל - צְרוּתִיהֶן חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. וְכֵלֶן שֶׁנִּמְצְאוּ אֵילוּנִית, אוֹ שֶׁהָיוּ נִשׂוּאוֹת לְאַחֲרִים, בֵּין בְּחַיֵּי הַבֶּעַל וּבֵין לְאַחַר מִיתַת הַבֶּעַל - צְרוּתִיהֶן מִתּוֹת. כֹּל הַיְכוּלָה לְמֵאֵן וְלֹא מֵאֲנָה וּמֵת, צְרָתָהּ - חוֹלְצַת וְלֹא מִתְיַבְּמַת. כִּי־צַד 'אִם מֵתוֹ הֵן - צְרוּתִיהֶן מִתּוֹת? הֲיִתְּהָ בְּתוֹ אוֹ אַחַת מִכָּל הָעֲרִיּוֹת הַלְלוּ נִשְׁוָאָה לְאַחִיו, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֲרָת, מֵתָהּ בְּתוֹ וְאַחַר כֶּךָ מֵת אָחִיו - צְרָתָהּ מִתְּרַת. מֵת אָחִיו וְאַחַר כֶּךָ מֵתָהּ הִיא - צְרָתָהּ אֲסוּרָה. הַלֵּכָה צְרַת בְּתוֹ וְנִשְׂאֵת לְאַחִיו הַשֵּׁנִי, וְלוֹ אִשָּׁה אַחֲרָת, מֵת אָחִיו וְאַחַר כֶּךָ צְרָתָהּ, אֵף עַל פִּי שִׁבְתּוֹ קִיַּמַת - צְרַת צְרָתָהּ מִתְּרַת. מֵתָהּ צְרַת צְרָתָהּ וְאַחַר כֶּךָ מֵת אָחִיו, אֵף עַל פִּי שִׁבְתּוֹ קִיַּמַת - צְרָתָהּ אֲסוּרָה, אֲפִלוֹ הֵן מֵאָה. נִמְצְאָתָּ אוֹמֵר: כֹּל זְמַן שֶׁאַחִין מְרַבֵּין - צְרוֹת מְרַבּוֹת, אַחִין מוֹעֲטִין - צְרוֹת מוֹעֲטוֹת. כִּשֶׁם שֶׁאִם מֵתוֹ אוֹ מֵאֲנוּ אוֹ נִתְגַּרְשׁוּ אוֹ נִמְצְאוּ אֵילוּנִית אוֹ שֶׁהָיוּ נִשׂוּאוֹת לְאַחֲרִים - צְרוּתִיהֶן מִתּוֹת, כֶּךָ צְרַת צְרוּתִיהֶן שִׁמְתוֹ, אוֹ שִׁמְאָנוּ, אוֹ שֶׁנִּתְגַּרְשׁוּ, אוֹ שֶׁנִּמְצְאוּ אֵילוּנִית, אוֹ שֶׁהָיוּ נִשׂוּאוֹת לְאַחֲרִים - צְרוּתִיהֶן מִתּוֹת. כִּשֶׁם

שְׁפוּטָרוֹת מִן הַנִּשְׂוָאִין - כֶּךָ פּוּטְרוֹת מִן הָאֲרוּסִין. בְּמָה דְּבָרִים אָמורים? בְּאִשָּׁה שֶׁאִין לָהּ בֵּה קְדוּשִׁין. אָבֵל בְּאִשָּׁה שִׁישׁ לָהּ בֵּה קְדוּשִׁין - צְרוּתִיהֶן חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת; דְּבָרֵי בֵּית הַלֵּל. בֵּית שְׁמַאי מִתִּירִין אֶת הַצְּרוֹת לְאַחִין.

ב. שֵׁשׁ עֲרִיּוֹת חִמּוּרוֹת מֵאֵלוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נִשׂוּאוֹת לְאַחֲרִים, צְרוּתִיהֶן מִתּוֹת. אָמוּ, וְאִשְׁתֵּי אָבִיו, וְאִחּוֹת אָבִיו, וְאִחּוֹתוֹ מֵאָבִיו, וְאִשְׁתֵּי אָחִיו מֵאָבִיו, וְאִשְׁתֵּי אָחִיו אָבִיו, שֶׁאִין צְרָה אֲלָא מֵאָח. נִשְׂאוּ לְאַחִין שְׁלֹא בַעֲבֵרָה - צְרוּתִיהֶן פְּטוּרוֹת. הֲלִכּוּ צְרוֹת אֵלוֹ וְנִשְׂאוּ - בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: הֵן פְּסוּלוֹת, וְהַוְלָד פְּסוּל. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: הֵן כְּשֵׁרוֹת, וְהַוְלָד כְּשֵׁר. נִתְיַבְּמוּ, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: הֵן כְּשֵׁרוֹת, וְהַוְלָד כְּשֵׁר. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: הֵן פְּסוּלוֹת, וְהַוְלָד מְמוּזָר. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גּוּרִי: בֵּא וְרָאָה הֵיאָךְ הַלֵּכָה זֹאת רֹחַת בִּישְׁרָאֵל. נַעֲשֶׂה כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי - הַוְלָד מְמוּזָר לְדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל. נַעֲשֶׂה כְּדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל הַוְלָד פְּגוּם לְדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. אֲלֵא: בּוֹאוּ וְנִתְקַן שִׁיְהוּ הַצְּרוֹת חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְּמוֹת. לֹא הִסְפִּיקוּ לְגַמֵּר אֶת הַדְּבָר עַד שֶׁנִּטְרָפָה הַשְּׁעָרָה. אָמַר רַבִּין שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מֵה נַעֲשֶׂה לָהֶם לְצְרוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת מַעֲתָה? שֶׁאֵלּוֹ אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: צְרַת הַבַּת מֵהוּ? אָמַר לָהֶם: מִחֻלְקַת בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל. וְהַלֵּכָה כְּדַבְּרֵי מִי? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מֵה אֲתֶם מְכַנִּיסִין רֵאשֵׁי בֵּין שְׁנֵי הָרִים גְּדוּלִים, לְבִין בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, שִׁירוּצוֹ אֶת רֵאשֵׁי?! אֲלֵא מַעֲיַד אָנִי עַל שְׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת גְּדוּלוֹת שֶׁהָיוּ בִירוּשָׁלַיִם: מִשְׁפַּחַת בֵּית עֲלוּבָאִי מִבֵּית צְבוּעִים², וּמִשְׁפַּחַת בֵּית קוּפָאִי מִבֵּית מְקוּשָׁשׁ - שֶׁהֵם בְּנֵי צְרוֹת, וּמֵהֶם כְּהֹנִים, וְהָיוּ מְקַרְבִּינֵן עַל גְּבֵי הַמְּזֻבָּח. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: תָּאֵב אָנִי שִׁיְהֵא לִי צְרַת הַבַּת וְאִשְׂיָאָנָה לְכַהֲנָה. אָמַר

² בְּנִמְרָא הַגִּירָסָא: מִשְׁפַּחַת בֵּית צְבוּעִים מִבֶּן

עֲכָמָא (גְּר"א).

רבי אליעזר: אף על פי שנהלקו בית שמאי ובית הלל בצרות, מודים שאין הולד ממזר, שאין ממזר אלא מי שאסורו אסור ערוה וענוש כרת.

ג. אף על פי שנהלקו בית שמאי ובית הלל בצרות ובאחיות, ובספק אשת איש, ובגט ישן, ובמקדש את אשתו בשוה פרוטה, ובמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדק - לא נמנעו בית שמאי לישא אשה מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי, אלא נהגו האמת והשלום ביניהן, לקיים מה שנגאמר (דכרית ח, יט): "האמת והשלום אהבו". אף על פי שאלו אסרין ואלו מתירין - לא נמנעו עושין טהרות אלו על גב אלו, לקיים מה שנגאמר (משלי כא, א): "כל דרך איש ישר בעיניו ותכן לבות ה'"; רבי שמעון אומר: מן הספק לא היו נמנעין, אלא מן הודאי. לעולם הלכה כבית הלל. והרוצה לעשות כבית שמאי - עושה. כבית הלל - עושה. והרוצה להחמיר על עצמו לנהג כחומרי בית שמאי וכחומרי בית הלל - עליו הכתוב אומר (קהלת ב, יח): "הכסיל בחשך הולך". התופס קולי בית שמאי וקולי בית הלל - רשע. אלא: אם כדברי בית שמאי - כקוליהן וכחומריהן, ואם כדברי בית הלל - כקוליהן וכחומריהן.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק שְׁנִי

א. כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו? שני אחים בעולם, ומת אחד מהם בלא ולד, ועמד השני ולא הספיק לעשות מאמר בה עד שנולד להן אח, ואחר כך מת, הראשונה - יוצאת משום אשת אחיו שלא היה בעולמו. והשנייה - או חולצת או מתיבמת. עשה בה מאמר, ולא הספיק לכנסה עד שנולד להם אח, ואחר כך מת. או שנולד להם אח ועשה בה מאמר, ולא הספיק לכנסה עד שמת הראשון, הראשונה - יוצאת משום אשת אחיו שלא היה בעולמו. והשנייה - חולצת ולא מתיבמת. רבי שמעון אומר: ביאתה או חליצתה של

אחת מהן פוטרת צרתה. אם חלץ לבעלת מאמר - לא נפטרה צרתה. כנסה ומת, ואחר כך נולד לו אח, או שנולד לו אח ואחר כך כנסה ומת - שתיהן פטורות מן החליצה ומן היבום; דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר: הואיל ובא ומצאה בהתר ולא עמדה עליו שעה אחת באסור - מיבם לאיזו מהן שירצה, או חולץ לאיזו מהן שירצה:

ב. איזו הוא מאמר? 'הרי את מקדשת לי בכסף בשוה כסף ובשטר'. איזהו 'שטר'? 'אני פלוני בן פלוני מקבל אני עלי פלונית יבמתי לזון ולפרנס כראוי, ובלבד שתהא כתבתה על נכסי בעלה הראשון'. כשם שהקדושין אין קונין באשה אלא מדעת שניהם, כך מאמר אין קונה ביבמה אלא מדעת שניהם. מה בין קדושין למאמר? שהקדושין - גומרין, ומאמר - אין גומר:

ג. העריות שאמרן: 'אינן כאשתו לכל דבר' - אין להם כתבה, לא פרות, לא מזונות, לא בלאות. ואין זכאי, לא במציאתה, ולא במעשה ידיה, ולא בהפרת נדריה. אין יורשה, ואין מטמא לה, אין לו בה קדושין, ואין צריכה הימנו גט, היא פסולה, והולד ממזר. אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - הרי הן כאשתו לכל דבר, ויש לה כתבה ופרות מזונות ובלאות, וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה. יורשה, ואין מטמא לה. יש בה קדושין, וצריכה הימנו גט, היא פסולה, והולד פסול. שניות מדברי סופרים - אינן כאשתו לכל דבר, אין לה כתבה, לא פרות, ולא מזונות, ולא בלאות. ואין זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה. אין יורשה, ומטמא לה, יש לו בה קדושין, וצריכה הימנו גט, והיא פשרה, וולדה פשר, וכופין אותו להוציא. רבי יהודה אומר: אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - אסור מצוה. שניות - מדברי סופרים. אסור קדשה - אין להם קדושין. אמר רבי שמעון בן אלעזר: מפני

חורגו. וחורגו - מתר באשתו ובתו ואשת חורגו. זאת אומרת לו: אני - מתרת לך, ובתי - אסורה לך:

ב. אחותה כשהיא יבמתה - או חולצת או מתיבמת. פיצד? בתו מאנוסתו נשואה לאחיו, ולה אחות מאם, ומאיש אחר נשואה לאחיו השני, ומת בלא ולד - או חולצת או מתיבמת. בת בתו נשואה לאחיו, ובת אשתו נשואה לאחיו, ובת בת אשתו נשואה לאחיו, ולה אחות מאב, ומאיש אחר, נשואה לאחיו השני, ומת בלא ולד - או חולצת או מתיבמת. בת בנו נשואה לאחיו, ולה אחות מאם ומאיש אחר נשואה לאחיו השני, ומת בלא ולד - או חולצת או מתיבמת. חמותו ואם חמותו, ואם חמיו, נשואה לאחיו ולה אחות, בין מאב בין מאם, נשואה לאחיו השני, ומת בלא ולד - או חולצת או מתיבמת. אחותו מאמו, אחות אמה מאמה, ואחות אשתו מאמה נשואה לאחיו, ולה אחות מאב ומאשה אחרת נשואה לאחיו השני, ומת בלא ולד - או חולצת או מתיבמת. אחות אמו מאביה, ואחות אשתו מאביה נשואה לאחיו, ולה אחות מאם ומאיש אחר נשואה לאחיו השני, ומת בלא ולד - או חולצת או מתיבמת. אשת אחיו מאמו, ואשת אחיו שלא היה בעולמו, וכלתו נשואה לאחיו, ולה אחות, בין מן האב ובין מן האם, נשואה לאחיו השני, ומת בלא ולד - או חולצת או מתיבמת:

ג. שאלו את רבי אליעזר: ממזר מהו לירש? אמר להם: מהו לחלץ? ומהו לחלץ? אמר להם: מהו לירש? אמרו לו: מהו לסוד את ביתו? אמר להם: מהו לסוד את קברו? אמרו לו: מהו לסוד את קברו? אמר להם: מהו לסוד את ביתו? אמרו לו: מהו לגדל כלבים? אמר להם: מהו לגדל חזירים? מהו לגדל חזירים? אמר להם: מהו לגדל תרנגולים? מהו לגדל תרנגולים? אמר להם: מהו לגדל בהמה דקה? מהו לגדל בהמה דקה? אמר להם:

מה אמרו: 'אלמנה לכהן גדול - יש לה כתבה? מפני שהוא כשר והיא פסולה. וכל מקום שהוא כשר והיא פסולה - קנסו אותו לתן לה כתבה. ומפני מה אמרו: 'שניות מדברי סופרים - אין להן כתבה? מפני שהוא כשר והיא כשרה, וכל מקום שהוא כשר והיא כשרה - קנסו אותה כתבה, כדי שתהא קלה בעיניו להוציאה. רבי יוסי אומר: הללו דברי תורה, ודברי תורה - אין צריכין חזוק. והללו דברי סופרים, ודברי סופרים - צריכין חזוק. דבר אחר: זו - הוא הרגילה להנשא לו, וזו - הרגילה את עצמה שתנשא לו:

ד. יש חולצות או מתיבמות, מתיבמות ולא חולצות, חולצות ולא מתיבמות, לא חולצות ולא מתיבמות. העריות שאמרנו: 'לא חולצות ולא מתיבמות' - מוסיף עליהן אשת סריס חמה, ואשת אנדרוגינוס, ואשת אח מאם, ואשת גר, ואשת עבד משחרר, ואילונית - לא חולצות ולא מתיבמות. החרשת והשוטה - מתיבמות ולא חולצות. אסור מצוה ואסור קדושה - חולצות ולא מתיבמות. עקרה וזקנה ושאר כל הנשים - או חולצות או מתיבמות. יש או חולצין או מיבמין, מיבמין ולא חולצין, חולצין ולא מיבמין, לא מיבמין ולא חולצין. העריות שאמרנו: 'לא מיבמין ולא חולצין' - מוסיף עליהן סריס חמה ואנדרוגינוס, ואח מאם, וגר ועבד משחרר - לא חולצין ולא מיבמין. החרש והשוטה - מיבמין ולא חולצין. פצוע דכא וכרות שפכה, סריס אדם וזקן - חולצין ולא מיבמין. ושאר כל אדם - או חולצין או מיבמין:

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. שניות מדברי סופרים: אם אמו, ואם אביו, אשת אבי אביו, ואשת אבי אמו, ואשת האב מן האם, ואשת אחי האב מן האב, וכלת בנו, וכלת בתו. מתר אדם באשת חמיו ובאשת חורגו, ואסור בבת

מה להציל את הרועה מיד הזאב? מהו להציל את הרועה מיד הזאב? אמר להם: דומה אני שלא שאלתם אלא על הכבשה. ואת הכבשה מהו להציל? אמר להן: דומה שלא שאלתם אלא על הרועה פלוני מהו לעולם הבא? ופלוני? מהו לעולם הבא? אמר להם: דומה אני שלא שאלתם אלא על פלוני. ופלוני מהו לעולם הבא? ולא שהיה רבי אליעזר מפליגן בדברים, אלא שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מימיו.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. שני נכרים שקדשו שתי אחיות, זה אינו יודע לאיזו קדש, וזה אינו יודע לאיזו קדש – זה נותן שני גטין וזה נותן שני גטין. מת אחד מהן – השני אסור בשתייהן. מתה אחת מהן – שניהן אסורין בשניה. מתו, ולהן אח – אחד חולץ את שתייהן. שני אחין חולצין את שתייהן. אם קדמו וכנסו – יוציאו. מי שקדש אחת משתי נכריות ואין ידוע איזו קדש, כונס את שתייהן, מת ולו אח אחד כונס את שתייהן. שני אחין כונסין את שתייהן. שני אחים שקדשו שתי אחיות, זה אינו יודע לאיזו קדש וזה אינו יודע לאיזו קדש, זה נותן שני גטין וזה נותן שני גטין. מת אחד מהם – השני אסור בשתייהן. מתה אחת מהן – שניהן אסורין בשניה. מתו ולהן אח, אחד חולץ את שתייהן. שני אחין – שניהם חולצין את שתייהן. ואם קדמו וכנסו – יוציאו. שני נכרים שקדשו שתי נכריות, זה אין יודע לאיזו קדש וזה אינו יודע לאיזו קדש, זה נותן שני גטין וזה נותן שני גטין. מת אחד מהם – השני מתרן בשתייהן. מתה אחת מהן – שניהן מתרין בשניה. כיצד יעשו? אחד נותן גט ואחד כונס. מתו, לזה אח ולזה אח, זה

³ מהו לעולם הבא? אמר להם: דומה שלא שאלתם אלא על פלוני ופלוני מה לעולם הבא. ופלוני מהו וכו' (הגהות הב"ח).

חולץ לזו והלז מיבם, וזה חולץ לזו והלז מיבם. אם קדמו וכנסו – יוציאו, מי שקדש אחת משתי נכריות, ואינו יודע איזו קדש – כונס את שתייהן. מת ולו אח – אחד כונס את שתייהן. שני אחים – כונסין את שתייהן, מצוה בגדול ליבם ולא לגדולה להתיבם, אלא מיבם לאיזה שרצה.

ב. בור הקרוב לאמה – מתמלא ראשון. אם קדם שני ומלא – הרי זה זריז ונשכר. קדם זה והעביר אמת המים על גבי בורו של חברו – הרי זה זריז ונשכר.

ג. האומר לחברו: 'צא וקדש לי אשה פלונית'; הלה וקדשה לעצמו. 'צא וקח לי מפלוני'; והלה ולקח לעצמו – מה שעשה עשוי. אלא שנהג דרך רמיות. הפודה את השבויה – מתר לישא אותה. המעיד על השבויה – הרי זה לא יכנס. ואם פנס – לא יוציא.

ד. המביא גט ממדינת הים, ואמר: 'כפני נכתב בפני נחתם' – לא ישא את אשתו. 'מת', 'הרגתיו', 'הרגנוהו' – לא ישא את אשתו. רבי יהודה אומר: 'הרגתיו' – לא תנשא אשתו. 'הרגנוהו' – תנשא אשתו. אמרו לו: מעשה בלסטים אחד שנתפס בקפוטקיא, והיה יוצא להרג, ואמר: צאו ואמרו לאשתו של שמעון בר כהנא: 'אני הרגתיו בכניסתו ללוד', ובא מעשה לפני חכמים והשיאו את אשתו. אמר להם: משם ראיה? שלא אמר אלא 'הרגנוהו'.

ה. הנוטע על אשת איש, והוציאה על ידו, ונתגרשה מתחת ידי אחר – הרי זה לא יכנס. ואם פנס – לא יוציא. הנוטע מן האשה – לא ישא אמה ובתה ואחותה, אם פנס – לא יוציא. גר ועובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל, אף על פי שחזרו, עובד כוכבים ונתגיר, עבד ונשתחרר – הרי זה לא יכנס. ואם פנס – לא יוציא. ישראל הבא על השפחה, ועל העובדת כוכבים, אף על פי שחזרה, שפחה ונשתחררה, ועובדת כוכבים ונתגירה – הרי זה לא יכנס.

יוציאו. רבי שמעון אומר: יקימו. אבא שאול אומר: קל להם לבית הלל בדבר זה, שבית שמאי אומרים: יוציאו. ובית הלל אומרים: יקימו. היתה אחת מהן חמות לאחד מהן - אסור בה ומתבר באחותה. והשני - אסור בשתייהן. נמצא, האסור - מתר, והמתר - אסור. היתה אחת מהן חמות לזה, והשניה חמות לזה - זה אסור בחמותו ומתבר בחמות אחיו. וזה אסור בחמותו ומתבר בחמות אחיו. וזהו שאמרו - האסורה לזה - מתרת לזה, והאסורה לזה - מתרת לזה. היתה אחת מהן חמות לשניהם, זה אסור בה ומתבר באחותה, וזה אסור בה ומתבר באחותה, היו שתייהן חמות לאחד מהן, השני - מתר בשתייהן. זה הכלל, כל זמן שאין ראיות לו משום אסור ערוה לו, משום (ויקרא יח, יח): "ואשה אל אחתה", אם היו אסורות לו משום אסור ערוה אחרת - אסור בה ומתבר באחותה.

ב. שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות, או אשה ובתה, או אשה ובת בנה, או אשה ובת בתה - הרי אלו חולצות ולא מתבימות. ורבי שמעון פוטר את שתייהן מן החליצה ומן היבום.

ג. שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד פנוי, מת אחד מבעלי אחיות, ועמד הפנוי הזה וכנסה, ואחר כך מת אחיו השני, אשתו עמו, והלזו תצא משום אחות אשה. שלשה אחים, שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד פנוי, מת אחד מבעלי אחיות, ועמד פנוי הזה ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמתה אשתו של קים, ואחר כך מת. עשה בה מאמר ולא הספיק לכנסה עד שמתה אשתו של קים, ואחר כך מת, כנסה ומתה אשתו של קים ואחר כך מת - הרי זה פטורה מן החליצה ומן היבום. שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות, ואחד נשוי נכרית, מת אחד מבעלי אחיות, ועמד נשוי נכרית ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמת, נכרית זו - או חולצת או מתבימת. עשה בה

ואם כנס - לא יוציא. נאמרו לו לרבי יהודה: מעשה בלסטים אחד שנתפס בקפוטקיא, ויצא להרג, ואמר: צאו ואמרו לאשתו של שמעון בן כהנא - אני הרגתי בכניסתו ללוד, ובא מעשה לפני חכמים והשיאו את אשתו. אמר להם: משם ראייה? שלא אמר אלא הרגנוהו. הפודה את השבויה - מתר לישא אותה. המעיד על השבויה - הרי זה לא יכנס, ואם כנס - לא יוציא⁴.

ו. חכם שאסר את האשה בנדר על בעלה - הרי זה לא ישאנה. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שלא היתה לו אשה, או שהיה לו וגרשה מפני זה, אבל אם היה לו אשה ומתה - מתר לישאנה. וכלן שנשאו לאחרים ומתו - מתרות לנשא להן, וכלן שהיה להם נשים ומתו - מתרין לנשא להן. רבי אליעזר אומר: כלם שנשאו לאחרים ומתו - מתרות להתביבם להן, עדים החתומים על שדה מקח ועל גט אשה - לא חששו חכמים לדבר זה.

ז. חכם שדן את הדין, טמא וטהר, אסר והתיר, וכן העדים שהעידו - הרי אלו מתרין לקח. אבל אמרו חכמים: הרחק מן הכעור ומן הדומה לכעור. יש זריו ונשכר, יש זריו ונפסד, שפל ונשכר, שפל ונפסד, לערב לערב שבת, למוצאי שבת, לערב שביעית, לשביעית, למוצאי שביעית, לימי חולו של מועד. וכל מקום שיש בו נדנדוד עברה - הרי זה שפל ונשכר.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. ארבעה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות ומתו, הנשואין את האחיות - הרי אלו חולצות ולא מתבימות. ואם קדמו וכנסו - יוציאו. רבי אליעזר אומר - בית שמאי אומרים: יקימו, ובית הלל אומרים:

⁴ קטע זה אינו בנסחתי הספרים, והצג כאן על

פי הגהות הגר"א.

ה. שני אחים נשואין שתי אחיות, ומת אחד מהן, ואחר כך מתה אשתו של שני - הרי זו אסורה עליו עולמית, הואיל ונאסרה עליו שעה אחת. אם בא עליה - חייב עליה משום אשת אח ומשום אחות אשה; דברי רבי מאיר. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: אינו חייב אלא משום אשת אח בלבד.

ו. זר ששמש בשבת במקדש, ובעל מום ששמש בטמאה - חייב משום זרות, ומשום שבת, ומשום מקדש, ומשום טמאה; דברי רבי יוסי. רבי שמעון אומר: אינו חייב אלא משום זרות, ומשום בעל מום בלבד.

ז. שנים שקדשו שתי נשים, ובשעת כניסתם לחפה, החליפו את של זה לזה, ואת של זה לזה - הרי אלו חייבין שש עשרה חטאות: משום אחים, ומשום אחיות, ומשום נדות, ומשום אשת איש. אם אינן אחים - חייבין שתיים עשרה. אם אינן אחיות - חייבין שמונה. אם אינן נדות - חייבין ארבע. היו הם גדולים והן קטנות - הן חייבין שנים. הן גדולות והם קטנים - הן חייבות ארבע. אם השיאן אביהן - חייבין שמונה. היה אחד גדול ואחד קטן, הנהבעלת לקטן - חייבת, שהיא אשתו של גדול. והנהבעלת לגדול - פטורה שהיא אשתו של קטן.

מִסְקַת יְבָמוֹת פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. העושה מאמר ביבמתו ונמצאת מעברת וילדה, בזמן שהולד של קימא - אין מאמרו מאמר. הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו, ולא פסלה מן הכהונה. אין הולד של קימא - מאמרו מאמר, הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, ופסלה מן הכהונה. הפונס את יבמתו ונמצאת מעברת וילדה, בזמן שהולד של קימא - יוציא, וחיבין בקרבן. אין הולד של קימא - יקים. ספק שהוא בן קימא ספק שאינו בן קימא - מטילין עליו שני חומרין. ספק בן תשעה לראשון, ספק בן שבעה לאחרון - הולד הראשון כשר לעשות כהן גדול,

מאמר ולא הספיק לכנסה עד שמת, נכרית זו - חולצת ולא מתיבמת. כנסה ואחר כך מת, נכרית זו - פטורה מן החליצה ומן היבום. מת נשוי נכרית, עמד אחד מבעלי אחיות, ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמת, נכרית זו - או חולצת או מתיבמת. עשה בה מאמר, ולא הספיק לכנסה עד שמת, נכרית זו - חולצת ולא מתיבמת. כנסה ואחר כך מת, נכרית זו - פטורה מן החליצה ומן היבום. שלשה אחין, שנים מהן נשואין שתי אחיות, ואחד נשוי נכרית, מת אחד מבעלי אחיות, עמד נשוי נכרית ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמתה אשתו של קים, ואחר כך מת נשוי נכרית, נכרית זו - או חולצת או מתיבמת. עשה בה מאמר, ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו, עד שמתה אשתו של קים, ואחר כך מת, נכרית זו - חולצת ולא מתיבמת. כנסה, ומתה אשתו של קים, ואחר כך מת - שתיהן פטורות מן החליצה ומן היבום. מת נשוי נכרית, עמד אחד מבעלי אחיות, ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שמתה אשתו של קים, ואחר כך מת - שתיהן או חולצות או מתיבמות. עשה בה מאמר ולא הספיק לכנסה עד שמתה אשתו של קים, ואחר כך מת - שתיהן חולצות ולא מתיבמות. כנסה ומתה אשתו של קים, ואחר כך מת, ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת את צרתה. איזהו ספק קדושין? קדשה בדבר, ספק יש בו שנה פרוטה ספק אין בו שנה פרוטה.

ד. שלשה אחין נשואין שלש נשים נכריות, ומת אחד מהם, ועשה בה שני מאמר ומת - האחת חולצת ולא מתיבמת, זו היא צרת אשת אח מאב - שחולצת ולא מתיבמת; דברי רבי יהודה. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: מיבם לאיזו שירצה וחולץ לשניה. ובלבד שתקדים ביאה לחליצה. כנסה ואחר כך מת - ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה.

ו. המְחַזֵּיר אֶת גְּרוּשְׁתּוֹ מִשְׁנֵשׂאָתָא, הַנּוֹשֵׂא אֶת חֲלוּצָתּוֹ, וְהַנּוֹשֵׂא אֶת קְרוּבַת חֲלוּצָתּוֹ – אֵין לוֹ בֵּה קְדוּשִׁין, וְאֵין צְרִיכָה הֵימְנוּ גִט, הֵיא פְסוּלָה וְהוֹלֵד פְּסוּל; דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: יֵשׁ לוֹ בֵּה קְדוּשִׁין, וְצְרִיכָה הֵימְנוּ גִט. הֵיא כְּשֶׁרָה וְהוֹלֵד כְּשֶׁר – כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא.

ז. הֵרִי שְׁהִיתָה רְדוּפָה לִילָף לְבֵית אָבִיָּה, או שְׁהִיָּה לָהּ כַּעַס מִבְּעֵלָהּ, או שְׁהִיָּה בְּעֵלָהּ זָקֵן או חוֹלָה, או שְׁהִלָּף בְּעֵלָהּ לְמִדִּינַת הַיָּם, או שְׁהִיָּה בְּעֵלָהּ חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים. הַמְּפַלֵּת לְאַחַר מִיתַת בְּעֵלָהּ, עֲקָרָה, זָקֵנָה, אֵילוּנִית, וְקִטְנָה שְׂאִינָה רְאוּיָה לִילֵד – צְרִיכָה לְהַמְתִּין שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים; דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִתֵּר לְהִתְאַרֵס וְלִהְנִשָּׂא מִיָּד. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה: אֲנִי שְׁמַעְתִּי בְּכֶרֶם בִּיבְנָה, שְׁכָל הַנְּשִׂים לֹא יִנְשָׂאוּ וְלֹא יִתְאַרְסוּ עַד שִׁיְהוּ לְהֵן שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. הַגִּיּוֹרֹת, וְהַשְּׁבוּיָה, וְהַמְּשַׁחֲרֹרֶת – צְרִיכָה לְהַמְתִּין שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי מִתִּיר לְנִשָּׂא מִיָּד. וְכֵן הִיָּה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל הַנְּשִׂים יִתְאַרְסוּ, חוּץ מֵאַלְמָנָה שְׁלוּשִׁים יוֹם מִפְּנֵי הָאֲבוּל, וְכֻלָּן לֹא יִנְשָׂאוּ עַד שִׁיְהוּ לְהֵן שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. הַיְכָמָה שְׁחָלְצוּ לָהּ אַחִין בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים – צְרִיכָה לְהַמְתִּין שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים שְׂאֵמְרוּ – לְאַחַר מִיתַת בְּעֵלָהּ, וְלֹא לְאַחַר חֲלִיצַת יְבָמָה.

ח. הַמְשַׁלֵּישׁ גִּט לְאִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לוֹ: יֵאל תִּתְּנֶנּוּ לָהּ, אֵלֹא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, כִּיּוֹן שְׁהִגִּיעַ גִּט לִידָה – מִתֵּר לְנִשָּׂא מִיָּד, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא גִט יִשָּׁן הוּא. בַּת כֹּהֵן שְׁנִשְׂאָת לְיִשְׂרָאֵל וּמַת בְּעֵלָה – אוֹכֵלֶת בְּתְרוּמָה לְעֶרְב, וְאִינָה חוֹשֶׁשֶׁת שְׂמָא מִעֲבֵרַת הֵיא.

ט. יְבָמָה, כָּל שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים הִרְאוּשׁוּנִים – נְזוּנִית מִשָּׁל בְּעֵלָהּ. לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים – אִינָה נְזוּנִית, לֹא מִשָּׁל בְּעֵלָהּ, וְלֹא מִשָּׁל יְבָמָה. אִם עָמַד יְבָמָה בְּבֵית דִּין וּבְרַח –

וְהַשְּׁנִי מִמְזוֹר בְּסַפֵּק. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵין מִמְזוֹר בְּסַפֵּק. הַעוֹשֶׂה מֵאֵמֶר בִּיבְמָתוֹ, וְנִמְצָאָת מִעֲבֵרַת – הֵרִי זוֹ לֹא תִנְשָׂא צְרָתָהּ, עַד שִׁיְיֻדַּע שֶׁהוּא עֲבָר שֶׁל קִנְיָא, שְׂאֵין הוֹלֵד פּוֹטֵר עַד שִׁיַּצֵּא לְאוּרֵי הָעוֹלָם.

ב. שׁוֹמְרַת יְבָם שְׁמַתָּה – מִתֵּר בְּאֵמָה, מֵה הֵיא לְמִזּוּנוֹת? כָּל זְמַן שְׁנִתְחַיֵּב הַבְּעַל – הַיְכָמִין חֲיִבִין. לֹא נִתְחַיֵּב הַבְּעַל – אֵין הַיְכָמִין חֲיִבִין. הַכּוֹנֵס אֶת יְבָמָתוֹ – זָכָה בְּנִכְסֵי אַחִיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, אִם יֵשׁ שָׁם אָב – הַנִּכְסִין שֶׁל אָב, אִם אֵין שָׁם אָב – הַנִּכְסִים שֶׁל אַחִיו.

ג. אֲרַבְעָה חֲיִבִין מִן הַתּוֹרָה, וְאֲרַבְעָה שְׁנִיָּה לְהֵן. אָבִיו, וּבְנוֹ, אַחִיו וּבֶן אַחִיו – הֵרִי אֵלוֹ חֲיִבִין עֲלֵיהֶם. אָבִי אָבִיו וְאָבִי אִמּוֹ, בֶּן בְּנוֹ וּבֶן בַּתּוֹ – הֵרִי אֵלוֹ שְׁנִיָּה לְהֵן. חִמֵּר בְּגְרוּשָׁה שְׂאֵין בְּחֲלוּצָה, וְחִמֵּר בְּחֲלוּצָה שְׂאֵין בְּגְרוּשָׁה, גְּרוּשָׁה – מִתֵּר לְחִזוֹר לְמִגְרָשׁ, לְפִיכָף חֲיִב עַל קְרוּבוּתֵיהֶם. חֲלוּצָה – אֲסוּרָה לְחִזוֹר לְחֲלוּץ, לְפִיכָף פָּטוּר עַל קְרוּבוּתֵיהֶם.

ד. שׁוֹמְרַת יְבָם שְׁקַדֵּשׁ אַחִיו אֶת אַחוֹתָהּ, או שְׁקַדֵּשָׁה הֵיא אֶת עַצְמָהּ, מִשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אָמְרוּ, וְאוֹמְרִים לוֹ: הַמְתֵּן עַד שִׁיעֲשֶׂה אַחִיךָ מַעֲשֶׂה, או עַד שֶׁתְּחַלֵּץ או עַד שֶׁתִּתְּיָבֵם. מֵת הַמְקַדֵּשׁ – הַמֵּיבֵם חוֹלֵץ שְׁתִּיָּהֵן. מֵת הַמֵּיבֵם – הַמְקַדֵּשׁ מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגִט, וְאִשְׁתּוֹ אַחִיו בְּחֲלִיצָה. מִשׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמְרוּ: מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ, חוֹלֵץ לִיבְמָתוֹ, מֵתָה יְבָמָתוֹ – כּוֹנֵס אֶת אִשְׁתּוֹ.

ה. מִי שְׁהִיָּה נִשׁוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וּמַת, בִּיאָתָהּ או חֲלִיצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטֵרַת אֶת צְרָתָהּ, הֵיתָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה לְאַחַד מִן הָאֲחִים אֲסוּר עֲרוּהָ, וְחָלֵץ לָהּ – לֹא עָשָׂה כְּלוּם, וְלֹא פָטַר אֶת צְרָתָהּ, אֵלֹא הֵיא או צְרָתָהּ מִתִּיבְמַת לְשֶׂאֶר אַחִים. הֵיתָה אֲסוּר מִצָּוָה וְאֲסוּר קְדוּשָׁה, חָלֵץ לָהּ או בֹא עֲלֵיהֶם – נִפְטְרָה צְרָתָהּ.

הרי זו נזוגית מנכסיו. מעשה באחד שבא לפני רבי יוסי, אמר לו רבי: מהו לחלץ בתוך שלשה חדשים, קרא עליו מקרא הזה (דברים כה, ז): "ואם לא יחפץ האיש לקחת וגו', הראוי ליבום - ראוייה לחליצה. בתוך שלשה חדשים, הואיל ואין ראוי ליבום - אינו ראוייה לחליצה. היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם, עד שיהו לה שלשה חדשים, וכשם שאין אומרים לו ליבם, כך אין אומרים לו לחלץ. ומעשה בחיפה, באחת, שהלך בעלה למדינת הים, והיה לו שומרת יבם ולו אח קטן, משום רבי אליעזר בן רבי צדוק אמרו: תחלץ שמא יארע בו דבר, ונמצאת זקוקה לקטן. וחכמים אומרים: כשם שאין אומרים לו ליבם - כך אין אומרים לו לחלוץ. יפת תאר - התורה נתנה לה שלושים יום. אבל אמרו חכמים: צריכה להמתין שלשה חדשים, מפני תקון הולד. רבי שמעון בן אלעזר היה מביאו מן המקרא, שנאמר (דברים כא, יג): "ירח ימים ואחר כן" וגו'.

י. אבא שאול אומר: הבא על יבמתו לשם נוי, לשם נכסים, רואין אותו כאלו פגע בערוה, וקרוב הולד להיות ממזר. וחכמים אומרים: "יבמה יבא עליה" (דברים כה, ה) - מכל מקום. היה רבי מאיר אומר: לא יבא אדם על יבמתו עד שתגיע לפרקה, וכן צרות וכן עריות - לא ינשאו ולא יתארו עד שיגיעו לפרקן, שמא נמצאו אלו אילונית ונמצאו אלו פסולות. וחכמים אומרים: הרי הן בחזקתן וכשרות; מודה רבי עקיבה באלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, שאף על פי שהיא ב"לא יבא" - אין הולד ממזר, שאין ממזר אלא משאר בשר. מודה רבי שמעון התימני, בהבא על אשתו נדה, שאף על פי שיש בה פרת - שאין הולד ממזר, שאין ממזר אלא משאר בשר.

<p>23 Mar</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>כג 23</p>	<p>בבלי: סנהדרין צו ירושלמי: מועד קטן ט תוספתא: תנינה ג ב"ך: מלכים ב יז-יח ומב"ם: כלים טו</p>	<p>נץ החמה..... 6:54 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:58 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:59 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:24</p>	<p>עלות השחר..... 5:41 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:22 סו"ז תפלה - מג"א . 10:35 שקיעה..... 7:11</p>
<p>24 Mar</p>	<p>שני Monday</p>	<p>כד 24</p>	<p>בבלי: סנהדרין צד ירושלמי: מועד קטן י תוספתא: יבמות א ב"ך: מלכים ב כא-כב ומב"ם: כלים יז</p>	<p>נץ החמה..... 6:53 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:57 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:58 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:25</p>	<p>עלות השחר..... 5:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:21 סו"ז תפלה - מג"א . 10:34 שקיעה..... 7:12</p>
<p>25 Mar</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>כה 25</p>	<p>בבלי: סנהדרין צח ירושלמי: מועד קטן יא תוספתא: יבמות ב ב"ך: מלכים ב כב-כג ומב"ם: כלים יח</p>	<p>נץ החמה..... 6:51 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:56 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:58 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:26</p>	<p>עלות השחר..... 5:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:20 סו"ז תפלה - מג"א . 10:34 שקיעה..... 7:13</p>
<p>26 Mar</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>כו 26</p>	<p>בבלי: סנהדרין צט ירושלמי: מועד קטן יב תוספתא: יבמות ג ב"ך: מלכים ב כג-כד ומב"ם: כלים טז</p>	<p>נץ החמה..... 6:49 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:55 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:57 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:27</p>	<p>עלות השחר..... 5:36 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:19 סו"ז תפלה - מג"א . 10:33 שקיעה..... 7:14</p>
<p>27 Mar</p>	<p>המישי Thursday</p>	<p>כז 27</p>	<p>בבלי: סנהדרין ק ירושלמי: מועד קטן יג תוספתא: יבמות ד ב"ך: מלכים ב כה - כו ישעיה א ומב"ם: כלים כ</p>	<p>נץ החמה..... 6:48 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:54 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:56 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:28</p>	<p>יום כיפור קטן מוקדם עלות השחר..... 5:35 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:18 סו"ז תפלה - מג"א . 10:32 שקיעה..... 7:15</p>
<p>28 Mar</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>כח 28</p>	<p>בבלי: סנהדרין קא ירושלמי: מועד קטן יד תוספתא: יבמות ה ב"ך: ישעיה ב-ג ומב"ם: כלים כא</p>	<p>נץ החמה..... 6:46 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:53 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:55 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:29</p>	<p>עלות השחר..... 5:33 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:17 סו"ז תפלה - מג"א . 10:31 שקיעה..... 7:16</p>
<p>29 Mar</p>	<p>הפטרה: כל העם שב"ק Shabbos</p>	<p>כט 29</p>	<p>בבלי: סנהדרין קב ירושלמי: מועד קטן טו תוספתא: יבמות ו ב"ך: ישעיה ד-ה ומב"ם: כלים כב</p>	<p>Shabbos Hachodesh נץ החמה..... 6:44 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:52 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:55 צה"כ לשיטת ר"ת..... 8:30</p>	<p>פקודי החודש, מבה"ח עלות השחר..... 5:31 סו"ז קר"ש - מג"א ... 9:16 סו"ז תפלה - מג"א . 10:31 שקיעה..... 7:17</p>

מברכים חודש ניסן המולד: שבת צופרי 46 מינוט און 1 חלק נאך 7. ראש חודש: ראשון

ווען מען דאוונט פרייליכערדייט, איז דאס זיס און געשמאק פאר'ן אייבערשטן.
(ספר המדות אות תפלה סימן פ"א)